

Rikets styrelse

1

Förslag till statsbudget för 2010

Rikets styrelse

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Lagförslag.....	11
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1999:1209) om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen.....	11
3	Utgiftsområde 1 Rikets styrelse	13
3.1	Omfattning.....	13
3.2	Utgiftsutveckling	14
4	Statschefen.....	17
4.1	Budgetförslag	17
4.1.1	1:1 Kungliga hov- och slottsstaten.....	17
5	Riksdagen samt JO m.m.	21
5.1	Utgångspunkter för riksdagsförvaltningens verksamhet	21
5.2	Resultatredovisning	21
5.2.1	Analys och slutsatser	23
5.3	Revisionens iakttagelser.....	23
5.4	Budgetförslag	23
5.4.1	2:1 Riksdagens ledamöter och partier m.m.	23
5.4.2	2:2 Riksdagens förvaltningsanslag	24
5.4.3	2:3 Riksdagens ombudsmän (JO)	28
6	Sametinget.....	31
6.1	Budgetförslag	31
6.1.1	3:1 Sametinget	31
7	Regeringskansliet m.m.	33
7.1	Budgetförslag	33
7.1.1	4:1 Regeringskansliet m.m.....	33
8	Regional samhällsorganisation.....	39
8.1	Omfattning.....	39
8.1.1	Länsstyrelserna.....	39
8.1.2	Ändrad regional ansvarsfördelning mellan staten och den kommunala nivån	39

8.2	Utgiftsutveckling.....	40
8.3	Mål.....	41
8.4	Resultatredovisning.....	41
8.4.1	Indikatorer.....	41
8.4.2	Resultat.....	41
8.4.3	Analys och slutsatser.....	45
8.5	Revisionens iakttagelser.....	46
8.6	Politikens inriktning.....	47
8.7	Budgetförslag.....	49
8.7.1	5:1 Länsstyrelserna m.m.....	49
9	Demokratipolitik.....	53
9.1	Omfattning.....	53
9.2	Utgiftsutveckling.....	53
9.3	Mål.....	54
9.4	Resultatredovisning för demokratipolitiken.....	54
9.4.1	Resultat.....	54
9.4.2	Analys och slutsatser.....	56
9.5	Resultatredovisning för demokrati och deltagande.....	57
9.5.1	Indikatorer och tidigare mål.....	57
9.5.2	Resultat.....	57
9.5.3	Analys och slutsatser.....	60
9.6	Resultatredovisning för mänskliga rättigheter.....	60
9.6.1	Indikatorer och tidigare mål.....	60
9.6.2	Resultat.....	60
9.6.3	Analys och slutsatser.....	62
9.7	Resultatredovisning för integritet, yttrandefrihet och en rättssäker förvaltning.....	63
9.7.1	Indikatorer och tidigare mål.....	63
9.7.2	Resultat.....	63
9.7.3	Analys och slutsatser.....	65
9.8	Revisionens iakttagelser.....	65
9.9	Politikens inriktning.....	65
9.9.1	Demokratipolitik.....	65
9.9.2	Demokrati och deltagande.....	65
9.9.3	Mänskliga rättigheter.....	67
9.10	Budgetförslag.....	68
9.10.1	6:1 Allmänna val och demokrati.....	68
9.10.2	6:2 Justitiekanslern.....	70
9.10.3	6:3 Datainspektionen.....	71
9.10.4	6:4 Svensk författningssamling.....	71
9.10.5	6:5 Valmyndigheten.....	72
9.10.6	6:6 Stöd till politiska partier.....	72
10	Nationella minoriteter.....	75
10.1	Omfattning.....	75
10.2	Utgiftsutveckling.....	75
10.3	Mål.....	76
10.4	Resultatredovisning.....	76
10.4.1	Resultat.....	76
10.4.2	Analys och slutsatser.....	80

10.5	Revisionens iakttagelser.....	81
10.6	Politikens inriktning	81
10.7	Budgetförslag	83
10.7.1	7:1 Åtgärder för nationella minoriteter	83
11	Medier	85
11.1	Omfattning.....	85
11.2	Budgetförslag	85
11.2.1	8:1 Presstödsnämnden och Taltidningsnämnden	85
11.2.2	8:2 Presstöd	85
11.2.3	8:3 Stöd till radio- och kassettidningar.....	86
11.2.4	8:4 Radio- och TV-verket.....	86
11.2.5	8:5 Granskningsnämnden för radio och TV.....	88
12	Sieps samt EU-information	89
12.1	Budgetförslag	89
12.1.1	9:1 Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU- information.....	89
Bilaga 1	Förteckning över Sveriges utlandsmyndigheter samt ackrediteringar för de Stockholmsbaserade ambassadörerna	

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	10
3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 1	14
3.2 Härledning av ramnivån 2010–2012. Utgiftsområde 1 Rikets styrelse.....	15
4.1 Anslagsutveckling.....	17
4.2 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:1 Kungliga Hov- och slottsstaten.....	19
5.1 Intäkter, kostnader och transfereringar	23
5.2 Anslagsutveckling.....	23
5.3 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:1 Riksdagens ledamöter och partier m.m.	24
5.4 Anslagsutveckling.....	24
5.5 Uppdragsverksamhet	25
5.6 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:2 Riksdagens förvaltningsanslag	26
5.7 Investeringsplan.....	27
5.8 Anslagsutveckling.....	28
5.9 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:3 Riksdagens ombudsmän (JO).....	29
6.1 Anslagsutveckling.....	31
6.2 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 3:1 Sametinget	32
7.1 Anslagsutveckling.....	33
7.2 Offentligrättslig verksamhet	33
7.3 Uppdragsverksamhet	33
7.4 Viss resultatinformation i Regeringskansliet	34
7.5 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 4:1 Regeringskansliet m.m.	38
8.1 Utgiftsutveckling inom område Regional samhällsorganisation.....	40
8.2 Antal årsarbetskrafter per verksamhet.....	44
8.3 Antal årsarbetskrafter per länsstyrelse.....	44
8.4 Anslagsutveckling.....	49
8.5 Offentligrättslig verksamhet	50
8.6 Inkomstitlar 2008.....	50
8.7 Uppdragsverksamhet	50
8.8 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 5:1 Länsstyrelserna m.m.	51
8.9 Detaljerad härledningstabell	51
9.1 Utgiftsutveckling inom område Demokratipolitik.....	53
9.2 Anslagsutveckling.....	68
9.3 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	69
9.4 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 6:1 Allmänna val och demokrati	70
9.5 Anslagsutveckling.....	70
9.6 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 6:2 Justitiekanslern	71
9.7 Anslagsutveckling.....	71
9.8 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 6:3 Datainspektionen.....	71

9.9 Anslagsutveckling.....	71
9.10 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 6:4 Svensk författningssamling.....	72
9.11 Anslagsutveckling.....	72
9.12 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 6:5 Valmyndigheten.....	72
9.13 Anslagsutveckling.....	72
9.14 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	73
9.15 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 6:6 Stöd till politiska partier.....	73
10.1 Utgiftsutveckling inom område Nationella minoriteter.....	75
10.2 Anslagsutveckling.....	83
10.3 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter.....	84
11.1 Anslagsutveckling.....	85
11.2 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 8:1 Presstödsnämnden och Taltidningsnämnden.....	85
11.3 Anslagsutveckling.....	85
11.4 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 8:2 Presstöd.....	86
11.5 Anslagsutveckling.....	86
11.6 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 8:3 Stöd till radio och kassettidningar.....	86
11.7 Anslagsutveckling.....	86
11.8 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 8:4 Radio- och TV-verket.....	87
11.9 Offentlighetsrättslig verksamhet – Koncessionsavgift på televisionens område (fast+ rörlig).....	87
11.10 Offentlighetsrättslig verksamhet - Lokalradioavgift.....	87
11.11 Offentlighetsrättslig verksamhet särskild avgift (bötesmedel).....	87
11.12 Offentlighetsrättslig verksamhet – Avgifter för tillstånd att sända tv.....	87
11.13 Uppdragsverksamhet – Utgivningsbevis.....	88
11.14 Anslagsutveckling.....	88
11.15 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 8:5 Granskningsnämnden för radio och TV.....	88
12.1 Anslagsutveckling.....	89
12.2 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 9:1 Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information.....	90

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 6:1 *Allmänna val och demokrati* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 5 000 000 kronor under 2011, högst 5 000 000 kronor under 2012 och högst 5 000 000 kronor under 2013 (avsnitt 9.10.1),
2. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 6:6 *Stöd till politiska partier* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 170 200 000 kronor under 2011 (avsnitt 9.10.6),
3. för 2010 anvisar anslagen under utgiftsområde 1 *Rikets styrelse*, när det gäller anslag som står till regeringens disposition, enligt följande uppställning:

Riksdagsstyrelsen föreslår att riksdagen

4. antar riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i lagen (1999:1209) om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen,
5. godkänner förslaget till investeringsplan för riksdagsförvaltningen för perioden 2010–2012 (avsnitt 5.4.2),
6. bemyndigar riksdagsförvaltningen att för 2010 besluta om lån i Riksgälden för investeringar som används i verksamheten intill ett belopp av 130 000 000 kronor (avsnitt 5.4.2),
7. bemyndigar riksdagsförvaltningen att för 2010 besluta om lån i Riksgälden för investeringar i fastigheter och tekniska anläggningar intill ett belopp av 170 000 000 kronor, (avsnitt 5.4.2),
8. beslutar att för ramanslaget 2:1 *Riksdagens ledamöter och partier m.m.* ska för 2010 finnas en anslagskredit på högst 5 procent av anvisat anslag (avsnitt 5.4.1),
9. beslutar att för ramanslaget 2:2 *Riksdagens förvaltningsanslag* ska för 2010 finnas en anslagskredit på högst 5 procent av anvisat anslag (avsnitt 5.4.2),
10. beslutar att Riksdagens ombudsmän, justitieombudsmännen (JO) för 2010 får anslagsfinansiera anläggningstillgångar som används i myndighetens verksamhet (avsnitt 5.4.3),
11. för budgetåret 2010 anvisar anslagen under utgiftsområde 1 *Rikets styrelse*, när det gäller anslag som är avsedda för riksdagen eller dess myndigheter, enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag	Anslagstyp	
1:1 Kungliga hov- och slottsstaten	Ramanslag	124 952
2:1 Riksdagens ledamöter och partier m.m.	Ramanslag	828 691
2:2 Riksdagens förvaltningsanslag	Ramanslag	663 386
2:3 Riksdagens ombudsmän, justitieombudsmännen	Ramanslag	69 400
3:1 Sametinget	Ramanslag	34 195
4:1 Regeringskansliet m.m.	Ramanslag	6 705 299
5:1 Länsstyrelserna m.m.	Ramanslag	2 305 242
6:1 Allmänna val och demokrati	Ramanslag	303 090
6:2 Justitiekanslern	Ramanslag	27 088
6:3 Datainspektionen	Ramanslag	33 618
6:4 Svensk författningssamling	Ramanslag	1 000
6:5 Valmyndigheten	Ramanslag	14 895
6:6 Stöd till politiska partier	Ramanslag	170 200
7:1 Åtgärder för nationella minoriteter	Ramanslag	80 417
8:1 Presstödsnämnden och Taltidningsnämnden	Ramanslag	6 787
8:2 Presstöd	Ramanslag	567 119
8:3 Stöd till radio- och kassettidningar	Ramanslag	125 456
8:4 Radio- och TV-verket	Ramanslag	13 348
8:5 Granskningsnämnden för radio och TV	Ramanslag	11 660
9:1 Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information	Ramanslag	18 920
Summa		12 104 763

2 Lagförslag

Riksdagsstyrelsen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:1209) om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen

Härigenom föreskrivs att 10 § lagen (1999:1209) om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §¹

Stödet är avsett att bekosta handläggargjäl på riksdagens ledamöter. Stödet beräknas efter normen att det ska motsvara kostnaden för en politisk sekreterare per riksdagsledamot.

Vid bestämmande av stödets storlek ska beloppet 50 300 kronor per politisk sekreterare och månad ligga till grund för beräkningen.

Vid bestämmande av stödets storlek ska beloppet 51 800 kronor per politisk sekreterare och månad ligga till grund för beräkningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

---

¹ Senaste lydelse 2008:1274.

3 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

3.1 Omfattning

I utgiftsområde 1 Rikets styrelse ingår avsnitten Statschefen, Riksdagen samt JO m.m., Sametinget, Regeringskansliet m.m., Regional samhällsorganisation, Demokrati, Nationella minoriteter, Medier och Sieps samt EU-information.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 1
Miljoner kronor

	Utfall 2008	Budget 2009 ¹	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
<i>Statschefen</i>						
1:1 Kungliga hov- och slottsstaten	109	117	115	125	122	123
Summa Statschefen	109	117	115	125	122	123
<i>Riksdagen samt JO m.m.</i>						
2:1 Riksdagens ledamöter och partier m.m.	762	818	785	829	833	837
2:2 Riksdagens förvaltningsanslag	588	646	639	663	668	672
2:3 Riksdagens ombudsmän, justitieombudsmännen	62	70	73	69	72	74
Summa Riksdagen samt JO m.m.	1 412	1 533	1 497	1 561	1 572	1 582
<i>Sametinget</i>						
3:1 Sametinget	32	38	38	34	34	35
Summa Sametinget	32	38	38	34	34	35
<i>Regeringskansliet m.m.</i>						
4:1 Regeringskansliet m.m.	6 069	7 142	7 096	6 705	6 536	6 570
Summa Regeringskansliet m.m.	6 069	7 142	7 096	6 705	6 536	6 570
<i>Regional samhällsorganisation</i>						
5:1 Länsstyrelserna m.m.	2 380	2 551	2 544	2 305	2 325	2 325
Summa Regional samhällsorganisation	2 380	2 551	2 544	2 305	2 325	2 325
<i>Demokratipolitik</i>						
6:1 Allmänna val och demokrati	24	207	194	303	26	24
6:2 Justitiekanslern	25	26	24	27	27	28
6:3 Datainspektionen	31	33	33	34	34	34
6:4 Svensk författningssamling	1	1	1	1	1	1
6:5 Valmyndigheten	14	14	14	15	15	15
6:6 Stöd till politiska partier	172	170	165	170	170	170
Summa Demokratipolitik	268	451	430	550	274	272
<i>Nationella minoriteter</i>						
7:1 Åtgärder för nationella minoriteter	14	14	14	80	80	80
Summa Nationella minoriteter	14	14	14	80	80	80
<i>Mediefrågor</i>						
8:1 Presstödsnämnden och Taltidningsnämnden	6	7	7	7	7	7
8:2 Presstöd	503	567	551	567	567	567
8:3 Stöd till radio- och kassettidningar	132	123	124	125	125	125
8:4 Radio- och TV-verket	14	14	14	13	13	14
8:5 Granskningsnämnden för radio och TV	10	11	11	12	12	12
Summa Mediefrågor	666	722	707	724	725	725
<i>Sieps samt EU-information</i>						
9:1 Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information	13	18	18	19	19	19
Summa Sieps samt EU-information	13	18	18	19	19	19
Totalt för utgiftsområde 1 Rikets styrelse	10 966	12 588	12 458	12 105	11 687	11 731

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

**Tabell 3.2 Härledning av ramnivån 2010–2012.
Utgiftsområde 1 Rikets styrelse**

Miljoner kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009 ¹	12 373	12 373	12 373
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	386	474	536
Beslut	-319	-830	-850
Överföring till/från andra utgiftsområden	-312	-314	-316
Övrigt ³	-23	-16	-11
Ny ramnivå	12 105	11 687	11 731

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

³ Övergångseffekten till följd av kostnadsässig avräkning av myndigheternas förvaltningsutgifter redovisas under Övrigt.

4 Statschefen

4.1 Budgetförslag

4.1.1 1:1 Kungliga hov- och slottsstaten

Tabell 4.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2008	Utfall	109 388	Anslags- sparande	911
2009	Anslag	117 121 ¹	Utgifts- prognos	115 183
2010	Förslag	124 952		
2011	Beräknat	122 016 ²		
2012	Beräknat	122 717 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 121 259 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 121 259 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget används för att täcka kostnaderna för statschefens officiella funktioner inklusive kostnaderna för den kungliga familjen. Anslaget används även för att täcka driftskostnader för de kungliga slotten utom rent fastighetsunderhåll som finansieras av Statens fastighetsverk.

Stockholms slott är kungens officiella residens och används för representation. Delar av slottet visas för allmänheten. En del av Drottningholms slott används av kungen och hans familj som bostad och en annan del visas för allmänheten. Regeringen har beslutat att per den 1 oktober 2009 avstå från sin nyttjanderätt till Haga slott. Därmed kan slottet under 2010 bli bostad åt kronprinsessparet. I Ulriksdals slott har lokaler upplåtits till Världsnaturfonden. Slottet är även öppet för allmänheten och används bl.a. för utställningar. I anslutning till slottet finns en utställningslokal och det s.k. Orangeriet. Gripsholms slott utnyttjas som museum och för utställning av en del av svenska statens

porträttsamling. Strömsholms slott, Tullgarns slott och Rosersbergs slott visas för allmänheten.

Anslaget används också för Husgerådskammarens underhåll och vård av de konstsamlingar och andra inventarier i de kungliga slotten som tillhör staten, men disponeras av kungen. Husgerådskammaren förvaltar även de Bernadotteska familjestiftelsernas bestånd av möbler, konst och konsthantverk och administrerar Bernadottebiblioteket.

Resultatinformation

Kungliga hov- och slottsstaten ska enligt den överenskommelse som träffades med regeringen 1996 lämna en berättelse över den samlade verksamheten. Tyngdpunkten ska läggas på hur tilldelade medel har använts när det gäller Ståthållarämbetet och Husgerådskammaren (Slottsstaten). Regeringen och Riksmarskalksämberet enades 2005 om att komplettera överenskommelsen från 1996 när det gäller insyn i den verksamhet som bedrivs inom ramen för anslaget till Kungliga hovstaten. Den kompletterande överenskommelsen redovisades i budgetpropositionen för 2006. Överenskommelsen innebär bl.a. att den verksamhet som bedrivs inom ramen för anslaget till Hovstaten ska redovisas utförligare i verksamhetsberättelsen. Konstitutionsutskottet hade inga invändningar mot överenskommelsen (bet. 2005/06:KU1, rskr. 2005/06:60).

Kungliga hov- och slottsstaterna hade under 2008 sammanlagt 212 tillsvidareanställda medarbetare, motsvarande 199 heltidstjänster. Därutöver anlätades, i likhet med vad som sker varje år, ett stort antal personer för tillfälliga uppdrag,

bl.a. i samband med representations- och galamiddagar, i visningsverksamheten och för parkarbeten. Dessa insatser motsvarar ca 60 heltidstjänster på årsbasis och engagerar ca 550 personer varje år. En översyn av den framtida personalförsörjningen visar att uppemot 30 procent av de anställda kommer att uppnå pensionsålder t.o.m. 2013.

Betydande satsningar har gjorts på moderna IT-system och effektiva telekommunikationer. Åtgärderna har lett till ökad effektivitet och tillgänglighet samtidigt som t.ex. telefonkostnaderna kunnat reduceras.

Hovstaten

Anslaget, till den del det avser Hovstaten (51 procent), finansierar kostnader för representation och statsbesök, resor, transporter och personal m.m. samt levnadsomkostnader som är direkt kopplade till statschefens funktion. Avsatta medel till Hovstaten 2008 uppgick till ca 56 miljoner kronor. De största kostnaderna (29 procent) faller inom Riksmarskalksämbe- tets ansvarsområde, främst för övergripande ledning, och inom Hovmarskalksämbe- tets ansvarsområde (23 procent), främst för officiell representation och resor. Huvuddelen av Hov- statens kostnader utgörs av löner.

Den kungliga familjens program har varit omfattande. Kungaparet har deltagit i flera hundra arrangemang. Kungen har tillsammans med drottningen mottagit statsbesök från Rumänien, Luxemburg och Grekland samt genomfört statsbesök i Portugal och Ukraina. Kungaparet har vidare anordnat representations- middagar och andra bjudningar för ca 3 000 personer under året.

Den höjning av anslaget som tilldelades Kungl. hov- och slottsstaten för budgetåret 2008 har bl.a. använts för att täcka kostnader förknippade med kronprinsessans egna officiella representation.

Slottsstaten

Slottsstaten omfattar Husgerådskammaren, inklusive Bernadottebiblioteket, och Ståthållar- ämbetet. Anslaget, till den del det avser Slotts- staten (49 procent), uppgick till drygt 53 miljoner kronor 2008. Cirka 56 procent av verksamhetens kostnader utgörs av löner.

Verksamhetsberättelsen visar att aktiviteten även inom Slottsstaten har varit hög. Husgeråds- kammaren har svarat för förvaltning, underhåll och vård av de kungliga slottens konstverk,

möbler och andra inventarier. För att effektivisera förvaltningen och underlätta kunskapsinhämtning pågår sedan flera år ett långsiktigt arbete med att digitalisera samlingarnas kataloger. Intresset att ta del av kulturarvet är stort från såväl forskare som institutioner och allmänhet. När det gäller visningsverksamheten noterades över 786 000 besök vid de kungliga slotten 2008, varav nära en halv miljon vid Stockholms slott. Vidare har ett stort antal arrangemang med musik och utställningar med olika teman anordnats.

Ståthållarämbetet ansvarar för säkerhetsfrågor vid de kungliga slotten i nära samarbete med garnisonsavdelningar och polismyndigheten. Investeringar har gjorts i ökat skydd av besökande, personal och byggnader.

Revisionens iakttagelser

Den verksamhet som Kungliga hovstaten be- driver omfattas inte av Riksrevisionens gransk- ning enligt lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. (jfr. ovan under Resultatinformation).

Riksrevisionen har granskat Kungliga slottsstatens årsredovisning för räkenskapsåret 2008. Riksrevisionen bedömer att årsredovis- ningen i allt väsentligt är rättvisande.

Slutsatser

Redovisningen i verksamhetsberättelsen bygger på den överenskommelse som träffades 1996 mellan regeringen och Riksmarskalksämbe- tet och som kompletterats 2005. Verksamhets- berättelsen för 2008 ger en bra överblick över de aktiviteter och åtgärder som har vidtagits för anslagsmedlen.

Regeringens överväganden

Tabell 4.2 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:1 Kungliga Hov- och slottsstaten

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009 ¹	112 121	112 121	112 121
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3 331	4 052	4 718
Beslut	9 500	5 843	5 877
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	124 952	122 016	122 717

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

För att delvis bekosta den del av kronprinsessan Victorias bröllop som är en statsangelägenhet anser regeringen att anslaget tillfälligt bör ökas med 5 miljoner kronor. Regeringen bedömer vidare att en ramhöjning med 4,5 miljoner fr.o.m. 2010, samt 3,5 miljoner kronor fr.o.m. 2011, är nödvändig för att täcka kostnader för driften av Haga slott.

Regeringen föreslår att anslaget för 2010 uppgår till 124 952 000 kronor. Den tillfälliga höjningen av anslaget om 2 miljoner kronor som gjordes från och med 2008 i syfte att förbättra säkerheten på bl.a. Stockholms slott, upphör efter 2010. För 2011 och 2012 har anslaget beräknats till 122 016 000 kronor respektive 122 717 000 kronor.

Av det totala anslaget kommer Hovstaten att tillföras 51 procent medan Slottsstaten tilldelas 49 procent. Anslagsfördelningen mellan Hovstaten och Slottsstaten grundar sig på relationen mellan deras faktiska kostnader 1996. Enligt den tidigare nämnda överenskommelsen mellan regeringen och Riksmarskalksämberet ska kostnadsfördelningsnyckeln gälla långsiktigt och inte rubbas av smärre förändringar i organisationen eller det verkliga kostnadsutfallet.

5 Riksdagen samt JO m.m.

5.1 Utgångspunkter för riksdagsförvaltningens verksamhet

Riksdagen har som det främsta demokratiska statsorganet konstitutionellt fastställda uppgifter i det svenska statsskicket. Riksdagen med dess ledamöter har som folkets främsta företrädare också en central roll i opinionsbildningen och en skyldighet att verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden. Riksdagen har även uppgifter som följer av internationella åtaganden och av medlemskapet i Europeiska unionen.

Riksdagens arbete bedrivs i enlighet med bestämmelserna i regeringsformen, riksdagsordningen och särskilda riksdagsbeslut om arbetets inriktning.

Riksdagsförvaltningens uppgift

Riksdagsförvaltningen är riksdagens förvaltningsmyndighet. Förvaltningens verksamhet regleras i riksdagsordningen (RO) och i lagen (SFS 2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen samt i annan lagstiftning och föreskrifter på riksdagsområdet.

Riksdagsförvaltningen har endast en verksamhetsgren, *Stöd till den parlamentariska processen*.

Huvuduppgiften för förvaltningen är att biträda vid behandlingen av riksdagens ärenden och tillhandahålla de resurser och den service som behövs för kammarens, utskottens och övriga riksdagsorgans verksamhet. Riksdagsförvaltningen ska dessutom informera om riksdagens arbete och frågor som rör EU,

handlägga ärenden rörande riksdagens internationella kontakter, svara för säkerhet och för fredstida krishantering i riksdagen samt svara för de myndighets- och förvaltningsuppgifter som anges i riksdagsordningen och andra lagar och föreskrifter.

Riksdagsstyrelsens uppdrag till förvaltningen

Med utgångspunkt i riksdagsordningen samt i instruktionen formulerade riksdagsstyrelsen i mars 2008 riksdagsförvaltningens fem huvuduppdrag enligt följande:

Riksdagsförvaltningen ska skapa bästa möjliga förutsättningar för riksdagens och ledamöternas arbete genom att

- svara för väl fungerande stöd till arbetet i kammare och utskott,
- svara för väl fungerande stöd och service till ledamöter och partikanslier,
- främja kunskapen om riksdagen och dess arbete,
- vårda och bevara riksdagens byggnader och samlingar samt
- vara en väl fungerande och framsynt myndighet och arbetsgivare.

5.2 Resultatredovisning

Riksdagsstyrelsen kan konstatera att riksdagsförvaltningen i allt väsentligt har utfört de uppdrag som ålagts förvaltningen och ser resultatet som tillfredsställande. Av riksdags-

förvaltningens disponibla anslag förbrukades 91 procent under 2008.

För en mer utförlig redogörelse över arbetet i riksdagen hänvisas till Riksdagens årsbok för riksmötesåret 2007/08 och riksdagsförvaltningens årsredovisning för verksamhetsåret 2008 (2008/09:RS2) samt utskottens egna verksamhetsberättelser.

Stöd till arbetet i kammare och utskott m.m.

Genom god planering i kombination med hög flexibilitet har förvaltningen tillhandahållit den service och de resurser som behövts för att riksdagsarbetet har kunnat bedrivas effektivt samt för riksdagsorganens verksamhet.

Krisen på finansmarknaden 2008 gjorde avtryck även i riksdagsarbetet. Förslag från regeringen med anledning av denna kris som skyndsamt behövde behandlas av riksdagen är, tillsammans med hanteringen av ett par andra uppmärksammade riksdagsärenden, exempel där kraven på flexibilitet varit mycket högt ställda.

Riksdagens roll i internationella sammanhang fortsätter också att öka. Riksdagsförvaltningen bidrar med stöd till talmännen och de svenska delegationerna. Planerade demokratifrämjande aktiviteter har utförts enligt plan. Även utskotten, enskilda ledamöter och förvaltningen har medverkat i och fått stöd i det internationella utbytet.

Stöd och service till ledamöter och partikanslier

De serviceenkäter som genomfördes 2008 gav möjlighet till att jämföra resultatet med andra organisationer och myndigheter. Undersökningen visade att det fanns en stor uppskattning för det stöd och den service förvaltningen erbjuder. Det helhetsbetyg (NKI) på 81 som ledamöterna ger förvaltningen är vid en jämförelse med andra organisationer och myndigheter mycket bra. Högt betyg gav ledamöterna exempelvis för förvaltningens bemötande, service och kompetens.

Kunskapen om riksdagen och dess arbete

En angelägen uppgift är att sprida kunskap och information om riksdagens arbete och beslut. Skolverksamheten och webben är viktiga verktyg för detta. En uppföljning av riksdagens webbplats visar att de flesta som besöker webbplatsen hittar vad de söker.

Allmänhetens möjlighet att besöka riksdagen, träffa ledamöter och få svar på frågor samt att få tillgång till riksdagens dokument via riksdagens

webbplats har bidragit till att skapa öppenhet och tillgänglighet till riksdagens arbete.

Riksdagens beslut att erbjuda resebidrag för skolbesök i riksdagen hann under 2008 inte ge några större effekter. Under hösten beviljades och utbetalades resebidrag till tre skolklasser som besökte riksdagen. Intresset inför 2009 var betydligt större, redan under hösten beviljades 19 skolor resebidrag för studiebesök under våren 2009.

Vård och bevarande av byggnader och samlingar

Riksdagsförvaltningen har under året vidtagit åtgärder för att säkerställa att inredning och konst samt dokumentsamlingarna vårdas och bevaras för framtiden. Under året har ett stort antal arbeten genomförts för att vårda och bevara riksdagens hus. Ett arbete pågår också med att ta fram en flerårig underhålls- och renoveringsplan för riksdagens fastigheter.

Myndighet och arbetsgivare

Arbetet med att införa ett miljöledningssystem satte också sin prägel på arbetet under 2008. Exempelvis fattades beslut om en miljöpolicy och övergripande miljömål under året. Konkret har miljöarbetet resulterat i bl.a. minskad elförbrukning respektive minskad energiförbrukning för uppvärmning samt att miljövänligare städhjälpmedel används. Dessutom har pappersförbrukning minskat bl.a. genom att tryckningen av snabbprotokollen begränsats. Arbetet med att införa ett miljöledningssystem slutfördes då riksdagsförvaltningen miljöcertifierades¹ i april 2009.

Det utvecklingsarbete som inleddes 2007 av en ny modell för verksamhetsstyrning och nya former för planering och uppföljning fortsatte 2008. Under året har arbetet med att tydliggöra kopplingen mellan uppdrag, planering, genomförande, uppföljning och utvärdering av verksamheten inom förvaltningen i relation till såväl ansvarsförhållanden som anslagsförbrukning fortskridit.

---

¹ ISO 14001

5.2.1 Analys och slutsatser

I tabellen nedan framgår riksdagsförvaltningens kostnader, intäkter och transfereringar för stöd till den parlamentariska processen.

Tabell 5.1 Intäkter, kostnader och transfereringar

Miljoner kronor

	2008	2007	2006
Intäkter ¹	44	42	56
Kostnader ²	1 526	1 168	1 197
<i>Nettokostnad</i>	<i>1 482</i>	<i>1 126</i>	<i>1 141</i>
Transfereringar	431	415	420
Totalt	1 913	1 541	1 561

¹ Utom intäkter av anslag.

² Ökningen mellan 2007 och 2008 beror i huvudsak på att ledamöternas ålderspensioner, egenlivränta och kompletterande efterlevandepension för 2008 redovisas i resultaträkningen. Även nyintjänad pension och förändringar på grund av ändrade ränte- och dödlighetsantaganden bidrar till kostnadsökningen mellan åren.

Utöver de nedlagda kostnaderna, 1 526 miljoner kronor, har 431 miljoner kronor utbetalats i form av stöd och bidrag, främst som stöd till partigrupperna i riksdagen (244 miljoner kronor, varav ca 204 miljoner kronor avseende politiska sekreterare) samt som stöd till politiska partier (172 miljoner kronor).

Intäkterna kan främst hänföras till uthyrning av lokaler i riksdagsförvaltningens fastigheter, försäljning av riksdagstryck samt till prenumerationsintäkter från tidningen Riksdag & Departement.

Konstitutionsutskottet kommer under hösten 2009 att behandla riksdagsförvaltningens årsredovisning för 2008. Vid behandlingen av årsredovisningen för 2007 (2008/2009:KU1) hade utskottet inget att erinra.

5.3 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har bedömt att riksdagsförvaltningens årsredovisning för räkenskapsåret 2008 i allt väsentligt är rättvisande.

5.4 Budgetförslag

5.4.1 2:1 Riksdagens ledamöter och partier m.m.

Tabell 5.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2008	Utfall	762 281	Anslags-sparande	40 627
2009	Anslag	818 128 ¹	Utgifts-prognos	784 813
2010	Förslag	828 691		
2011	Beräknat	832 685 ²		
2012	Beräknat	836 816 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 828 691 tkr i 2010 års prinsnivå.

³ Motsvarar 828 691 tkr i 2010 års prinsnivå.

Anslaget används för kostnader som till största delen är lagbundna, bl.a. reseersättningar till riksdagens ledamöter samt pensioner och inkomstgarantier åt f.d. riksdagsledamöter och EU-parlamentariker. Arvoden till riksdagens ledamöter och till Sveriges EU-parlamentariker² beslutas av arvodesnämnden. Anslaget används även för klimatkompensation och stöd till partigrupperna i riksdagen samt bidrag till interparlamentariskt samarbete. Bidrag till Rikskommittén Sveriges Nationaldag och till föreningen Sällskapet riksdagsmän och forskare (Rifo) finansieras även från anslaget.

Riksdagsstyrelsens överväganden

Valet 2010

Vid ett valår ökar normalt kostnaderna för riksdagsförvaltningen. Ökningens storlek är dock svår att beräkna eftersom det bl.a. föreligger vissa osäkerheter avseende kostnader för pensioner och inkomstgarantier. Kostnaderna påverkas av det antal ledamöter som inte ställer upp eller återväljs i samband med valet.

² Den 14 juli 2009 träder en ny EU-stadga i kraft. Den innebär att europaparlamentarikerna fortsättningsvis kommer att arvoderas direkt från EU. En övergångsbestämmelse finns som reglerar att de ledamöter som är valda för perioden fram till 13 juli 2009 och som blir återvalda kan välja att kvarstå i det nationella systemet. De ledamöter som väljer att kvarstå i det svenska systemet får samma arvode, inkomstgaranti och pensioner som inhemska ledamöter.

Även kostnader för resor och teknisk utrustning till nya ledamöter förväntas öka under året.

Politiska sekreterare

Stödet till partigrupperna i riksdagen avseende politiska sekreterare till riksdagens ledamöter beräknas med utgångspunkt i ett schablonbelopp per mandat i enlighet med lag (1999:1209) om stöd till riksdagsledamöternas och parti-gruppernas arbete i riksdagen. Stödet är avsett att täcka kostnaderna för handläggarghjälp åt riksdagens ledamöter och beräknas efter normen en politisk sekreterare per riksdagsledamot. En uppräknig av schablonbeloppet för stödet till politiska sekreterare föreslås med ca 3 procent från nuvarande 50 300 kronor till 51 800 kronor fr.o.m. den 1 januari 2010.

Det internationella arbetet

Den internationella verksamheten intar en viktig och växande roll i riksdagens arbete.

Många av de internationella åtagandena för riksdagens ledamöter rymms inom arbetet i de interparlamentariska församlingarna. Ett hundratal riksdagsledamöter ingår i riksdagens delegationer till de interparlamentariska församlingarna, där arbetet fortsätter att öka i omfattning och intensitet. Talmännens, utskottens och ledamöternas engagemang i internationella frågor innefattar årligen ett omfattande bilateralt besöksutbyte. Besök med fokus på dialogen med den muslimska världen prioriteras också.

Riksdagsledamöternas närvaro vid valövervakningar har under de senaste åren prioriterats, med ett ökat och breddat deltagande som följd.

Det svenska EU-ordförandeskapet hösten 2009 kommer också att påverka verksamhetsåret 2010. Riksdagens talman kommer att vara värd för den årliga EU-talmanskonferensen i maj 2010. Ett EU-generalsekreterarmöte under riksdagsdirektörens värdskap kommer också att anordnas i mars 2010.

Riksdagsstyrelsens förslag

Riksdagsförvaltningen har gjort bedömningen att det preliminärt tilldelade anslaget för 2010 i huvudsak bör kunna rymma den ordinarie verksamheten och de extra satsningar som det redogörs för ovan.

Riksdagsstyrelsen föreslår att ett anslag på 828 691 000 kronor anvisas för 2010. För 2011

och 2012 bör anslaget beräknas till 832 685 000 kronor respektive 836 816 000 kronor.

För 2010 bör det enligt riksdagsstyrelsen för anslaget 2:1 *Riksdagens ledamöter och partier m.m.* finnas en anslagskredit på högst 5 procent av anvisat anslag.

Tabell 5.3 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:1 Riksdagens ledamöter och partier m.m.

Tusental kronor			
	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	818 128	818 128	818 128
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	18 643	22 676	26 847
Beslut	-8 080	-8 119	-8 159
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	828 691	832 685	836 816

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget.

Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

5.4.2 2:2 Riksdagens förvaltningsanslag

Tabell 5.4 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2008	Utfall	588 330	Anslags-sparande	86 798
2009	Anslag	645 609 ¹	Utgifts-prognos	639 058
2010	Förslag	663 386		
2011	Beräknat	668 304 ²		
2012	Beräknat	671 850 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 663 386 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 663 386 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget används för riksdagsförvaltningens förvaltningskostnader samt bidrag till föreningar i riksdagen.

Avgiftsfinansierad verksamhet vid riksdagsförvaltningen

Riksdagsförvaltningen får, enligt 9 § lagen (2000:419) om instruktion för riksdagsförvaltningen, utföra uppdrag och tillhandahålla varor och tjänster samt inom riksdagens fastigheter upplåta lägenheter och lokaler.

Riksdagsförvaltningen bestämmer avgifternas storlek och disponerar intäkterna.

Tabell 5.5 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Utfall 2008	43 930
Prognos 2009	37 954
Budget 2010	37 835

Riksdagsstyrelsens överväganden

Under verksamhetsåret 2010 planeras för satsningar inom de prioriterade områden som Riksdagsstyrelsen tidigare beslutat om³.

Valet 2010

Riksdagsförvaltningen planerar för och vidtar nödvändiga åtgärder i samband med riksdagsvalet 2010. I det ingår att ta emot nya ledamöter och ge service till de ledamöter som lämnar riksdagen efter valet.

Den parlamentariska processen (Riksdagskommittén)

Arbetet fortsätter med att genomföra riksdagens beslut med anledning av Riksdagskommitténs förslag i betänkandet Riksdagen i en ny tid (2005/06:RS3, 2005/06:KU21, 2006/07:KU3). Det handlar bl.a. om utvecklingen av arbetet med EU-frågor, uppföljning och utvärdering av riksdagsbeslut samt forsknings- och framtidsfrågor.

Miljöledningsarbete

Riksdagsförvaltningen har på riksdagsstyrelsens uppdrag utvecklat ett miljöledningssystem enligt ISO 14001. I april 2009 miljöcertifierades riksdagsförvaltningen. Inom miljöområdet ska riksdagsförvaltningen vara ett föredöme genom att aktivt arbeta för att minimera negativ miljöpåverkan, ställa tydliga miljökrav vid inköp av varor och tjänster samt kontinuerligt utveckla miljökompetensen hos personalen. Under verksamhetsåret 2010 planeras därför riksdagsförvaltningen för åtgärder för att förbättra

riksdagens energieffektivisering samt fortsätta utreda alternativa energikällor. Vidare planeras också för åtgärder som syftar till en mer miljövänlig avfallshantering av gammal teknisk utrustning. Även ett fortsatt utbyte till miljöbilar kommer att ske.

Riksdagsförvaltningens samlingsar

Under 2010 planeras för en fortsättning av arbetet med att ta fram ett gemensamt IT-baserat dokumenthanteringssystem. Under året ska också förutsättningarna för att ta fram ett nytt konstregister ses över. Vidare fortsätter arbetet med skanning av äldre riksdagstryck så att det kan lagras digitalt och publiceras på riksdagens webbplats.

Riksdagens byggnader och lokaler

Det arbete som påbörjats avseende moderniseringen av riksdagens befintliga sammanträdeslokaler kommer att fortsätta under 2010, bl.a. kommer möteslokalerna i den s.k. sammanträdespoolen att renoveras under året. Flera av riksdagens hissar är också i behov av renovering och driftunderhåll p.g.a. nya myndighetskrav. Riksdagsförvaltningen planerar för att åtgärda åtta hissar under 2010 till en kostnad av ca 4 miljoner kronor. Detta arbete kommer att fortsätta fram till 2012. Kostnaden beräknas totalt uppgå till ca 12 miljoner kronor.

Riksdagsförvaltningen står också inför omfattande underhålls- och renoveringsarbeten av fastighetsbeståndet. Arbetet utgår från den långsiktiga underhållsplan som utarbetats för fastigheterna. Arbetet beräknas kunna påbörjas under verksamhetsåret 2011, men redan under 2010 kommer projekteringsarbetet att intensifieras. Riksdagsförvaltningen avser att återkomma till riksdagen under 2010 med ett fullgott beslutsunderlag.

Säkerhet och sårbarhet

En fortsatt satsning inom säkerhetsområdet planeras för 2010. Det avser en vidareutveckling av rutiner samt en ökad proaktivitet. Här bedrivs arbetet med inriktningen att riksdagen ska vara en öppen arbetsplats där det är lätt för ledamöter att under säkra former möta väljare och olika intressenter. Under 2010 planeras bl.a. för övergången till det nationella radiokommunikationssystemet RAKEL. Vidare planeras också för fortsatta satsningar inom IT-säkerhetsområdet.

³ Övergripande planeringsdirektiv inför beredningen av riksdagsförvaltningens, Riksdagens ombudsmäns (JO) och Riksrevisionens förslag till 2010 års budgetproposition, (dnr 250-1991-07/08).

Kris och beredskap

Inom kris- och beredskapsområdet fortsätter arbetet med att säkra riksdagens verksamhet i händelse av svår kris eller annan typ av prövning för verksamheten.

Kommunikation

Riksdagsförvaltningen ska under åren 2010 och 2011 vidareutveckla både den externa och interna kommunikationen. En öppen och tillgänglig riksdag som ger möjlighet till insyn och information ska bidra till ett ökat förtroende för och kunskaper om riksdagens arbete och beslut samt den demokratiska processen. Under 2010 planeras bl.a. för en introduktionsfilm om riksdagen och demokratin. En anpassad version av filmen ska även finnas på riksdagens webbplats så att lärare och elever som inte kan komma till riksdagen kan se filmen och använda den i undervisningen. Även satsningar relaterade till demokratiwerkstaden planeras för åren 2010 och 2011. De syftar till att ta fram ett nytt interaktivt verktyg på webben som lärare kan använda i undervisningen om vägen från förslag till beslut i riksdagen, den så kallade ärendegången.

Mångfaldsarbetet

Riksdagsförvaltningen avser att under 2010 fortsätta ett målinriktat arbete för mångfald. Åtgärder kommer att vidtas för att öka tillgängligheten till riksdagens lokaler, arbete och dokument bl.a. genom att tolkning av debatter i kammaren för döva och hörselskadade förbättras. Inom förvaltningen kommer det praktikprogram för unga akademiker med svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden att fortsätta liksom arbetet med att öka kunskapen inom förvaltningen om de mervärden som kan uppnås genom en diversifierad personalgrupp.

Riksdagsstyrelsens förslag

Riksdagsförvaltningen har gjort bedömningen att det preliminärt tilldelade anslaget för 2010 i huvudsak bör kunna rymma den ordinarie verksamheten och de extra satsningar som det redogörs för ovan.

Riksdagsstyrelsen föreslår att ett anslag på 663 386 000 kronor anvisas för 2010. För 2011 och 2012 bör anslaget beräknas till 668 304 000 respektive 671 850 000 kronor.

Riksdagsstyrelsen föreslår att riksdagsförvaltningen bemyndigas att ta upp lån i

Riksgälden för investeringar som används i verksamheten samt investeringar i fastigheter och tekniska anläggningar inom en ram av högst 300 000 000 kronor.

För 2010 bör det enligt riksdagsstyrelsen för anslaget 2:2 *Riksdagens förvaltningsanslag* finnas en anslagskredit på högst 5 procent av anvisat anslag.

För 2010 bör det enligt riksdagsstyrelsen beviljas en räntekontokredit på högst 10 procent av myndighetens totala anslagsutrymme.

Tabell 5.6 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:2 Riksdagens förvaltningsanslag

Tusental kronor			
	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	645 609	645 609	645 609
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	20 874	25 815	29 378
Beslut	-3 097	-3 120	-3 137
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	663 386	668 304	671 850

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

Investeringsplan

Nivån på de investeringar som föreslås genomföras under perioden 2010–2012 är lägre än under föregående period. För verksamhetsåret 2010 planeras exempelvis inga större investeringar avseende riksdagens fastigheter. Övriga investeringar som planeras avser i huvudsak riksdagsförvaltningens verksamhet.

Riksdagsstyrelsens förslag

Riksdagsstyrelsen föreslår att riksdagen godkänner den investeringsplan som finns i tabell 5.7.

Tabell 5.7 Investeringsplan

Miljoner kronor

	Utfall 2008	Prognos 2009	Budget 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
Anläggningstillgångar, fastigheter	52,8	24,2	5,0	5,0	5,0
Anläggningstillgångar, övrigt	17,1	40,9	32,2	32,2	32,2
Summa investeringar	69,9	65,1	37,2	37,2	37,2
Lån i Riksgälden	69,9	64,9	37,2	37,2	37,2
Anslag		0,2			
Summa finansiering	69,9	65,1	37,2	37,2	37,2

Låneram

Riksdagsförvaltningen har för 2009 låneramar avseende investeringar i fastigheter (150 000 000 kronor) och andra anläggningstillgångar (150 000 000 kronor). Riksdagsstyrelsen föreslår att riksdagen bemyndigar riksdagsförvaltningen att för 2010 besluta om lån i Riksgälden för investeringar som används i verksamheten intill ett belopp på 130 000 000 kronor, och att besluta om lån i Riksgälden för investeringar i fastigheter och tekniska anläggningar intill ett belopp på 170 000 000 kronor.

Mål för Riksdagens ombudsmän 2010

Uppgifter och övergripande mål

JO:s uppgift är att, enligt 12 kap. 6 § regeringsformen samt lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän (JO-instruktionen), utöva tillsyn över tillämpningen i offentlig verksamhet av lagar och andra författningar. JO:s övergripande mål för verksamheten är i enlighet därmed följande.

Att genom tillsyn över efterlevnaden av lagar och andra författningar hos dem som utövar offentlig verksamhet främja rättssäkerheten och höja den rättsliga kvalitetsnivån i myndighetsutövningen. Tillsynen bedrivs genom prövning av klagomål från allmänheten samt genom inspektioner och andra undersökningar, som ombudsmännen finner påkallade.

Att främja den internationella spridningen av idén om rättslig kontroll genom oberoende ombudsmannainstitutioner samt att medverka i internationellt samarbete mellan sådana institutioner.

Mål för verksamhetsgrenar

Mål har satts upp för klagomålsprövningen, rättslig tillsyn på eget initiativ, besvarande av lagstiftningsremisser samt den internationella verksamheten.

- *Rättslig tillsyn baserad på klagomål:* Att med bibehållen kvalitet i ärendehanteringens fullgöra uppgifterna enligt instruktionen. Härvid ska särskild vikt läggas på att minska ärendebalansens totala omfattning och andelen ärenden i balans som är äldre än ett år.
- *Rättslig tillsyn på eget initiativ:* Att bedriva inspektionsverksamhet, som har en betydelsefull rättssäkerhetsfrämjande effekt, i samma omfattning som under närmast föregående år.
- *Besvarande av lagstiftningsremisser:* Att genom yttranden över förslag till lagstiftning framföra synpunkter i rättssäkerhetsfrågor och andra rättsliga frågor som det ankommer på JO att uppmärksamma.
- *Internationellt samarbete:* Att i omvärlden främja kunskapen om och förståelsen för konstitutionell kontroll genom parlamentariska ombudsmän.

Resultatredovisning

Resultat

Målen för 2008 har väsentligen varit desamma som föreslås för 2010 (se föregående avsnitt). Vad gäller inspektionsverksamheten har emellertid målet reviderats. Det är med nuvarande stora tillströmning av klagomål inte realistiskt att öka

omfattningen av denna verksamhet. Målet såvitt avser klagomålsprövningen har reviderats eftersom JO för närvarande saknar möjlighet att följa utvecklingen av genomsnittliga handläggningstider.

Antalet inkomna ärenden har ökat med 14,4 procent jämfört med 2007. Totalt har 6 783 nya ärenden registrerats under 2008. Antalet oavgjorda ärenden i balans var vid årets slut 1 315, vilket är 189 fler än vid föregående årsskifte.

Antalet ärenden äldre än ett år ökade i jämförelse med läget vid föregående årsskifte med 45 till 107. Andelen ärenden av den utgående balansen som var äldre än ett år utgjorde 8,1 procent 2008 jämfört med 5,5 procent 2007.

Under 2008 genomfördes 41 inspektionsdagar att jämföras med 55 under 2007.

JO är förebild för de liknande institutioner som numera finns i cirka 130 länder över hela världen och betraktas därmed som en viktig kunskaps- och inspirationskälla för främst mera nyetablerade ombudsmannainstitutioner liksom för stater som överväger att inrätta en sådan.

JO:s anslagsutfall för 2008 uppgick till 61 815 000 kronor.

Under första kvartalet 2009 har inströmningen av ärenden ökat med 0,9 procent i förhållande till motsvarande period 2008. Sammanlagt har 1 851 nya ärenden registrerats under perioden. Under första kvartalet 2008 registrerades 1 835 nya ärenden och under motsvarande period 2007 var siffran 1 425 ärenden. Under hela året 2008 nyregistrerades 6 783 ärenden. En försiktig bedömning för 2009 är att de nyregistrerade ärendena kan komma att uppgå till mellan 6 800 och 7 000.

Analys och slutsatser

Målet att minska ärendebalansen har inte uppnåtts under 2008. Värt att notera är att JO ändå förmått möta den ökade tillströmningen av klagomål genom att avgöra 901 fler klagomålsärenden än under 2007, d.v.s. sammanlagt 6 594.

JO saknar med nuvarande ärendehanteringssystem möjlighet att beräkna genomsnittliga handläggningstider, men att andelen ärenden äldre än ett år ökat kan möjligen tyda på att den genomsnittliga handläggningstiden inte har förkortats 2008 jämfört med 2007.

Kvaliteten i ärendehandläggningen har, såvitt JO kan bedöma, kunnat bibehållas på en hög nivå.

Målet att öka omfattningen av antalet inspektionsdagar har inte kunnat uppnås. Konstitutionsutskottet har uttalat att klagomålsprövningen utgör den viktigaste delen av JO:s verksamhet. I avsikt att bemästra det stora antalet klagomål har JO därför tvingats begränsa sin inspektionsverksamhet.

JO:s bedömning är att besvarandet av lagstiftningsremisser under året bl.a. bidragit till att belysa viktiga rättssäkerhetsaspekter i pågående lagstiftningsärenden.

Även den internationella verksamheten har, enligt JO:s bedömning, bedrivits enligt målsättningen.

Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har för 2008 bedömt årsredovisningen som i allt väsentligt rättvisande.

5.4.3 2:3 Riksdagens ombudsmän (JO)

Tabell 5.8 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2008	Utfall	61 815	Anslags-sparande	9 232
2009	Anslag	69 700 ¹	Utgifts-prognos	72 700
2010	Förslag	69 400		
2011	Beräknat	71 506 ²		
2012	Beräknat	73 615 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 70 807 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 72 492 tkr i 2010 års prisnivå.

Från anslaget finansieras Riksdagens ombudsmäns förvaltningskostnader och anläggningstillgångar. Under 2010 beräknas ett investeringsbehov om 1 000 000 kronor, vilket kommer att finansieras genom att en del av anslagssparandet tas i anspråk.

Kommentar till 2009 års utgiftsprognos

Prognosen för 2009 visar på en negativ avvikelse om 3 000 000 kronor i förhållande till ramanslaget. Av dessa prognostiserade högre

kostnader utgör merparten investeringar i anläggningstillgångar samt högre kostnader för JO:s 200-årsjubileum i tillägg till de medel som tidigare anslagits för detta ändamål. Resterande del av avvikelsen beror på att JO tillfälligt utökad verksamheten med ytterligare en föredragandetjänst utöver de tre som äskandet för 2009 utgick från. Prognosen är osäker främst beroende på att upphandlingen av anläggningstillgångarna inte är slutförd.

JO:s överväganden när det gäller förslag till anslag för 2010–2012

JO:s 200-årsjubileum

I jämförelse med 2009 års anslag har anslaget för 2010 reducerats med 3 445 000 kronor som motsvarar kostnaden för JO:s 200-årsjubileum.

Åtgärder för att säkra måluppfyllelsen

Den nuvarande utvecklingen av klagomålsmängden (ökning i en takt av c:a 15 procent det senaste året) riskerar att leda till en ohållbar situation, om inte åtgärder vidtas för att anpassa JO:s organisation och verksamhetsformer till den nya situationens krav. För närvarande övervägs olika tänkbara förändringar. Utan att ännu ha tagit ställning till vilka organisatoriska och personalmässiga förändringar som kommer att krävas, bedömer JO att resurstillskott kommer att vara nödvändiga under budgetåren 2010, 2011 och 2012 för att bemästra de svårigheter som följer av den snabbt ökande klagomålsmängden.

Enligt löne- och förmånsavtalet för sakkunniga hos Riksdagens ombudsmän ges de föredragande tidsbegränsade förordnanden, vilket leder till en förhållandevis stor personalomsättning. Rekryteringsläget medför risk för löneglidning. Ingångslönerna och löneutvecklingen måste anpassas till vad som i övrigt gäller inom rättsväsendet, eftersom JO huvudsakligen anlitar domarkompetenta föredragande.

Sammanfattningsvis leder de ovanstående insatserna till ett behov av att justera anslaget med 206 000 kronor för 2010, 1 195 000 kronor för 2011 och 2 911 000 kronor för 2012.

Investeringar

JO har hittills fått använda anslagsmedel för att finansiera sina anläggningstillgångar, bl.a. med hänsyn till att dessa investeringar normalt är av ringa omfattning. Enligt 11 § lagen (2006:999) med ekonomiadministrativa bestämmelser m.m. för riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen ska anläggningstillgångar finansieras med lån i Riksgäldskontoret, om inte riksdagen beslutar att finansiering ska ske på annat sätt.

Under 2010 är investeringsbehovet 1 000 000 kronor och beräknas därefter minska till 500 000 kronor per år 2011 och 2012.

JO föreslår att anläggningstillgångarna även under 2010 får finansieras med anslagsmedel men att detta belopp, sammanlagt 1 000 000 kronor tas från anslagssparandet.

Riksdagsstyrelsens förslag

Riksdagsstyrelsen föreslår att ett anslag på 69 400 000 kronor anvisas för 2010. För 2011 och 2012 bör anslaget beräknas till 71 506 000 respektive 73 615 000 kronor.

Riksdagsstyrelsen föreslår att Riksdagens ombudsmän för 2010 får anslagsfinansiera anläggningstillgångar som används i myndighetens verksamhet.

Tabell 5.9 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:3 Riksdagens ombudsmän (JO)

Tusental kronor			
	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	69 700	69 700	69 700
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	2 539	3 252	3 658
Beslut	- 2 839	- 1 446	257
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	69 400	71 506	73 615

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

6 Sametinget

6.1 Budgetförslag

6.1.1 3:1 Sametinget

Tabell 6.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2008	Utfall	32 472	Anslags- sparande	466
2009	Anslag	38 214 ¹	Utgifts- prognos	37 553
2010	Förslag	34 195		
2011	Beräknat	34 372 ²		
2012	Beräknat	34 549 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 34 195 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 34 195 tkr i 2010 års prisnivå.

Sametinget är en förvaltningsmyndighet inom rennärringsområdet samtidigt som det är ett samiskt folkvalt organ med val vart fjärde år. Sametinget inledde sin verksamhet 1993. De övergripande målen är enligt sametingslagen (1192:1433) att Sametinget ska verka för en levande samisk kultur och därvid ta initiativ till verksamhet och föreslå åtgärder som främjar denna kultur. Sametinget ska bl.a. medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas.

Sametinget beslutar om fördelning av statens bidrag till samisk kultur och samiska organisationer samt andra medel som ställs till samernas förfogande. Sametinget leder det samiska språkarbetet och arbetar med vissa EU-stöd riktade mot samiska intressen under programperioden 2007–2013. Därtill har Sametinget ett informationsuppdrag gentemot allmänheten i fråga om att sprida information

om det samiska samhället, kulturen och historien.

Sametinget handlägger dessutom uppgifter som rör rennärringsadministration, bl.a. renmärkeshantering, underhåll av riksgränsstängsel, cesiumverksamhet som en följd av Tjernobylolyckan, prisstöd, företagsregister och markanvändningsredovisning. Sametinget ansvarar även för utbetalningar avseende ersättning för rovdjursrivna renar.

Anslaget används även för utgifter för bidrag enligt förordningen (2007:1347) om statsbidrag vid vissa studier i samiska.

Regeringens överväganden

Den tidigare regeringen uppdrog i september 2004 åt Statens fastighetsverk att utreda uppförandet av en sametingsbyggnad i Kiruna. En utredning om en byggnad för Sametinget slutfördes under våren 2005. Arbetet med att hitta en lämplig tomt fortsätter. Under budgetåret 2009 fick Sametinget en engångsvis förstärkning av anslaget med 10 000 000 kronor för arbetet med denna process.

Regeringen föreslår att 34 195 000 kronor anvisas under anslaget 3:1 *Sametinget* för 2010. För 2011 beräknas anslaget till 34 372 000 kronor och för 2012 beräknas anslaget till 34 549 000 kronor.

Tabell 6.2 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 3:1 Sametinget

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	43 214	43 214	43 214
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 276	1 507	1 736
Beslut	-10 295	-10 349	-10 401
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	34 195	34 372	34 549

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

7 Regeringskansliet m.m.

7.1 Budgetförslag

7.1.1 4:1 Regeringskansliet m.m.

Tabell 7.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagslag	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2008	Utfall	6 069 408	292 439	
2009	Anslag	7 142 285 ¹		7 096 423
2010	Förslag	6 705 299		
2011	Beräknat	6 535 800 ²		
2012	Beräknat	6 570 279 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 6 489 891 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 6 490 287 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget används för Regeringskansliets förvaltningskostnader. I anslaget ingår Statsrådsberedningen, samtliga departement, Förvaltningsavdelningen, utrikesrepresentationen, kommittéväsendet och andra utredningar samt gemensamma ändamål (hyror, kapitalkostnader m.m.).

Mål

Regeringskansliet ska vara ett effektivt och kompetent instrument för regeringen i dess uppgift att styra riket och förverkliga sitt politiska program.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 7.2 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2008	116 904	31 000	31 000	0
Prognos 2009	124 000	31 000	31 000	0
Budget 2010	163 000	0	0	0

Inkomsterna från expeditionsavgifter, och ansökningsavgifter för viseringar m.m. beräknas 2010 till 163 000 000 kronor. Verksamheten utförs vid utlandsmyndigheterna. För att skapa en större tydlighet kommer samtliga avgiftsintäkter framöver föras till inkomsttitel.

Tabell 7.3 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2008	3 350	3 350	0
(varav tjänsteexport)	0	0	0
Prognos 2009	4 500	4 500	0
(varav tjänsteexport)	0	0	0
Budget 2010	4 500	4 500	0
(varav tjänsteexport)	0	0	0

Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen anger att Regeringskansliets årsredovisning har upprättats i enlighet med förordningen om myndigheters årsredovisning, budgetunderlag, regleringsbrev och övriga beslut i myndigheten. Riksrevisionen har bedömt att

Regeringskansliets årsredovisning för räkenskapsåret 2008 i allt väsentligt är rättvisande.

Regeringens överväganden

Regeringskansliets verksamhet

Regeringskansliet, kommittéerna och utlandsmyndigheterna, hade vid utgången av 2008 tillsammans 4 771 tjänstgörande (exklusive lokalanställda vid utlandsmyndigheterna). Av dessa var cirka 4 procent anställda på politikeravtalet.

I nedanstående tabell redovisas viss resultatinformation för Regeringskansliet.

Tabell 7.4 Viss resultatinformation i Regeringskansliet

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Antal tjänstgörande (inkl. politikeravtal)	4 333	4 446	4 548	4 621	4 541	4 514	4 639	4 771
<i>andel kvinnor/män</i>	57/43	57/43	57/43	58/42	58/42	58/42	58/42	58/42
Anställda på politikeravtalet	166	163	184	182	203	156	195	193
<i>andel kvinnor/män</i>	51/49	51/49	52/48	53/47	54/46	46/54	43/57	43/57
Andel kvinnor/män av anställda på chefsavtalet	30/70	31/69	33/67	34/66	36/64	38/62	39/61	40/60
Sjukfrånvaro andel av arbetstid	i.u.	3,0	3,0	2,8	2,8	2,9	2,5	2,4
<i>bland kvinnor/män</i>	i.u.	3,9/1,9	4,0/1,6	3,7/1,6	3,7/1,5	3,8/1,5	3,2/1,5	2,9/1,5
Antal diarietäta ärenden	76 715	77 480	75 099	76 939	83 421	85 335	94 031	99 433
Regeringsärenden	10 521	9 548	7 934	7 615	7 529	7 899	6 952	6 972
Propositioner	130	148	171	188	183	187	142	212
Författningsärenden	i.u.	i.u.	1 217	1 387	1 249	1 581	1 463	1 433
Kommitté- och tilläggsdirektiv	119	160	171	183	150	141	185	158
Regleringsbrev och ändringsbeslut	i.u.	i.u.	702	739	836	658	652	671
SOU-serien	110	124	130	135	120	118	113	131
Ds-serien	78	67	66	57	58	24	53	87
Interpellationssvar	284	447	486	542	531	442	778	702
Frågesvar till riksdagen	1 260	1 518	1 442	1 749	2 212	1 906	1 774	1 603
Brevsvar till enskilda	i.u.	i.u.	27 422	27 343	29 889	34 007	36 698	30 115
Resdagar i Sverige (med övernattnig)	i.u.	i.u.	10 013	8 887	9 083	8 434	13 088	13 371
Resdagar utomlands (med övernattnig)	i.u.	i.u.	35 378	41 106	38 734	34 722	45 632	43 722
Arbetsdagar i EU:s rådsarbetsgrupper	i.u.	i.u.	2 787	2 443	2 372	2 232	2 395	2 912
Arbetsdagar i kommissionens kommittéer och expertgrupper	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.	1 434	1 537	1 478	1 488
Arbetsdagar i internationella organisationer utanför EU	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.	4 458	4 825	5 046	4 927
Faktapromemorior till EU-nämnden	i.u.	i.u.	124	112	75	114	137	150
Reg. internationella handlingar	130 892	116 667	110 759	104 838	103 831	91 083	74 437	65 035
Utlandsstationerade	607	599	596	629	634	678	661	656
<i>andel kvinnor/män</i>	48/52	50/50	50/50	54/46	54/46	55/45	54/46	52/48

Antalet tjänstgörande ökade under 2008, bl.a. till följd av uppbyggnad av kommunikations- och mötessekretariat inför Sveriges ordförandeskap i EU samt fortsatta satsningar på beredskap och krishantering. Andelen kvinnor som är anställda på chefsavtalet har ökat. Under de senaste åren har ungefär hälften av de nyanställda cheferna varit kvinnor. Sjukfrånvaron bland Regeringskansliets medarbetare är låg i förhållande till andra myndigheter. Det gäller både bland kvinnor och bland män.

Antalet regeringsärenden under 2008 är ungefär detsamma som 2007. Mängden diarieförda ärenden ökade, bl.a. till följd av att Utrikesdepartementets och utlandsmyndigheternas handlingar numera diarieförs som ärenden och inte som skrivelser. Detta är även ett skäl till att antalet internationella handlingar minskar. Antalet interpellationssvar ligger 2008 kvar på samma höga nivå som 2007 och antalet propositioner är 2008 det högsta på många år. Även antalet betänkanden i Statens offentliga utredningar (SOU) och rapporter i Departementsserien (Ds) ökade. Ytterligare redovisning av Regeringskansliets arbete återfinns i Regeringskansliets årsbok 2008 och på www.regeringen.se.

Förberedelser och genomförande av Sveriges ordförandeskap i EU

Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd inleddes den 1 juli. Förberedelsearbetet startade hösten 2006. Det sammanlagda behovet av förstärkning för att förbereda och genomföra ordförandeskapet har beräknats till 971 miljoner kronor, varav 50 miljoner kronor avser 2010. Utgifterna för ordförandeskapet avser mötesverksamheten i Sverige, möten med Europeiska rådet i Bryssel, press-, informations- och kultursatsningar, kompetensutveckling samt förstärkning av departement och några utlandsmyndigheter.

Under hösten 2008 och våren 2009 har omfattande utbildningsinsatser genomförts för politiker och tjänstemän inom Regeringskansliet.

Sekretariatet för EU-möten i Sverige 2009 (SES-09) har inrättats inom Regeringskansliet för att planera och genomföra mötesverksamheten. Planeringen omfattar 113 möten

runt om i Sverige. SES-09:s uppdrag är bl.a. att säkerställa lokaler för alla möten och tillhandahålla teknik, måltider, hotell, transporter, säkerhetsarrangemang, tolkar m.m.

För att planera och genomföra kommunikationsinsatser under ordförandeskapet har ett särskilt sekretariat inrättats i Statsrådsberedningen – Sekretariatet för kommunikation EU 2009 (KOM-09). Insatserna omfattar en webb för ordförandeskapet (www.se2009.eu), en grafisk profil, service till media, informationsinsatser såväl internt som externt, kulturaktiviteter och insatser riktade till allmänheten i form av dialogaktiviteter.

Regeringen kommer under våren 2010 redovisa ordförandeskapet i en särskild skrivelse till riksdagen.

Utrikesrepresentationen

Utrikesrepresentationen bestod i december 2008 av 100 utlandsmyndigheter, varav 83 ambassader, 10 konsulat samt 7 representationer och delegationer. Sverige har diplomatiska förbindelser med i stort sett alla självständiga stater i världen. I nära hälften av de 192 länder som är medlemmar i FN finns en svensk ambassad. Sverige har också ungefär 420 honorärkonsulat.

Förändringar i omvärlden och i politikens inriktning, liksom kraven på en effektiv användning av resurser föranleder anpassningar i den svenska utrikesrepresentationen. Den landfokusering av det bilaterala biståndet som inletts ställer också krav på förändringar i utrikesrepresentationen. Mellan 1990 och 2008 har 20 ambassader och 8 karriärkonsulat öppnat. Under samma period har 22 ambassader och 21 karriärkonsulat stängt. Avveckling av ambassaden i Colombo samt av generalkonsulaten i Kaliningrad, Kanton, Los Angeles och New York har beslutats sommaren 2009.

Regeringen har även beslutat att göra en översyn av utrikesförvaltningen med utgångspunkt från förändrade förutsättningar i omvärlden och inom Regeringskansliet. Översynen ska bl.a. belysa förutsättningarna för att skapa en mer flexibel samt mer kostnads- och verksamhetseffektiv utrikesförvaltning. Utrikesrepresentationens samarbete med hela Regeringskansliet och med andra aktörer samt utrikesförvaltningens långsiktiga kompetens-

försörjning utgör andra centrala frågeställningar som ska belysas. Vidare ska översynen särskilt beakta den planerade etableringen av en europeisk utrikestjänst (EAS). Utrikestjänsten ska inrättas så snart som möjligt efter att Lissabonfördraget träder ikraft. Om etableringen leder till ökade utgifter på EU-budgeten är huvudregeln att ökningarna på den svenska EU-avgiften ska finansieras.

Renovering och utveckling av Regeringskansliets lokaler

Renovering och utveckling av Regeringskansliets lokaler i södra Klara har inletts. Statens fastighetsverk och Regeringskansliet har en gemensam planering för Regeringskansliets långsiktiga lokalförsörjning i Klarakvarteren. Planeringen innebär att Regeringskansliet får lokaler i större sammanhängande enheter och ökad tillgänglighet via kulvertssystemet. Lokalerna ska ge möjlighet till flexibelt utnyttjande för ökad effektivitet och god arbetsmiljö samt uppfylla såväl tekniska som säkerhetsmässiga krav. Detta kommer att omfatta en utbyggnad av kulvertssystemet, påbyggnad av befintliga lokaler, avveckling av mindre lämpliga lokaler och eventuellt förvärv av enstaka fastigheter. De två första kvarteren som renoveras är Loen och Björnen. Under 2008 utrymdes kvarteret Loen och projektering pågår. Efter Loen och Björnen följer fler kvarter, däribland Rosenbad.

För 2010 föreslår regeringen att anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* ökas med 49 500 000 kronor. För 2011 och 2012 beräknar regeringen att anslaget ökar med 54 500 000 kronor respektive 53 400 000 kronor.

Beredskap och krishantering

Under 2008 och 2009 har åtgärder genomförts för att bl.a. stärka förmågan att hantera eventuella kriser under det svenska ordförandeskapet i EU:s ministerråd. Hösten 2008 deltog regeringen och Regeringskansliet i den svenskfinska krisövningen Gabriella. Regeringskansliet deltog även i övningen Sydvind som genomfördes tillsammans med andra svenska myndigheter.

Kansliet för krishantering har under 2009 fortsatt att utveckla verksamheten.

Effektivare myndighetsstyrning

Mot bakgrund av förslagen om effektivare myndighetsstyrning i Styretredningens betänkande Att styra staten – regeringens styrning av sin förvaltning (SOU 2007:75) och Ansvarskommitténs betänkande Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft (SOU 2007:10) har en intern rapport tagits fram och dess förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Avveckling av Regeringskansliets metodstöd för kommittéerna

Som en åtgärd för att effektivisera kommittéväsendet och för att säkerställa en hög kvalitet i kommittéernas betänkanden knöts under 2006 experter till kommittéservice inom Regeringskansliets förvaltningsavdelning för en försöksverksamhet under tre år. Uppgiften har varit att initiera, utveckla och stödja åtgärder i kommittéernas verksamhet. Försöksverksamheten har gett ett positivt resultat.

Sedan den 1 januari 2009 har Statskontoret till uppgift att bistå Regeringskansliet och de statliga kommittéerna med såväl metodstöd som utredningsstöd. Metodstödet kommer att koncentreras till Statskontoret. Det metodstöd som är knutet till kommittéservice inom Regeringskansliets förvaltningsavdelning kommer därmed att upphöra.

Övrig administration

Inom Regeringskansliet pågår ett fortlöpande utvecklingsarbete för att effektivisera verksamhetsstödet och stärka personalarbetet. Ett flertal insatser har genomförts för att säkerställa ökad säkerhet och tillgänglighet av information bl.a. med stöd av IT. Insatserna ger också nya förutsättningar för verksamhetsutveckling.

Regeringen har av sagt sig rätten att använda sig av Haga slott. Slottet kan därmed bli bostad åt kronprinsessparet. Regeringskansliet överlämnar slottet till Statens fastighetsverk den 1 oktober 2009.

Övriga anslagsförändringar

I enlighet med 2009 års ekonomiska vårproposition (2008/09:100) tar Kammarkollegiet över verksamheter som avser bl.a. anslags- och bolagsredovisning. För detta ändamål föreslås att 4 000 000 kronor förs från anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* till det under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning uppförda anslaget 1:2 *Kammarkollegiet*.

I 2009 års ekonomiska vårproposition anges vidare att Regeringskansliet tar över ansvaret för Rådet för rättsväsendets informationsförsörjning (RIF-rådet) från Rikspolisstyrelsen. För ändamålet föreslår regeringen att 6 000 000 kronor tillförs anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* från det under utgiftsområde 4 Rättsväsendet uppförda anslaget 1:1 *Polisorganisationen*.

Som en följd av 2009 års ekonomiska vårproposition ska även de ändamål och verksamheter som avser E-delegationen och normeringsarbete inom e-förvaltningsområdet föras över till anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* För 2010 föreslår regeringen att 16 953 000 kronor tillförs anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* från det under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning uppförda anslaget 1:1 *Statskontoret*. För 2011 och framåt beräknas överföringen öka med 2 000 000 kronor.

I syfte att öka skyddet av Regeringskansliets egendom föreslår regeringen att 8 000 000 kronor tillförs anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.*

Regeringen har sett över hur stor del av utrikesförvaltningen som administrerar utvecklingsarbetet och konstaterat att en högre andel än vad som tidigare beräknats bör finansieras med biståndsmedel. Regeringen föreslår att anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* tillförs 58 000 000 kronor samtidigt som det under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd uppförda anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* minskas med motsvarande belopp.

Regeringen anser att särskilt belastade myndigheter vad avser ansökningar om viseringar och uppehållstillstånd tillfälligt bör förstärkas för att upprätthålla verksamheten på en tillfredsställande nivå. Regeringen föreslår därför att anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* ökas med 30 000 000 kronor för 2010.

För att finansiera utrikesförvaltningens ökade kostnader för lokaler i utlandet föreslår regeringen att anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* ökas med 11 000 000 kronor för 2010.

För att öka den diplomatiska närvaron i framför allt länder där Sverige har ett långsiktigt utvecklingssamarbete men saknar ambassad, föreslås att anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* ökas med 20 000 000 kronor.

Under andra delen av 2009 har Sverige åter öppnat ambassaden i Bagdad. För 2010 kommer kostnaderna på årsbasis att öka i förhållande till 2009. Regeringen föreslår därför att anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* ökas med 7 000 000 kronor, varav 5 000 000 kronor finansieras genom att medel förs från det under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd uppförda anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet*.

I samband med kronprinsessan Victorias bröllop under 2010 kommer Utrikesdepartementet att bistå hovet med visst tillfälligt stöd. Regeringen föreslår därför att 4 000 000 kronor förs till anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* för 2010.

För att finansiera stöd till Moscow School of Political Studies föreslår regeringen att 3 000 000 kronor förs från anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* till det under utgiftsområde 5 Internationell samverkan uppförda anslaget 1:11 *Samarbete inom Östersjöregionen*.

Hyreskostnader för Östersjöstaternas råd ska belasta det under utgiftsområde 5 Internationell samverkan uppförda anslaget 1:1 *Bidrag till vissa internationella organisationer*. För att finansiera kostnaderna minskas anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* med 2 100 000 kronor.

För att finansiera resekostnader i samband med internationellt miljöarbete föreslår regeringen att 5 200 000 kronor förs från det under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård uppförda anslaget 1:7 *Internationellt miljöarbete* till anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.*

För att bidra till ökad samverkan mellan finanssektorn och staten finns behov av ökade insatser. Mot denna bakgrund har regeringen bl.a. inrättat den s.k. Finansmarknadskommittén (dir. 2009:22) med uppdrag att främja stabilitet, förtroende, effektivitet och utvecklingsmöjligheter för svensk finanssektor. Kommitténs arbete ska pågå från 2009 t.o.m. 2012. För att finansiera sådana samverkansinsatser bör

anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* ökas med 10 000 000 kronor fram t.o.m. 2012.

För att finansiera kostnader för Rådet för försäljning av aktier i bolag med statligt ägande föreslår regeringen att 1 900 000 kronor förs från det under utgiftsområde 24 Näringsliv uppförda anslaget 1:20 *Kostnader för omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag m.m.* till anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* för 2010.

För 2010 föreslår regeringen att anslaget ska uppgå till 6 705 299 000 kronor. För 2011 och 2012 beräknas anslaget uppgå till 6 535 800 000 kronor respektive 6 570 279 000 kronor.

Tabell 7.5 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 4:1 Regeringskansliet m.m.

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	6 927 585	6 927 585	6 927 585
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	242 852	293 575	331 227
Beslut ³	-468 036	-692 987	-697 726
Överföring till/från andra anslag	17 682	19 136	19 236
Övrigt ⁴	-14 784	-11 510	-10 043
Förslag/beräknat anslag	6 705 299	6 535 800	6 570 279

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

³ Uppräkning till följd av förändringar av valutakurser samt teknisk justering för övergång från avgiftsfinansiering till anslagsfinansiering för viseringar m.m. redovisas under Beslut.

⁴ Övergångseffekten till följd av kostnadsmässig avräkning av myndigheternas förvaltningsutgifter redovisas under Övrigt.

8 Regional samhällsorganisation

8.1 Omfattning

Området Regional samhällsorganisation avser den samordnade länsförvaltningen med de 21 länsstyrelserna och de former för ansvarsfördelning mellan stat och kommun i form av kommunala samverkansorgan eller försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning mellan stat och landsting som återfinns i vissa län. Området omfattar anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* Anslaget beräknas finansiera drygt hälften av länsstyrelsernas verksamhet (se vidare avsnitt 8.4.2 och 8.7.1).

8.1.1 Länsstyrelserna

Den samordnade länsförvaltningen med de 21 länsstyrelserna verkar utifrån uppgiften att vara statens regionala företrädare. Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länen samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar. Länsstyrelsen ska utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.

För många av de offentliga åtaganden som utförs av kommuner eller andra aktörer har länsstyrelserna även uppgifter avseende samordning, tillsyn, uppföljning och utvärdering.

I Gotlands län pågår fram till den 31 december 2010 en försöksverksamhet som innebär att länsstyrelsen, i den omfattning regeringen bestämmer, fullgör de uppgifter som ankommer på Skogsstyrelsen. En utvärdering av hur denna försöksverksamhet påverkar genomförandet av skogspolitiken (SOU 2008:103) har remitterats

under våren 2009. Regeringen avser att återföra de skogspolitiska uppgifterna på Gotland till Skogsstyrelsen när försöket löper ut den 31 december 2010. Regeringen har gett Statskontoret i uppdrag att se över hur de skogspolitiska uppgifterna på Gotland kan genomföras så kostnadseffektivt som möjligt och hur fördelar kan vinnas genom samordning med länsstyrelsen samtidigt som Skogsstyrelsens lokala förankring behålls (dnr Jo2009/2573). Statskontoret ska också lämna förslag om vilka delar av den lösning som föreslås för Gotland som skulle vara möjliga att tillämpa i andra delar av landet (se även under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, avsnitt 2.4.4).

8.1.2 Ändrad regional ansvarsfördelning mellan staten och den kommunala nivån

I Skåne respektive Västra Götalands län pågår sedan 1997 respektive 1999 försök med ändrad regional ansvarsfördelning mellan staten och landsting. Försöksverksamheten syftar till att utveckla former för en fördjupad demokratisk förankring av det regionala tillväxtarbetet. Verksamheten regleras i lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning som gäller t.o.m. den 31 december 2010.

Sedan 2003 har kommuner och landsting möjligheten att i ett län bilda kommunala samverkansorgan enligt lagen (2002:34) om samverkansorgan i länen. Ett kommunalt samverkansorgan ska driva och samordna det regionala tillväxtarbetet i länet. I dag finns det

samverkansorgan i 14 av landets 21 län. Dessa finns i Blekinge, Dalarnas, Gotlands, Gävleborgs, Hallands, Jönköpings, Kalmar, Kronobergs, Södermanlands, Uppsala, Värmlands, Västerbottens, Örebro och Östergötlands län.

Anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* finansierar ersättningar till kommunala samverkansorgan och till landstingen i Skåne och Västra Götalands län som övertagit uppgifter från länsstyrelserna. Statliga medel till samverkansorgan och landsting i försöksverksamheterna finansieras även inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Ingen ansökan har inkommit om bildande av kommunalt samverkansorgan under 2010. Däremot lämnade landstingen i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Jämtlands, Dalarnas,

Uppsala och Gävleborgs län under våren 2008 in till regeringen ansökningar om att få ändra befintliga landstingsindelningar (dnr Fi2008/3755, Fi2008/3176, Fi2008/3048, Fi2008/4182, Fi2008/4204, Fi2008/4757 och Fi2008/4773). Landstingen ansökte även om att få överta vissa statliga uppgifter, bl.a. inom områdena regional tillväxt och infrastrukturplanering. De delar av ansökningarna som gällde en ändrad landstingsindelning har enligt regeringsbeslut den 29 januari 2009 (dnr Fi2008/829 m.fl.) överlämnats till Kammarkollegiet för utredning.

8.2 Utgiftsutveckling

Tabell 8.1 Utgiftsutveckling inom område Regional samhällsorganisation

Miljoner kronor

	Utfall 2008	Budget 2009 ¹	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
<i>Anslag inom område Regional samhällsorganisation</i>						
5:1 Länsstyrelserna m.m.	2 380	2 551	2 544	2 305	2 325	2 325
Totalt för området Regional samhällsorganisation	2 380	2 551	2 544	2 305	2 325	2 325

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

8.3 Mål

Målet för området Regional samhällsorganisation är att länen ska utvecklas genom att de nationella målen får genomslag, samtidigt som hänsyn tas till olika regionala förhållanden och förutsättningar. Målet gäller för samtliga län oavsett ansvars- och uppgiftsfördelning mellan stat och kommun.

8.4 Resultatredovisning

Länsstyrelserna har uppgifter inom ett stort antal områden. Detta innebär att beslut och insatser inom olika sakområden ofta får konsekvenser för länsstyrelsernas verksamhet.

De utgiftsområden, utöver utgiftsområde 1 Rikets styrelse, inom vilka länsstyrelserna bedriver verksamhet är:

- Utgiftsområde 5 Internationell samverkan
- Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets beredskap
- Utgiftsområde 8 Migration
- Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg
- Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet
- Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv
- Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid
- Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik
- Utgiftsområde 19 Regional tillväxt
- Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård
- Utgiftsområde 21 Energi
- Utgiftsområde 22 Kommunikationer
- Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel
- Utgiftsområde 24 Näringsliv

Länsstyrelsernas verksamhet enligt regleringsbrevet för 2008 omfattar bl. a. utåtriktat sektorsövergripande arbete, regional tillväxt, miljö-

målsarbete, social tillsyn, miljötillsyn, djur- och livsmedelskontroll, tillsyn över plan- och byggnadsväsendet samt övrig tillsyn, omställning av energisystemet, EU-stöd, trafikärenden samt övrig ärendehandläggning.

Utöver dessa uppgifter fastställs i länsstyrelsens instruktion att vissa länsstyrelser har särskilda uppgifter inom bl.a. förvaltning av vattendistrikt, fjällfrågor, rennärlingsfrågor och frågor om tillstånd att anordna kampsportsmatcher. Samtliga länsstyrelser har även ett antal uppgifter som följer av deras roll som geografiskt områdesansvariga avseende krisberedskapsfrågor.

I de fem län där det varken finns kommunala samverkansorgan eller pågår försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning, driver och samordnar länsstyrelsen det regionala tillväxtarbetet i länet.

Den närmare redovisningen, och i förekommande fall bedömningen, av länsstyrelsernas resultat inom olika verksamhetsområden, behandlas inom respektive utgifts- och sakområde i denna proposition. Det gäller även redovisningar och eventuella bedömningar av resultat av de verksamheter som bedrivs av kommunala samverkansorgan och av landsting som ingår i försöksverksamheterna.

8.4.1 Indikatorer

Resultatindikatorer saknas för området Regional samhällsorganisation.

8.4.2 Resultat

Verksamheten inom området Regional samhällsorganisation var under 2008 indelat i följande verksamhetsområden:

- kunskapsuppbyggnad, samordnings- och sektorsövergripande arbete,
- tillsyn och vägledning, samt
- ärendehandläggning.

Redovisningen av resultatet för området under 2008 följer indelningen i verksamhetsområden.

Kunskapsuppbyggnad, samordnings- och sektorsövergripande arbete

Mål

Regeringens mål för länsstyrelserna var enligt regleringsbrevet för 2008 att länsstyrelserna skulle stärka det sektorsövergripande arbetet och samordningen av de olika sakområdena för att uppnå effektiva lösningar och bidra till en hållbar utveckling i länen.

Resultat

Med anledning av länsstyrelsernas breda uppdrag, med uppgifter inom flera områden, utgör det sektorsövergripande arbetet en prioriterad verksamhet vid länsstyrelserna. Det sektorsövergripande arbetets måluppfyllelse är god, men flera utmaningar återstår. Bland annat anser flertalet av länsstyrelserna att ett utökat utrymme behöver skapas vad gäller tid och resurser. Nio länsstyrelser för även fram att de statliga verkens regionala organisering utgör ett hinder. Sex länsstyrelser lyfter också upp frågan om brist på kunskap och kompetens.

Resurser

För detta verksamhetsområde har länsstyrelserna under 2008 använt ca 2 200 miljoner kronor, motsvarande 53 procent av de totala verksamhetskostnaderna. Föregående år användes 55 procent, motsvarande ca 2 300 miljoner kronor.

Under 2008 hade verksamhetsområdet 1 810 årsarbetskrafter för sin verksamhet, varav 933 var kvinnor och 877 män. Totalt har antalet årsarbetskrafter inom verksamhetsområdet minskat med 89 jämfört med 2007.

Av minskningen var 57 årsarbetskrafter en följd av att uppgifterna avseende matchning på arbetsmarknaden togs bort från Länsstyrelsen i Gotlands län.

Tillsyn och vägledning

Mål

Målet för 2008 var att länsstyrelserna genom tillsyn skulle säkerställa efterlevnaden av de föreskrifter som riksdagen och regeringen beslutat inom respektive verksamhet som är föremål för tillsyn. I enlighet med återrapporteringskrav skulle länsstyrelserna redovisa inom vilka områden de saknar tillsynsplaner och skälen till detta samt hur de mest omfattande bristerna i länsstyrelsernas egen

tillsynsverksamhet har åtgärdats och, om inga åtgärder vidtagits, orsakerna till detta.

Resultat

Av redovisningarna framgår bl.a. att 16 länsstyrelser har tillsynsplaner för samtliga tillsynsområden.

Som skäl till brister i den egna tillsynsverksamheten och, i förekommande fall, avsaknad av tillsynsplaner framhålls i första hand bristande resurser. Det är framför allt den egeninitierade tillsynen som får stå tillbaka på grund av resursbrist. Vakanser och även viss brist på kompetens bland personalen är ett problem för vissa länsstyrelser.

Andra skäl som lyfts fram är att tillsynen ofta är händelsestyrd samt att tillståndsärenden och inkommande anmälningssärenden prioriteras.

Åtgärder som redovisas för att hantera brister inom den egna tillsynen och för att utveckla tillsynen är bl.a. upprättande och revidering av tillsynsplaner, kompetensutveckling, utveckling av metoder och arbetssätt (t.ex. rutinbeskrivningar, tvärsektorielt arbete och behovsanalyser som grund för prioriteringar) samt förbättrad uppföljning. Vidare framhålls samarbete med andra län (t.ex. NORDSAM) och olika nätverk och arbetsgrupper för tillsyn. Med anledning av ovanstående redovisade brister gav regeringen Länsstyrelsen i Östergötlands län i uppdrag att följa upp och inom ramen för befintlig lagstiftning föreslå förbättringar av länsstyrelsernas tillsynsverksamhet (dnr Fi2008/3093), se närmare avsnitt 8.6.

Resurser

För verksamhetsområdet som helhet har länsstyrelserna under 2008 använt ca 815 miljoner kronor, motsvarande 19,5 procent av de totala verksamhetskostnaderna. Jämfört med föregående år har kostnaderna ökat med ca 49 miljoner kronor. Under 2008 hade verksamhetsområdet 814 årsarbetskrafter, varav 488 var kvinnor och 326 män.

Ärendehandläggning

Mål

Målet för 2008 var att länsstyrelsernas ärendehandläggning skulle kännetecknas av en enhetlig rättstillämpning, god service och information samt av en snabb och korrekt handläggning.

Resultat

Under 2008 inkom ca 1 104 300 ärenden till länsstyrelserna. Detta är marginellt fler ärenden än föregående år. De största ärendegrupperna är körkort och trafikföreskrifter m.m. samt lantbruksärenden.

Den totala andelen ärenden som överklagades uppgick till ca 1,2 procent, vilket är i nivå med föregående år. Av de ärenden som avgjorts i högre instans har länsstyrelsens beslut ändrats i 13 procent av fallen. Föregående år var motsvarande andel 12,6 procent.

Antalet öppna ärenden vid årets slut uppgick till ca 203 000, varav ca 9 700 var äldre än två år. Både andelen öppna ärenden och andelen ärenden som var äldre än två år har ökat något under 2008. Det är framför allt inom körkortsområdet som ökningen återfinns.

Vid länsstyrelserna pågår ett fortlöpande arbete med att utveckla servicen och ärendehandläggningen. Som ett viktigt led i detta arbete framhåller länsstyrelserna det gemensamma utvecklingsarbetet av elektroniska tjänster inom främst ärendeslagen körkort, väktare, stiftelser och yrkestrafik.

Länsstyrelsen i Hallands län har på regeringens uppdrag kartlagt hur länsstyrelserna arbetar med mål för handläggningstider för olika ärenden och ärendegrupper. Av kartläggningen framgår att 20 av 21 länsstyrelser har arbetat med någon form av mål för handläggningstider under 2007. Ofta har mål endast fastställts för vissa ärendegrupper. Nästan alla länsstyrelser som har målsatta handläggningstider anger att målstyrningen medfört en positiv utveckling av ärendeprocesserna.

Länsstyrelsen i Hallands län har föreslagit att krav på målstyrning av handläggningstider införs och ett 25-tal ärendegrupper har identifierats som lämpliga för målsättning av handläggningstider. Vidare har Länsstyrelsen i Hallands län gjort en sammanställning över länsstyrelsernas mål för handläggningstider. Flera länsstyrelser har dock inte haft möjlighet att under våren 2009 ange mål för verksamheten 2010 utan redovisat förslag och underlag som ska användas för höstens verksamhetsplanering.

I regleringsbrevet för 2009 gavs därtill Länsstyrelsen i Västra Götalands län i uppdrag att efter samråd med övriga länsstyrelser fastställa identiska mål för handläggningstider för ärenden som handläggs via s.k. e-tjänster.

Resurser

För verksamhetsområdet ärendehandläggning har länsstyrelserna under 2008 använt ca 1 115 miljoner kronor, vilket motsvarar 27,4 procent av de totala verksamhetskostnaderna. Under 2007 var kostnaderna likvärdiga, och motsvarade då 26,8 procent av de totala verksamhetskostnaderna.

Under 2008 hade verksamhetsområdet ärendehandläggning 1 249 årsarbetskrafter, varav 804 kvinnor och 445 män. Totalt har årsarbetskrafterna minskat med 10 jämfört med 2007.

Kompetensförsörjning*Antalet årsarbetskrafter har ökat under 2000-talet*

År 2008 uppgick antalet årsarbetskrafter vid länsstyrelserna till 4 845, vilket är en minskning med 106 årsarbetskrafter jämfört med föregående år. Detta kan förklaras med att antalet årsarbetskrafter under 2007 påverkades av en tillfällig arbetsmarknadspolitisk satsning åren 2006 och 2007.

År 2008 var 60 procent av de anställda kvinnor, föregående år var andelen 59 procent. Detta är en högre andel än staten totalt där andelen kvinnor var 50 procent.

Antalet årsarbetskrafter har ökat sedan 2000 med 712, vilket är en ökning med ungefär 18 procent. Det finns dock stora skillnader mellan olika verksamheter. Av tabell 8.2 framgår att Naturvård och miljöskydd är den klart största verksamheten men också är den verksamhet, tillsammans med social omvårdnad och integration, som procentuellt sett ökat mest sedan 2000. Cirka 28 procent av länsstyrelsernas totala årsarbetskraft arbetade 2008 inom naturvård och miljöskydd. Motsvarande siffra 2000 var ca 18 procent.

Tabell 8.2 Antal årsarbetskrafter per verksamhet

	2008	2000	Förändring %
Naturvård och miljöskydd	1373	746	84
Administration.	803	849	-5
Lantbruk	721	721	0
Kommunikationer	359	381	-6
Regional utv. politik	311	328	-5
Hållbar samhällsplanering	214	217	-1
Social omvårdnad	276	147	88
Övrig förvaltning	179	170	5
Kulturmiljö	174	151	15
Krishantering, skydd mot olyckor och civilt försvar	125	128	-2
Livsmedelskontroll	83	65	28
Fiske	56	56	0
Arbetsmarknad	-	72	-
Jämställdhet	39	35	11
Integration	44	16	175
Resurssamverkan	26	0	-
Rennäring	22	29	-24
Skogsbruk	23	23	0
Omställning av energisystemet	17	0	-
Summa	4 845	4 133	

Källa: Länsstyrelsernas årsredovisningar 2000 och 2008

Om man i stället ser till utvecklingen per länsstyrelse kan det konstateras att samtliga länsstyrelser förutom Länsstyrelsen i Gotlands län har ökat sin personalstyrka sedan 2000. Minskningen på Länsstyrelsen i Gotlands län beror på att den pågående försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning fr.o.m. 2008 avvecklades i den del som avsåg arbetsmarknadsfrågor.

Tabell 8.3 Antal årsarbetskrafter per länsstyrelse

Länsstyrelsen i	2008	2000	Förändring i %
Stockholms län	406	338	20
Uppsala län	162	126	29
Södermanlands län	188	145	30
Östergötlands län	221	186	19
Jönköpings län	218	194	13
Kronobergs län	136	132	4
Kalmar län	203	154	32
Gotlands län	129	186	-31
Blekinge län	133	101	32
Skåne län	394	327	20
Hallands län	156	130	20
Västra Götalands län	625	548	14
Värmlands län	186	157	19
Örebro län	182	144	27
Västmanlands län	169	141	20
Dalarnas län	206	193	7
Gävleborgs län	199	162	23
Västernorrlands län	225	182	24
Jämtlands län	230	190	21
Västerbottens län	229	178	29
Norrbottnens län	247	220	12
Summa	4 845	4 133	

Källa: Länsstyrelsernas årsredovisningar 2000 och 2008

En hög andel anställda över 55 år ger ett ökat antal pensionsavgångar kommande år

Personalen vid länsstyrelserna hade 2008 samma medelålder som staten som helhet (46 år). Kvinnor anställda vid länsstyrelserna hade en medelålder på 45 år och män 48 år.

Ett ökat antal pensionsavgångar och stora uppgiftsförändringar under kommande år innebär att länsstyrelserna måste säkerställa att viktig kompetens inte försvinner från verksamheten. Allt fler länsstyrelser arbetar därför strategiskt med frågor som rör kompetensförsörjning. Problem finns dock när det gäller att rekrytera och behålla erfaren personal då konkurrensen om erfarna medarbetare är hård. Detta gäller framför allt yrkesgrupper med hög specialistkompetens.

Hög andel kvinnor i ledande position

Vid länsstyrelserna var 45 procent av de anställda i ledningsfunktioner kvinnor 2008. Detta är högre än staten totalt, där andelen kvinnor var 35 procent. Föregående år var andelen hos länsstyrelserna 42 procent.

Sjukfrånvaron har minskat

Sjukfrånvaron minskade 2008 jämfört med 2007 vid 19 av 21 länsstyrelser. Detta är en positiv utveckling jämfört med förändringen mellan 2006 och 2007 då endast 12 av 21 länsstyrelser redovisade minskad sjukfrånvaro. Under 2008 varierade den totala sjukfrånvaron i länsstyrelserna mellan 4,6 (Länsstyrelsen i Södermanlands län) och 1,4 (Länsstyrelsen i Hallands län) procent av tillgänglig arbetstid. Kvinnors sjukfrånvaro varierade mellan 6,1 (Länsstyrelsen i Södermanlands län) och 1,4 (Länsstyrelsen i Blekinge län) procent och männens mellan 4,4 (Länsstyrelsen i Jämtlands län) och 0,5 (Länsstyrelsen i Kronobergs län) procent.

Ekonomiadministrativa (EA)-värderingar och ekonomisk situation

EA-värderingar

Ekonomistyrningsverket genomför årligen en ekonomiadministrativ värdering av hur myndigheterna följer regelverket, främst inom områdena redovisning, finansiering och betalningsflöden.

För 2008 fick 13 länsstyrelser omdömet fullt tillfredsställande och resterande åtta länsstyrelser fick omdömet tillfredsställande.

För 2007 fick 11 av 21 länsstyrelser omdömet fullt tillfredsställande, 9 länsstyrelser tillfredsställande och en länsstyrelse, Länsstyrelsen i Gotlands län, omdömet ej tillfredsställande.

Länsstyrelserna i Hallands, Jönköpings och Östergötlands län har sedan 1997 varje år fått bästa möjliga omdöme.

Kostnadsutvecklingen

Kostnaderna för verksamheten vid landets 21 länsstyrelser uppgick till 4 259 miljoner kronor 2008. Detta innebär en kostnadsökning med 101 miljoner kronor, eller 2,4 procent, jämfört med föregående år.

Personalkostnaderna uppgick till 2 689 miljoner kronor, eller 63,1 procent av de totala kostnaderna. Lokalkostnaderna uppgick till 284 miljoner kronor (6,7 procent), medan övriga driftskostnader inklusive finansiella kostnader och avskrivningar uppgick till 1 286 miljoner kronor (30,2 procent). I jämförelse med 2007 är det små skillnader i den procentuella fördelningen för de olika kostnadsslagen.

Länsstyrelserna är i huvudsak anslagsfinansierade

Anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* utgjorde 2008 den dominerande inkomstkällan för länsstyrelserna med 2 331 miljoner kronor, vilket motsvarade ungefär 54 procent av länsstyrelsernas totala intäkter. Anslaget andel av den totala finansieringen varierar dock kraftigt mellan länsstyrelserna.

Intäkter av bidrag, sammanlagt 1 414 miljoner kronor, utgjorde den näst största finansieringskällan med 33 procent. De största bidragsgivarna var Naturvårdsverket, Jordbruksverket, dåvarande Krisberedskapsmyndigheten, dåvarande Statens Räddningsverk, Riksantikvarieämbetet och EU, däribland EU:s strukturfonder. Härutöver har ett tiotal sakanslag under 2008 finansierat verksamhet vid länsstyrelserna med sammanlagt 98 miljoner kronor. Avgifter och övriga ersättningar har finansierat länsstyrelsernas verksamhet med sammanlagt 376 miljoner kronor. Detta är en ökning med 108 miljoner kronor.

Anslagssparandet

Det ackumulerade anslagssparandet har legat stabilt under en följd av år och var även under 2008 positivt, även om det minskade något jämfört med tidigare år. Vid utgången av 2008 uppgick det ackumulerade sparandet till knappt 25 miljoner kronor, vilket motsvarade 1,1 procent av det tilldelade anslaget.

Sparandet varierade emellertid mellan länsstyrelserna. Vid utgången av 2008 utnyttjade drygt var tredje länsstyrelse sin anslagskredit.

8.4.3 Analys och slutsatser

Länsstyrelserna har under de senaste åren tillförts nya arbetsuppgifter, bl.a. inom miljöområdet, men också exempelvis överföringen av djurskyddskontrollen samt kontrollen av foder och livsmedel i primärproduktionen. Resurstillskott tillsammans med effektiviseringar och omprioriteringar har möjliggjort att länsstyrelserna kunnat fullfölja sina åtaganden.

Regeringen bedömer att länsstyrelserna har bedrivit sin verksamhet på ett i huvudsak tillfredsställande sätt och med gott resultat. Det finns dock, liksom tidigare år, skillnader mellan de olika länsstyrelserna och mellan de olika sakområdena. Detta framgår bl.a. av länsstyrelsernas årsredovisningar för 2008 (dnr

Fi2009/1643), miljöledningsredovisningar (dnr Fi2009/1176), risk- och sårbarhetsanalyser (dnr Fi2008/6643), budgetunderlag för 2010 (dnr Fi2009/1659), Boverkets granskningar (dnr Fi2008/2336) och av länsstyrelsernas delårsrapporter för perioden januari 2009 till juni 2009 (dnr Fi2009/5411).

Länsstyrelsernas gemensamma utvecklingsprojekt

Länsstyrelserna genomför flera större uppdrag i syfte att utveckla gemensamma lösningar för stödfunktioner, administrativa rutiner och externa tjänster inom e-förvaltning. Regeringen uppdrog i regleringsbrevet för 2008 åt samtliga länsstyrelser att påbörja genomförandet av en gemensam organisatorisk lösning vad gäller IT och löneadministration. Även vissa andra delar inom det ekonomiadministrativa området skulle samordnas i en gemensam struktur. En ny gemensam IT-enhet är fr.o.m. 2009 driftsatt med placering vid Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Länsstyrelsen i Kronobergs län hanterar fr.o.m. 2009 löneadministrationen för samtliga länsstyrelser. Uppdraget slutförs i denna del under första halvåret 2010. Länsstyrelsen i Örebro län samordnar fr.o.m. 2009 vissa ekonomiadministrativa rutiner såsom exempelvis den gemensamma redovisningsplanen.

Regeringen ser denna utveckling som strategisk, inte bara för den enskilda länsstyrelsen utan även för länsstyrelserna ur ett nationellt perspektiv. Det är av största vikt att samtliga länsstyrelser tar aktiv del i utvecklingen.

Finansiering av utvecklingsinsatser

De medel för utvecklingsinsatser som särskilt avdelats i de senaste årens regleringsbrev ger stöd för länsstyrelsernas gemensamma förändringsarbete. Inom ramen för länsstyrelsernas tilldelade anslag i regleringsbrevet för 2009 är sammanlagt 30 miljoner kronor särskilt avsatta för gemensamma utvecklingsinsatser. Dessa medel administreras av Länsstyrelsen i Jönköpings län för att underlätta administrationen och tydliggöra styrningen av utvecklingsprojekten.

Regeringen förutsätter att länsstyrelserna också i framtiden gemensamt finansierar utvecklingsarbete som bygger på gemensamma lösningar och kommer i regleringsbrevet för 2010 på motsvarande sätt som i innevarande års regleringsbrev avsätta medel för gemensamma utvecklingsinsatser.

Den ekonomiska situationen

De omställningskostnader länsstyrelserna för närvarande har som en följd av strukturella förändringar som uppstår genom att social tillsyn samt körkorts- och yrkestrafikfrågor förs till andra myndigheter ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar. Det är därför av största vikt att länsstyrelserna vidtar de åtgärder som krävs för att minimera negativa effekter och anpassa verksamheten till givna ekonomiska ramar. För att underlätta omställningen avser regeringen att under 2010 vidta särskilda åtgärder (se närmare avsnitt 8.7).

8.5 Revisionens iakttagelser

Den årliga revisionen

Riksrevisionen har i den årliga revisionen inte haft någon invändning mot länsstyrelsernas årsredovisningar utan i allt väsentligt funnit att årsredovisningarna är rättvisande (dnr Fi2009/2854).

Effektivitetsrevisionen

Den statliga tillsyn som bedrivs av bl.a. länsstyrelserna fyller en viktig funktion för att säkerställa och följa upp att de av regeringen fastställda mål och uppdrag nås och genomförs på ett rättssäkert och effektivt sätt. Med hänsyn till länsstyrelsernas centrala roll när det gäller tillsynsuppgifter har Riksrevisionen i ett antal tidigare granskningar särskilt fokuserat på hur länsstyrelserna hanterar denna verksamhet. Dessa granskningar har behandlats i tidigare års budgetpropositioner.

Riksrevisionen redovisade under 2008 inte några granskningar som inriktades specifikt på länsstyrelsernas verksamhet. Däremot berörs länsstyrelsernas verksamhet indirekt i samband med effektivitetsgranskningar av tvärvillkorskontroller inom jordbruksstödet samt tillsynen av kemiska produkter. När det gäller tvärvillkorskontroller i EU:s jordbruksstöd (RiR 2008:11) anger Riksrevisionen att kommunerna, trots att regeringen 2008 förändrade organisationen så att länsstyrelserna ska göra dessa kontroller, fortfarande enligt bestämmelser i miljöbalken har ansvar för tillsynen inom samma områden. Riksrevisionen menar att detta medför komplicerade ansvarsförhållanden och många inblandade aktörer. I sin granskning av

tillsynen av kemiska produkter (RiR 2006:4) menade Riksrevisionen att ett problem är att både kommuner och länsstyrelser har andra mer tydligt utpekade ansvarsområden som prioriteras högre. Beträffande Riksrevisionens granskning av tvärvillkorskontroller har regeringen och Jordbruksverket vidtagit åtgärder för att rätta till bristerna i tillämpningen av EG:s bestämmelser om tvärvillkorskontroller, bl.a. har kontrollansvaret för samtliga tvärvillkor överförts till länsstyrelserna. Kvarstående frågor bereds för närvarande inom Regeringskansliet (se även under utgiftsområde 23).

8.6 Politikens inriktning

Länsstyrelsernas verksamhet påverkas i stor utsträckning, utöver vad som redovisas i detta avsnitt, också av den politiska inriktningen inom andra utgiftsområden. Regeringens politiska inriktning inom andra områden redovisas inom ramen för respektive utgiftsområde i denna proposition.

En bättre samordnad länsförvaltning

Området inom vilket länsstyrelserna verkar grundar sig på en förvaltningspolitisk idé om samordning av olika sektorsintressen, principen om den samordnade länsförvaltningen (prop. 2001/02:7, bet. 2001/02:KU7, rskr 2001/02:138). Denna princip ligger fast och innebär när det gäller den regionala nivån bl.a. att regional statlig verksamhet ska inordnas i länsstyrelserna i de fall då det är lämpligt. I länsstyrelsernas roll ingår att agera utifrån ett statligt helhetsperspektiv och därigenom bidra till att regeringens politik får genomslag på regional nivå. Länsstyrelsernas roll är att vara statens regionala företrädare och samordna de statliga intressena i de frågor som statsmakterna lagt på länsstyrelserna, bl.a. genom att tillämpa ett tvärsektoriellt arbetssätt i verksamheten. Länsstyrelserna ska också vara statens primära kontaktlänk gentemot kommunerna och där företräda statens samlade intressen.

Även för många av de offentliga åtaganden som utförs av kommuner eller andra aktörer har länsstyrelserna uppgifter avseende samordning, tillsyn, uppföljning och utvärdering. Länsstyrelserna har också flera andra uppgifter t.ex. att främja länets utveckling.

Det är regeringens uppfattning att länsstyrelserna erbjuder en unik möjlighet till statlig samverkan och samordning på regional nivå, men att den bör utnyttjas bättre än vad som görs i dag.

Översyn av den statliga regionala förvaltningen

Regeringen beslutade den 16 juni 2009 om en översyn av den statliga regionala förvaltningen (dir. 2009:62). Utredaren ska ge förslag på hur den statliga regionala förvaltningens utformning kan bli tydligare, mer samordnad och ändamålsenlig. Förslaget ska innebära förbättrade förutsättningar för dels statlig samordning, dels samordningen mellan staten och den kommunala nivån.

Översynen omfattar såväl länsstyrelseorganisationen som hur länsstyrelsens uppgift att, inom myndighetens ansvarsområde, samordna olika samhällsintressen och hur statliga myndigheters insatser i länet ska vidareutvecklas och stärkas. Utredaren ska även se över på vilket sätt länsstyrelsens roll som regional samordnare av statlig tillsyn kan vidareutvecklas. Utredarens förslag ska beakta pågående förändringar inom den statliga förvaltningen. För länsstyrelsens del skulle en sådan förändring kunna utgöras av en koncentration av viss verksamhet till ett fåtal länsstyrelser. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2012.

Förbättrad styrning och uppföljning

Ett fortsatt intensifierat arbete krävs i syfte att förbättra styrningen och uppföljningen av länsstyrelsernas verksamhet. En viktig del i detta arbete är att öka möjligheterna till jämförelser mellan länsstyrelserna.

Regeringen gav i oktober 2007 Statskontoret i uppdrag att, i samråd med dåvarande Verket för förvaltningsutveckling och Ekonomistyrningsverket, utveckla förslag till externa myndighetsanalyser (dnr Fi2007/8016). Bland annat var Länsstyrelsen i Gävleborgs län föremål för analys inom ramen för uppdragets genomförande. Statskontoret redovisade sitt uppdrag i december 2008 (se även under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning, avsnitt 3 Statlig förvaltningspolitik). Regeringen anser att metoden för myndighetsanalyser ökar möjligheten att göra fördjupade jämförelser mellan länsstyrelserna och vill betona vikten av att arbetet med genomförande av myndighetsanalyser fortsätter.

Under våren 2009 genomförde Statskontoret en myndighetsanalys av Länsstyrelsen i Gotlands län.

Under hösten 2009 kommer Regeringskansliet i dialog med Statskontoret följa upp metoden med utgångspunkt i hittills genomförda analyser. Regeringen avser att ge Statskontoret i uppdrag att genomföra ytterligare myndighetsanalyser, bl.a. på någon eller några länsstyrelser.

Mot bakgrund av bl.a. Länsstyrelsen i Blekinge läns rapport angående hur styrningen av länsstyrelserna kan utvecklas (dnr 2008/1856) beslutade regeringen i december 2008 om ändringar i förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion, och fr.o.m. 2009 upphörde indelningen i verksamhetsområden i myndigheternas regleringsbrev. Ändringarna medför en bättre överensstämmelse än tidigare mellan instruktion och regleringsbrev, och en tydligare beskrivning av länsstyrelsernas samlade verksamhet. Ändringarna innebär vidare att förutsättningarna för styrning och uppföljning av länsstyrelsernas verksamheter förbättras.

En gemensam organisatorisk lösning av vissa stödfunktioner och fortsatt utveckling inom e-förvaltning

Regeringen vill betona vikten av att det gemensamma utvecklingsarbetet vad gäller gemensamma organisatoriska lösningar för stödfunktioner (se avsnitt 8.4.3) fortskrider samtidigt som genomförda organisatoriska förändringar konsolideras. Därigenom ska säkerställas att de effektiviseringspotentialer som redovisats till regeringen i gemensamma rapporteringar hösten 2008 (dnr Fi 2008/6835) och våren 2009 (Fi2009/4942) kan realiseras under 2009 och framöver. Länsstyrelserna ska i sin rapport till regeringen i november 2009 bl.a. redovisa relevanta nyckeltal och andra indikatorer för uppföljning av effektiviseringen.

Vad gäller det fortsatta utvecklingsarbetet inom e-förvaltningen anser regeringen det vara av största vikt att länsstyrelserna fortsätter att uppträda samlat och gemensamt utvecklar och tillhandahåller tjänster som förenklar för medborgare, företag och andra aktörer inom den offentliga sektorn. Regeringen förutsätter att utvecklingen följer den nationella handlingsplanen för e-förvaltning (dnr Fi2008/491).

Regeringen anser att andra myndigheters erfarenheter inom utveckling av såväl stöd-

funktioner som inom e-förvaltningsområdet i möjlig utsträckning ska tas tillvara. Vidare anser regeringen att den tekniska utvecklingen ska samordnas med andra myndigheter där så är tillämpligt.

Regeringen avser också initiera ett arbete för att fördjupat analysera vilken ytterligare potential som finns för ökad samordning inom länsstyrelserna.

Administration av jordbruksstöd

Hanteringen av jordbruksstöd ska karakteriseras av effektivitet, snabbhet och noggrannhet. I betänkandet Den svenska administrationen av jordbruksstöd (SOU 2009:7) presenteras olika förslag om effektiviseringar av verksamheten. Regeringen är positiv till att effektivisera verksamheten och minska risken för sanktioner. Utredningens förslag bereds inom Regeringskansliet. Länsstyrelserna i Blekinge och Skåne län har till regeringen lämnat ett förslag som innebär att jordbruksverksamhet flyttas från Länsstyrelsen i Blekinge län till Länsstyrelsen i Skåne län för att på så sätt åstadkomma ökad samordning och förbättrad effektivitet. Regeringen ser positivt på detta förslag.

Länsstyrelserna i Blekinge och Skåne län har även föreslagit att viss annan verksamhet flyttas från Länsstyrelsen i Blekinge län till Länsstyrelsen i Skåne län. Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Uppdrag om ärendehanläggning

Länsstyrelserna redovisar, som beskrivits i avsnitt 8.4.2, positiva erfarenheter av målstyrning av handläggningstider, även såvitt avser kvalitet och utveckling av processer. Regeringen delar bedömningen att det ur effektivitetssynpunkt och mot bakgrund av den konstanta, och under 2008 något ökande andelen öppna ärenden, är viktigt att målstyrning av handläggningstider införs generellt. Länsstyrelserna kommer för 2010 ange mål för handläggningstider för ett 25-tal ärendegrupper och för ärenden som handläggs via s.k. e-tjänster. Målen för handläggningstiderna för ärenden som handläggs via e-tjänster ska vara identiska för samtliga länsstyrelser. Det är positivt att länsstyrelserna i sina verksamhetsplaner för 2010 kommer att ha mål för handläggningstider för ett antal gemensamma ärendegrupper. Regeringen kommer att följa upp länsstyrelsernas arbete med målstyrning av handläggningstider.

Uppföljning av länsstyrelsernas tillsynsverksamhet
De regler som riksdagen och regeringen har beslutat ska få genomslag i samhället. På många områden spelar tillsynen en viktig roll för att garantera detta. Regeringen vill få till stånd en effektivare och tydligare tillsyn inom olika verksamhetsområden. Länsstyrelserna har här en viktig roll. Regeringen gav därför i april 2008 Länsstyrelsen i Östergötlands län i uppdrag att följa upp och inom ramen för befintlig lagstiftning föreslå förbättringar av länsstyrelsernas tillsynsverksamhet (dnr Fi2008/3093). Uppdraget gavs mot bakgrund av kritiken bl.a. från Riksrevisionen och de signaler som kommit om bristande resurser och att den egeninitierade tillsynen blivit nedprioriterad.

Syftet med uppdraget är att åstadkomma en effektivare och tydligare tillsyn inom olika verksamhetsområden. Uppdraget har rapporterats i februari 2009. I rapporten föreslås bl.a. att länsstyrelsens roll som tillsynsorgan stärks, att fler tillsynsuppgifter förs till länsstyrelserna och att delar av länsstyrelsernas tillsynsverksamhet koncentreras till ett färre antal länsstyrelser än i dag. Regeringen avser att överlämna rapporten till den särskilda utredare som ska genomföra en översyn av den statliga regionala förvaltningen (dir. 2009:62).

Kompetensförsörjning

När det gäller kompetensförsörjning är det angeläget att länsstyrelserna fortsätter att arbeta för en jämn könsfördelning bland personalen i ledande ställning och en ökad andel anställda med utländsk bakgrund. I samband med det ökande antalet pensionsavgångar och att verksamheter inom körkort och yrkestrafik samt social tillsyn flyttas till Transportstyrelsen respektive Socialstyrelsen fr.o.m. 2010, är det viktigt att länsstyrelserna fortsätter arbeta för att säkerställa en hög kompetensnivå bland de anställda. Ett möjligt sätt att säkerställa hög kompetens och minskad sårbarhet är att koncentrera viss verksamhet till färre länsstyrelser.

Sjukfrånvaro

Regeringen anser det vara av största vikt att den positiva utvecklingen vad gäller minskad sjukfrånvaro fortsätter och att kvinnors sjukfrånvaro som redovisas vara något högre än för män särskilt beaktas.

Permanentning av försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning

Enligt lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning upphör verksamheten den sista december 2010 (se avsnitt 8.1.2). Våren 2008 ansökte Gotlands kommun och Hallands läns landsting om att få överta vissa statliga uppgifter (dnr Fi2008/2986 och Fi2008/4055). Regeringen avser att senast i början av 2010 lämna förslag till riksdagen med innebörden att Skåne, Västra Götalands och Hallands läns landsting samt Gotlands kommun från den 1 januari 2011 övertar vissa statliga uppgifter. Ansvarsfördelningen mellan staten och dessa landsting samt Gotlands kommun ska i princip följa den som för närvarande gäller för försöksverksamheten i Skåne och Västra Götalands län.

8.7 Budgetförslag

8.7.1 5:1 Länsstyrelserna m.m.

Tabell 8.4 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	2 380 313	Anslags-sparande	24 895
2009	Anslag	2 550 900 ¹	Utgifts-prognos	2 543 652
2010	Förslag	2 305 242		
2011	Beräknat	2 324 635 ²		
2012	Beräknat	2 325 000 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 2 302 404 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 2 290 322 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget används för de 21 länsstyrelsernas förvaltningskostnader samt ersättningar till 14 kommunala samverkansorgan och landstingen i Skåne och Västra Götalands län för de uppgifter som dessa övertagit från länsstyrelserna.

Vidare används anslaget för regeringens behov av vissa mindre utvecklingsinsatser, till exempel inom IT-området, samt visst europeiskt samarbete.

Anslaget beräknas finansiera drygt hälften av länsstyrelsernas förvaltningskostnader. Resterande del finansieras av avgifter och bidrag.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 8.5 Offentligrättslig verksamhet**

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2008	409 624			-13 300
Prognos 2009	582 100	119 800	119 900	-100
Budget 2010	273 300	11 600	12 100	-500

Källa: Länsstyrelsernas budgetunderlag 2010-2012

Minskningarna i budgeten för 2010 beror på att endast ett fåtal länsstyrelser i den nya organisationen för strukturfondsperioden 2007–2013 har kvar uppgiften att vara förvaltande och attesterande myndigheter för program under den Europeiska regionala utvecklingsfonden. Dessutom kommer körkortfrågorna fr.o.m. 2010 överföras till Transportstyrelsen.

De avgifter som får disponeras utgörs bl.a. av avgifter för körkortsadministration och prövning om ansökan om handledarskap enligt 4 kap. 8 § körkortsförordningen (t.o.m. 2009), avgifter inom djur- och lantbruksområdet, samt avgifter för alkoholås.

Tabell 8.6 Inkomsttitlar 2008

Tusental kronor

Inkomsttitel	Rubricering	Belopp
6312	Bidrag från EG:s regionalfond perioden 2000-06	140 648
2537	Miljöskyddsavgift	79 428
6412	Bidrag från EG:s socialfond perioden 2000-06	70 180
6122	EG-finansierade struktur- och regionalstöd, 2000-2006	28 570
2511	Expeditions- och ansökningsavgifter	27 251
2539	Täktavgift	17 375
2552	Övriga offentligrättsliga avgifter	12 796
2714	Sanktionsavgifter m.m.	12 025
	Övriga inkomster mot inkomsttitel	21 351
Summa		409 624

Källa: Länsstyrelsernas budgetunderlag 2010-2012

Sammanlagt redovisades under 2008 inkomster på 18 inkomsttitlar. I tabell 8.6 redovisas de volymmässigt största inkomsttitlarna.

Tabell 8.7 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2008			8 000
Prognos 2009	293 100	295 700	-2 600
Budget 2010	288 700	289 600	-900

Källa: Länsstyrelsernas budgetunderlag 2010-2012

Uppdragsverksamheten avser till största delen resurssamverkan med anledning av den länsstyrelsegemensamma IT-enheten som är placerad på Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Utöver resurssamverkan svarar Länsstyrelsen i Gotlands län för drygt halva volymen. Länsstyrelsen i Gotlands höga andel beror på att man i pågående försöksverksamhet fullgör uppgifter åt Skogsstyrelsen (se tabell 8.7).

Regeringens överväganden

Tillsyn av socialtjänsten samordnas med hälso- och sjukvården

Riksdagen har beslutat att bl.a. tillsynen av verksamhet enligt socialtjänstlagen (2001:453, SoL) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ska föras över till Socialstyrelsen fr.o.m. den 1 januari 2010 (prop. 2008/09:160, bet. 2008/09:SoU22, rskr. 2008/09:259). Förändringen innebär även att andra uppgifter som länsstyrelserna har inom ramen för nämnda lagar förs över till Socialstyrelsen. Finansiering av reformen sker bl.a. genom att 195 miljoner kronor förs från utgiftsområde 1 Rikets styrelse, anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* till utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 9:1 *Socialstyrelsen*.

Transportstyrelsen

Regeringen avser att fr.o.m. den 1 januari 2010 överföra länsstyrelsernas uppgifter inom körkorts- och yrkestrafikområdet till Transportstyrelsen. Frågan har tidigare anmälts till riksdagen i budgetpropositionen för 2009 och i 2009 års ekonomiska vårproposition. För att finansiera Transportstyrelsens utökade verksamhet inom körkorts- och yrkestrafikområdet förs fr.o.m. 2010 från utgiftsområde 1 Rikets styrelse, anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* 135,7 miljoner kronor till utgiftsområde 22

Kommunikationer, anslaget 1:18 *Transportstyrelsen*.

Förändringen kommer att medföra kostnader för omställning och avveckling av den verksamhet som fram till och med den 31 december 2009 bedrivs av länsstyrelserna. Mot denna bakgrund avser regeringen att 2010 låta Transportstyrelsen bidra till sådana kostnader med 40 miljoner kronor. Regeringen avser att återkomma i respektive myndigheters regleringsbrev med närmare instruktion om hur överföringen av medel ska effektueras.

Kampsportsdelegation

Kampsportsdelegationen vid Länsstyrelsen i Örebro län inledde sin verksamhet att pröva tillstånd för olika kampsporter den 1 september 2006. Verksamheten har finansierats med bidrag från anslaget 13:1 *Stöd till idrotten* inom utgiftsområde 17. Från och med 2010 förs 700 000 kronor till utgiftsområde 1 Rikets styrelse, anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* för finansiering av delegationens verksamhet.

Ändrad instansordning för vissa mål och ärenden

Regeringen avser under våren 2010 lägga förslag om en ändrad instansordning för vissa mål och ärenden enligt plan- och bygglagen (1987:10) och miljöbalken. Propositionen avses bl.a. innehålla förslag om flytt av verksamheter mellan utgiftsområden. Kostnaderna för nedflyttning av s.k. A- och vattenverksamhet från miljödomstolar till prövningsmyndigheter beräknas uppgå till 14 miljoner kronor 2011 och 20 miljoner kronor 2012. För finansiering av dessa kostnader avser regeringen att överföra motsvarande belopp från utgiftsområde 4 Rättsväsendet anslaget 1:5 *Sveriges Domstolar* till utgiftsområde 1 Rikets styrelse, anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* Regeringen avser att i 2010 års ekonomiska vårproposition återkomma med förslagen om verksamhetsflytt mellan berörda utgiftsområden. Se även under utgiftsområde 4 Rättsväsendet, utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande och konsumentpolitik samt utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Tabell 8.8 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 5:1 Länsstyrelserna m.m.

Tusental kronor			
	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	2 550 900	2 550 900	2 550 900
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	92 285	117 805	132 303
Beslut		-6 924	-21 999
Överföring till/från andra anslag	-330 000	-333 186	-334 996
Övrigt ³	-7 943	-3 961	-1 210
Förslag/beräknat anslag	2 305 242	2 324 635	2 325 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

³ Övergångseffekten till följd av kostnadsmässig avräkning av myndigheternas förvaltningsutgifter redovisas under Övrigt.

Tabell 8.9 Detaljerad härledningstabell

Tusental kronor	
	2010
Anvisat 2009	2 550 900
Pris- och löneomräkning	92 285
Överföring av Social tillsyn till Socialstyrelsen	-195 000
Överföring av Körkort- och Yrkestrafikfrågor till Transportstyrelsen	-135 700
Överföring Kampsportdelegation till länsstyrelserna	700
Effekter kostnadsmässig avräkning	-7 943
Förslag/beräknat anslag	2 305 242

Regeringen föreslår att anslaget för 2010 uppgår till 2 305 242 000 kronor. För 2011 beräknas anslaget till 2 324 635 000 kronor och för 2012 till 2 325 000 000 kronor.

9 Demokratipolitik

9.1 Omfattning

Demokratipolitiken omfattar Valmyndighetens, Justitiekanslerns och Datainspektionens verksamheter. Inom detta område görs även en satsning på dialog för en förstärkt gemensam värdegrund, mångvetenskaplig demokrati-forskning samt tilldelningen av Svensk författningssamling (SFS) till kommuner, landsting och kommunbibliotek. Området omfattar även anslagsmedel för stöd till politiska partier.

9.2 Utgiftsutveckling

Tabell 9.1 Utgiftsutveckling inom område Demokratipolitik

Miljoner kronor

	Utfall 2008	Budget 2009 ¹	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
<i>Anslag inom område Demokratipolitik</i>						
6:1 Allmänna val och demokrati	24	207	194	303	26	24
6:2 Justitiekanslern	25	26	24	27	27	28
6:3 Datainspektionen	31	33	33	34	34	34
6:4 Svensk författningssamling	1	1	1	1	1	1
6:5 Valmyndigheten	14	14	14	15	15	15
6:6 Stöd till politiska partier	172	170	165	170	170	170
Totalt för området Demokratipolitik	268	451	430	550	274	272

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Med anledning av de allmänna valen 2010 kommer anslaget 6:1 *Allmänna val och demokrati* att öka. I anslaget ingår ersättning till kommunerna för förtidsröstning samt medel för att täcka kostnaderna för valmaterial och information i samband med val. Även ersättning till andra aktörer i samband med val, såsom länsstyrelser och Posten, ingår i detta anslag. Val till Europaparlamentet var anledningen till att anslaget ökade även 2009.

9.3 Mål

Målet för demokratipolitiken är:

- en levande demokrati där individens möjligheter till inflytande förstärks och de mänskliga rättigheterna respekteras.

Detta mål är beslutat av riksdagen (prop. 2008/09:1 bet. 2008/09:KU1, rskr. 2008/09:83). Resultatbeskrivningen i det följande görs i förhållande till detta mål.

En levande demokrati där möjligheterna till inflytande, delaktighet och deltagande förstärks innebär att makten ska utgå från folket och att varje individ ska ha makt över de beslut som rör den egna vardagen och känna förtroende för fattade beslut som rör den enskilde individen. En förutsättning för att det ska finnas ett förtroende för de demokratiska institutionerna är att makten utövas på ett demokratiskt sätt. Dessutom krävs att beslut som fattas gemensamt respekterar den enskildes mänskliga rättigheter.

Förutsättningar för en levande demokrati är ett starkt civilt samhälle där den enskilde individen deltar och ges möjligheter att delta aktivt i samhällets beslut. Detta stärker den representativa demokratin som styrelseform. En levande demokrati förutsätter också en god sammanhållning där medborgarna kan enas om och acceptera fattade beslut. Det förutsätter också ansvar för det gemensamma samhällets utveckling liksom jämställdhet mellan kvinnor och män. För att enskilda individer ska kunna delta aktivt och utöva inflytande krävs att den enskilde kan bestämma och fatta egna beslut. En förutsättning för att den enskilde ska kunna bevaka sina rättigheter är att han eller hon känner till dessa.

9.4 Resultatredovisning för demokratipolitiken

9.4.1 Resultat

Under detta avsnitt redovisas de insatser som bedrivits av Valmyndigheten samt av Vetenskapsrådet för demokratiforskning. Även resultat av insatser inom EU och Europarådet redovisas här. Vad gäller val till Europaparlamentet och val till Sametinget redovisas resultat för de delar som hittills genomförts. Regeringen avser att återkomma med en fullständig redovisning i budgetpropositionen för 2011.

Mål och resultat för den politik som bedrivs inom området demokrati och deltagande redovisas under avsnitt 9.5 och mål och resultat för integritet, yttrandefrihet och rättssäker förvaltning redovisas under avsnitt 9.7 Arbetet med mänskliga rättigheter följs upp under avsnitt 9.6.

Val till Europaparlamentet

Den 7 juni 2009 genomfördes val till Europaparlamentet.

Valmyndigheten har genomfört omfattande insatser i samband med detta. Vad avser myndighetens förberedelsearbete inför valet kan särskilt nämnas en rad informationsinsatser. En s.k. startkonferens har hållits med länsstyrelsernas valhandläggare. Två handböcker har utarbetats för kommunernas och länsstyrelsernas arbete. Valmyndigheten har presenterat handböckerna och de viktigaste nyheterna inför valet vid ett flertal konferenser runt om i landet för representanter för kommuner och länsstyrelser. Vidare har en grundutbildningsfilm lanserats som illustrerar vad som allmänt gäller för val i Sverige samt två instruktionsfilmer för röstmottagande i vallokaler och röstningslokaler. Myndigheten har också genomfört ett informationsmöte med företrädare för de partier som vid Europaparlamentsvalet har rätt till gratis valsedlar.

Därtill har en informationskampanj genomförts i TV och radio. Kampanjen har dels omfattat allmän information, dels information riktad till olika grupper som t.ex. syn- och hörselskadade och personer med lässvårigheter. Information om hur man röstar har också funnits tillgängligt på ett antal olika språk. En

film för väljare som spelades in inför 2006 års val kompletterades med uppgifter om Europaparlamentsvalet och framställdes på olika språk för publicering på Valmyndighetens webbplats.

Medel till riksdagspartierna för information inför 2009 års val till Europaparlamentet

Inför Europaparlamentsvalet den 7 juni 2009 har 19,5 miljoner kronor tilldelats de partier som är invalda i Europaparlamentet för informationsinsatser. Uppdrag har givits till Göteborgs universitets statsvetenskapliga institution att följa upp och utvärdera satsningen. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2010.

Val till Sametinget

Den 17 maj 2009 genomfördes val till Sametinget. Sametinget består av 31 folkvalda ordinarie ledamöter. År 2005 uppgick valdeltagandet totalt sett till 63 procent. År 2009 uppgick valdeltagandet till 59 procent. Andelen röstande var jämt fördelat mellan kvinnor och män.

Ansvar för genomförandet av valet delas mellan Sametinget, Valmyndigheten och Länsstyrelsen i Norrbottens län. Valmyndigheten ansvarar för röstkort, registrering av partier och kandidater samt tryckning av valsedlar. Myndighetens förberedelsearbete har bestått av bland annat möten med företrädare för Sametinget och Länsstyrelsen i Norrbottens län, utvecklingsarbete avseende valdatasystemet och upphandling av valsedlar och röstkort.

Valmyndighetens verksamhet

Under 2008 har en betydande del av Valmyndighetens arbete koncentrerats på att fullfölja uppföljningen av de allmänna valen 2006. Syftet med uppföljningen har varit att förbättra förutsättningarna för kommande val. I övrigt har myndighetens huvudsakliga arbete under året varit inriktat på att förbereda valet till Europaparlamentet och till Sametinget (se ovan).

Genom förberedelserna för Europaparlamentsvalet har också grunden för genomförandet av de allmänna valen år 2010 lagts.

Vidare har Valmyndigheten i sitt löpande arbete bland annat fortsatt utvecklingen av valdatasystemet. Systemet fungerar som stöd vid de s.k. efterträdarval som görs när någon ledamot eller ersättare i riksdagen eller fullmäktige frånträtt sitt uppdrag. Dessutom förser valdatasystemet fortlöpande myndighetens webbplats med aktuella uppgifter om bland annat nuvarande ledamöter.

Därutöver har Valmyndigheten under 2008 inlett ett försök med att maskinellt läsa valsedlar. Försöket är ett resultat av att länsstyrelserna efter valet 2006 påtalat behovet av sådan optisk läsning. Syftet med Valmyndighetens försök har framförallt varit att undersöka om metoden kan åstadkomma en säker bedömning av personröster. För att säkerställa att tekniken fungerar på ett tillfredsställande sätt har tester med gott resultat genomförts under 2009.

Demokratiforskning

Vetenskapsrådet stödjer på regeringens uppdrag forskning om demokrati. I maj 2007 utlyste Vetenskapsrådet forskningsmedel för mångvetenskaplig demokratiforskning för perioden 2007–2010. Vetenskapsrådet ska inom ramen för detta forskningsprogram använda medel för att stödja uppbyggnaden av ett nätverk och en nationell plattform för doktorander och forskare. Vetenskapsrådet har också givit i uppdrag till en forskare att göra en sammanställning och analys av existerande demokratiforskningsnätverk. Slutrapporten av sammanställningen ska redovisas till Vetenskapsrådet i september 2009.

På Vetenskapsrådets webbplats presenteras de projekt som ingår i Vetenskapsrådets demokratisatsningar. Webbplatsen tillhandahåller information om demokratinätverk och dokumentation från konferenser.

EU:s arbete kring deltagande och inflytande för medborgarna

EU:s program Ett Europa för medborgarna (2007–2013) syftar till att överbrygga klyftan mellan medborgarna och EU-institutionerna samt att stärka sammanhållningen mellan européer. Programmet ska bidra till att ge medborgarna möjlighet att samarbeta kring

initiativ och projekt med europeisk prägel i syfte att understödja medborgerligt deltagande, utveckla en känsla av europeisk tillhörighet, främja delaktighet i Europeiska unionen samt öka toleransen och den ömsesidiga förståelsen mellan Europas medborgare. Sverige medverkar aktivt i det gemensamma arbetet kring deltagande och inflytande för medborgarna. Sveriges Kommuner och Landsting har fått i uppgift att under 2009 marknadsföra och lansera programmet i Sverige. Genom deras arbete med att medvetandegöra programmet bör antalet svenska ansökningar öka.

Sverige har tillsammans med Finland, som är projektägare, och Estland som liksom Sverige är partner i projektet, beviljats medel från kommissionen för ett projekt om gemensamt kunskapsutbyte för att främja medborgerligt deltagande i Europeiska unionen. Deltagande i projektet tillför värdefulla erfarenheter i regeringens arbete med medborgerligt deltagande. Projektet påbörjades i januari 2009 och pågår till juni 2010. Sverige deltar i styrgruppen och planerar projektet. Sverige deltar även i de seminarier och workshops som anordnas under 2009.

EU:s arbete för grundläggande rättigheter

EU:s byrå för grundläggande rättigheter har höjt sin ambitionsnivå inom alla sina ansvarsområden sedan den nya organisationen inrättades. Sverige har deltagit aktivt i EU:s arbete för grundläggande rättigheter. Såväl det fleråriga ramprogrammet (2007–2012) för byrån som EU:s program Grundläggande rättigheter och medborgarskap omfattar frågor som Sverige prioriterar, bland annat homofobi, romer och barnets rättigheter.

På regeringens webbplats om mänskliga rättigheter publiceras regelbundet information om byråns arbete.

Europarådet

Sverige deltar kontinuerligt i ett flertal forum inom Europarådet för att stärka arbetet med demokrati och mänskliga rättigheter, bland annat kommittén för lokal och regional demokrati (CDLR) och Ad Hoc kommittén för e-demokrati (CAHDE). CDLR fungerar som

styrkommitté för frågor rörande demokratiutveckling huvudsakligen på de lokala och regionala samhällsnivåerna. CAHDE ansvarar för framförallt e-frågor, som mynnar ut i bland annat rekommendationer och goda exempel. CAHDE har under 2008 avslutat sitt arbete med att lägga fram en rekommendation om e-demokrati till Europarådets ministerkommitté. Rekommendationen antogs i februari 2009.

Under Sveriges ordförandeskap i Europarådets ministerkommitté lyftes insatser fram för att främja Europarådets kärnområden; mänskliga rättigheter, demokrati och rättstatens principer.

Som en av huvudaktiviteterna under Sveriges ordförandeskap anordnade Sverige den 6 och 7 november 2008 konferensen Rights Work! om systematiskt arbete för mänskliga rättigheter på nationell nivå. Konferensen hade över 200 deltagare från sammanlagt ca 60 länder.

Konferensen är också en av åtgärderna i den svenska nationella handlingsplanen för de mänskliga rättigheterna. Konferensen har bidragit till de rekommendationer om systematiskt arbete som Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter har antagit och diskussioner om uppföljning pågår såväl multilateralt med Europarådet, EU och FN som bilateralt med enskilda länder.

Som uppföljning av 2007 års Forum för den framtida demokratin i Stockholm och Sigtuna deltog Sverige med en workshop om E-demokrati i 2008 års Forum för den framtida demokratin som ägde rum i Madrid i oktober 2008.

9.4.2 Analys och slutsatser

Valmyndigheten

Målet för Valmyndigheten 2008 var att valet till Europaparlamentet år 2009 skulle genomföras med största möjliga tillförlitlighet och effektivitet, samt att anpassa och utveckla valdatasystemet så att det skulle kunna användas med största möjliga tillförlitlighet och effektivitet.

Regeringen bedömer att Valmyndigheten har uppnått de mål för verksamheten som ställdes upp för 2008. De åtgärder som myndigheten vidtagit under 2008 bedöms vara strategiskt riktiga. Det är dock för tidigt att göra en helhetsbedömning innan regeringen fått en mer

utförlig redovisning i myndighetens årsredovisning för 2009.

Demokratiforskning

När det gäller Vetenskapsrådets arbete med att stimulera mångvetenskaplig demokratiforskning är det för tidigt att dra några slutsatser. Vetenskapsrådet bedömer dock satsningen som lyckad med avseende på förnyelse och forskningsinriktning. De sex projekt som fått medel ska avslutas 2010, vilket innebär att det ännu inte går att säga något om slutliga, tänkbara effekter av medlen. Slutrapportering av forskningsresultaten beräknas ske senast 2011.

9.5 Resultatredovisning för demokrati och deltagande

9.5.1 Indikatorer och tidigare mål

Målet för demokrati och deltagande är:

- att stärka individens närhet till de politiska besluten genom förbättrade möjligheter till aktivt deltagande och ansvarsutkrävande samt att skapa en god social sammanhållning där individens rätt till självbestämmande inte inskränks av andra individer.

Målet följs upp och redovisas i enlighet med de strategier och mål som angavs i budgetpropositionen för 2008:

- goda möjligheter till insyn och inflytande,
- förstärkta möjligheter till ansvarsutkrävande,
- dialog för en förstärkt gemensam värdegrund,
- motverka och förebygga hot mot demokratin.

I detta avsnitt redovisas en sammanfattning av insatser för demokrati och deltagande på lokal och nationell nivå. Resultatredovisningen sker utifrån dessa strategier. Åtgärder genomförda inom ramen för arbetet med de mänskliga rättigheterna redovisas under avsnitt 9.6.2.

9.5.2 Resultat

Goda möjligheter till insyn och inflytande

I december 2007 beviljades Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) 1,4 miljoner kronor för att under 2008 genomföra och sprida resultatet av ett IT-utvecklingsprojekt med fokus på dialogen med medborgarna. Projektet avser att ta fram metoder och goda förebilder för medborgardialog med stöd av IT och sker i samverkan med Regeringskansliet. Syftet är att stödja kommuner och landsting i deras arbete med att stärka den medborgarligen förankringen. Medborgarna ska ges bättre möjligheter att vara informerade, delaktiga och kunna påverka den politiska processen. Syftet med projektet är också att skapa förutsättningar för att öka medborgarnas förtroende för de förtroendevalda och den offentliga servicen genom att öka tillgängligheten och enkelheten i möjligheten att påverka.

Under året beviljades SKL ytterligare 1,2 miljoner kronor för 2009. Dessa medel ska användas för det fortsatta arbetet med att testa och implementera verktyg för medborgardialog och för att sprida dess resultat.

I projektet samarbetar SKL med enskilda kommuner och landsting för att utveckla och pröva nya metoder för medborgardialoger. Till projektet knyts även en styrgrupp med representation från bland annat SKL och Regeringskansliet. Styrgruppen beslutar om inriktning och genomförande av projektet och får kontinuerlig återrapportering från projektgruppen. Projektet slutförs i december 2009. SKL genomförde i april 2009 en medborgardialogkonferens på temat "Medborgardialog från projekt till process".

I april 2008 gav regeringen en utredare i uppdrag att utreda möjligheterna att fatta beslut på distans och huruvida detta föranleder behov av särskilda rättsliga åtgärder. Beslutsfattande på distans skulle kunna underlätta rekryteringen av förtroendevalda inom vissa grupper av medborgare. Uppdraget redovisades i maj 2008. I uppdraget redovisas det att möjligheten att delta i sammanträden på distans kan lösas genom att det införs uttryckliga regler om det i kommunallagen (1991:900). Enligt förslaget bör det vara frivilligt för kommunerna att införa möjligheten att delta i sammanträden på distans. Förslaget bereds inom Regeringskansliet.

En analys av omfattningen av digitala klyftor har under året genomförts, för att komplettera tidigare mätningar från år 2000 och 2003. Med digitala klyftor avses vanligen skillnader mellan invånarna i tillgång till nät och databaser samt till kunskap att använda dem.

Den genomförda analysen pekar på behov av fördjupning. Digitala klyftor förekommer i ett flertal olika sociala grupper i samhället. Det finns indikationer som pekar på att klyftorna har minskat i endast mycket liten utsträckning för äldre personer (definierade som 40+) med låg utbildning och låg inkomst. Analysen kommer att vara ett av flera underlag för det fortsatta arbetet med att hitta åtgärder för att motverka digitala klyftor.

Regeringen genomförde i april 2009 ett rådslag där ett flertal experter samlades för att rådgöra om inriktningar för den framtida politiken på e-demokratiområdet. De rekommendationer som togs fram bereds under 2009 i syfte att bidra till att formulera en framtida e-demokrati.

På konferensen Offentliga rummet som hölls den 26–27 maj 2009 ansvarade Regeringskansliet för en workshop där delar av resultatet från rådslaget presenterades och diskuterades.

Ungdomar står, i jämförelse med bland annat äldre, delvis utanför den demokratiska processen och är underrepresenterade i bland annat beslutande församlingar. En stor del av de beslut som rör ungas livssituation fattas på lokal nivå. Ungdomsstyrelsen redovisade i april 2009 ett uppdrag från regeringen att främja lokalt ungdomsinflytande genom att kartlägga och sprida goda exempel på detta (IJ2009/898/UF). I uppdraget ingick att myndigheten skulle uppmärksamma hur den nya informations- och kommunikationstekniken används för att främja ungas inflytande lokalt.

Förstärkta möjligheter till ansvarsutkrävande

SKL har under vintern 2007–2008 inom ramen för det s.k. Brytpunktsprojektet bjudit in sina medlemmar till diskussioner om hur den lokala och regionala demokratin kan förnyas. Diskussionen handlar bland annat om möjligheten till ansvarsutkrävande. Bland kommuner och landsting finns ett intresse av större frihet att utforma de egna demokratiska institutionerna för att kunna välja lösningar som

gör det tydligare för väljarna vilka de på valdagen lämnar över makten till och vilka de utkräver ansvar av.

Som ett resultat av Brytpunktsprojektet har SKL inlett ett vidare utvecklingsarbete. Inom ramen för det arbetet uppmärksammas bland annat möjligheterna till ansvarsutkrävande från medborgarnas sida gentemot de förtroendevalda. Regeringen fortsätter att följa detta arbete.

Dialog för en förstärkt gemensam värdegrund

Statens ansvar för de mänskliga rättigheterna och demokratin innebär att problem och konflikter mellan individer i många fall blir statens ansvar. En förutsättning för att staten effektivt ska kunna ta detta ansvar är att invånarna delar en värdegrund som utgår från demokrati och mänskliga rättigheter.

En metod för att stärka människors relation till frågor om demokrati och mänskliga rättigheter är dialog, i betydelsen att tillsammans med andra reflektera över grundläggande värdefrågor. Regeringen inledde därför 2008 en satsning på dialog för en förstärkt gemensam värdegrund. En särskilt viktig målgrupp för dessa dialoger är unga människor.

I syfte att synliggöra och stärka pågående dialogarbete, stimulera erfarenhetsutbyte samt bana väg för nya samarbeten arrangerades en dialogmässa i november 2008 för ett hundratal organisationer i Sverige. Dessa organisationer fyller en särskild funktion i fråga om att nå ut brett i samhället, även till grupper som vanligtvis inte omfattas eller nås av det offentliga samtalet.

På Dialogmässan lanserades också webbplattformen www.dialogvärdegrund.nu, en digital samlingsplats för, i ett första steg, organisationer som arbetar med dialog om demokrati och mänskliga rättigheter i Sverige. Plattformen förvaltas och utvecklas av Ungdomsstyrelsen. Webbsidan har en sammanhållande funktion i dialogen då den synliggör och samlar organisationer, deras kunskap och erfarenheter samt har ett gemensamt kalendarium där dialogaktiviteter synliggörs och kan samplaneras.

I juni 2009 arrangerades ett urbanmöte med fokus på värdegrundsdialog för att stärka sammanhållningen och integrationen. Mötet är en del i arbetet med de kommuner som slutit urbana utvecklingsavtal. Syftet med konferensen

var att förankra dialogen för förstärkt gemensam värdegrund i det urbana utvecklingsarbetet.

Motverka och förebygga hot mot demokratin

Framväxten av grupper med extrema åsikter, bland annat rasistiska och fundamentalistiska rörelser som använder sig av våld eller hot om våld, utgör ett hot mot det demokratiska samhällets grundläggande värderingar. För att kunna motverka denna typ av hot mot demokratin krävs åtgärder som kompletterar de brottsbekämpande och rättsvårdande myndigheternas insatser och som inriktas på förebyggande arbete mot våldsinriktad extremism och radikaliserings. Det gäller även åtgärder som ger möjlighet till avhopp från sådana grupper.

Regeringen gav 2007 Försvårshögskolan (FHS) i uppdrag att göra en kunskapsöversikt om förebyggande insatser mot våldsam extremism och radikaliserings. Uppdraget redovisades den 28 januari 2009. I rapporten framkom att det i Sverige finns företeelser som utgör hot mot det demokratiska samhällets grundvalar. Översikten är ett led i arbetet med att analysera utvecklingen när det gäller antidemokratiska krafter i samhället. Regeringen gav den 18 december 2008 Brottsförebyggande rådet (Brå) och Säkerhetspolisen (Säpo) i uppdrag att sammanställa en rapport om våldsam extremism inom miljöer såsom vit makt-miljöer och den extrema autonoma miljön i Sverige. Uppdraget redovisades den 6 juli 2009.

I rapporten beskrivs hur den våldsamma extremismen i Sverige ser ut, vad som kännetecknar denna samt vilka våldsmetoder som används och mot vilka våldet riktas. Rapporten beskriver även det preventiva arbetet på lokal nivå samt vilka verktyg som kan utvecklas i arbetet med att motverka och förebygga våldsam extremism.

Kommittén om hot och våld mot förtroendevalda kom 2006 med sitt slutbetänkande "Jakten på Makten!" (SOU 2006:46). Utredningens arbete har bidragit till att höja kunskapen och beredskapen inom både de politiska partierna samt i kommuner och landsting. Regeringen arbetar med flera av kommitténs förslag och fortsätter att arbeta vidare med frågan om skyddet för förtroendevalda på flera fronter. Bland annat genom följande åtgärder:

- Fortlöpande samråd med företrädare för bland annat riksdagspartierna och berörda myndigheter om hur arbetet med att förebygga hot mot förtroendevalda fungerar.
- Uppdrag till Brå att under 2009 ge förslag om ett fortlöpande system för statistik- och uppföljning angående brott som riktar sig specifikt mot förtroendevalda. Uppdraget redovisades den 15 maj 2009.
- Stalkingutredningen (SOU 2008:81) har haft i uppdrag att utreda vilka skyddsåtgärder som är lämpligast för att förstärka skyddet för personer som utsätts för hot eller förföljelse. I slutbetänkandet föreslås ett antal åtgärder som också kan innebära ett förstärkt skydd för förtroendevalda som utsätts för hot eller våld.
- Utredningen om säkerhet vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting (Fi 2008:03). Utredaren redovisade sitt uppdrag den 31 januari 2009. Förslaget har utformats efter mönster av de lagar som gäller för säkerhetskontroller i riksdagen och i domstolarna.
- En nationell mobilisering mot den grova organiserade brottsligheten där Säpo har ett nationellt huvudansvar för att förebygga, kartlägga och motverka den del av den grova organiserade brottsligheten som syftar till att påverka det politiska beslutsfattandet (politiker), verkställandet av politiska beslut (myndighetsföreträdare) och den fria debatten (journalister).

När det gäller förslaget att införa en särskild straffskärpningsgrund för alla brott som begås mot en politiker i dennes egenskap av förtroendevald kommer regeringen inte gå vidare med detta. Utredningen menar att våld som riktas mot en förtroendevald också ska ses som ett hot mot demokratin och därför betinga ett högre straffvärde än andra liknande våldsbrott. Våld och hot om våld är allvarligt och ska stävjas och beivras var och på vilken nivå det än förekommer i samhället. Det straffvärde som gäller generellt bör dock vara tillräckligt avskräckande och gälla även för den här typen av brott. Det är också svårt att försvara just gränsdragningen till förtroendevalda. Risken att utsättas för hot eller våld omfattar fler grupper,

till exempel politiker som inte är förtroendevalda, journalister och andra opinionsbildare. Regeringen anser för närvarande att det med ett samlat program och effektivare rättstillämpning går att åstadkomma en större allmänpreventiv effekt än vad en generell straffskärpningsbestämmelse skulle ge.

9.5.3 Analys och slutsatser

Demokrati och deltagande

En levande demokrati där möjligheterna till inflytande, delaktighet och deltagande förstärks innebär att makten ska utgå från människorna. Varje individ ska ha makt över de beslut som rör den egna vardagen och känna förtroende för fattade beslut som rör den enskilde individen.

I en levande demokrati finns utrymme för många typer av delaktighetsformer. Det är när formerna för att visa sitt misstycke övergår i handlingar som strider mot de demokratiska grundvalarna som detta utgör ett hot mot demokratin.

Arbetet inom området demokrati och deltagande har initialt fokuserats på kunskapsinhämtning. Dels genom uppdrag på externa aktörer och dels genom rådslag och deltagande i mässor. Det underlag som inkommit genom kunskapsinhämtningen har givit goda resultat och gett upphov till att aktiviteter kommer att initieras. Bland interna och externa samarbetspartners märks ett intresse för de frågor som prioriteras.

9.6 Resultatredovisning för mänskliga rättigheter

9.6.1 Indikatorer och tidigare mål

Målet för demokratipolitiken är:

- en levande demokrati där individens möjligheter till inflytande förstärks och de mänskliga rättigheterna respekteras.

Detta mål är beslutat av riksdagen (prop. 2008/09:1 bet. 2008/09:KU1, rskr. 2008/09:83). Resultatbeskrivningen i det följande görs i förhållande till detta mål.

9.6.2 Resultat

Systematiskt arbete

Den svenska politiken för de mänskliga rättigheterna vilar på en fast grund av respekt för internationellt överenskomna konventioner och normer, såsom den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter, FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna samt de centrala FN-konventioner om mänskliga rättigheter som Sverige anslutit sig till. Sverige ratificerade FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och dess fakultativa protokoll i december 2008. Det långsiktiga målet för arbetet med mänskliga rättigheter i Sverige är att säkerställa full respekt för de mänskliga rättigheterna nationellt. Målet redovisades i regeringens skrivelse En nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006–2009 (skr. 2005/06:95). Detta innebär att de mänskliga rättigheterna, såsom de uttrycks genom Sveriges internationella åtaganden, inte får kränkas. Som viktiga framgångsfaktorer i arbetet för detta mål har regeringen lyft fram ökad kunskap och medvetenhet om de mänskliga rättigheterna samt förbättrad samordning av arbetet för de mänskliga rättigheterna.

Frågan om kunskap och medvetenhet om de mänskliga rättigheterna är central. Under 2006 inrättade regeringen Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige med uppdrag bland annat att, under 2006–2010 med utgångspunkt i den nationella handlingsplanen, stödja statliga myndigheter, kommuner och landsting i deras arbete med att säkerställa full respekt för de mänskliga rättigheterna i verksamheten (dir. 2006:27).

En annan delegation med uppdrag som har kopplingar till säkerställandet av respekten för mänskliga rättigheter i Sverige är Delegationen för romska frågor som inrättades av regeringen i februari 2007 (dir. 2006:101). Delegationen har i uppdrag att vara nationellt pådrivande i arbetet med att förbättra romernas situation i Sverige. Syftet är att främja romernas rättigheter och bidra till att bryta romernas politiska och sociala utanförskap. Delegationens uppdrag upphör den 31 december 2009.

Den nationella handlingsplanen för de mänskliga rättigheterna innehåller 135 åtgärder som syftar till att stärka de mänskliga rättigheterna i Sverige. I enlighet med en av åtgärderna

i handlingsplanen tillsatte regeringen en ny interdepartemental arbetsgrupp för mänskliga rättigheter där samtliga departement är representerade. Arbetsgruppens huvudsakliga uppdrag är att följa upp genomförandet av de olika åtgärder som anges i handlingsplanen. På det internationella planet har bland annat Europarådet och FN på olika sätt granskat hur Sverige lever upp till de internationella åtagandena på området mänskliga rättigheter under perioden. Sverige fortsätter att fästa stor vikt vid denna granskning. Under 2008 och början av 2009 har fem av FN:s konventionskommittéer lämnat synpunkter på hur Sverige lever upp till sina åtaganden enligt centrala FN-konventioner om mänskliga rättigheter. Generellt har Sverige fått beröm för genomförandet av konventionerna. Den kritik som lämnats gäller bland annat avvisningen av två terrorismstänkta egyptier 2003, att Sverige inte har förbjudit rasistiska organisationer, om kommunala olikheter när det gäller åtnjutandet av vissa mänskliga rättigheter samt att Sverige inte har inkorporerat FN:s centrala konventioner om mänskliga rättigheter. Slutsatserna från dessa granskningar offentliggörs på regeringens webbplats om mänskliga rättigheter.

Delegationen för mänskliga rättigheter

En av åtgärderna i handlingsplanen var att inrätta Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige. I sitt uppdrag med att stödja statliga myndigheter, kommuner och landsting med att säkerställa full respekt för de mänskliga rättigheterna har delegationen besökt ca 80 myndigheter runt om landet.

Som ett led i delegationens uppdrag att stimulera det offentliga samtalet om mänskliga rättigheter, har delegationen genomfört ett projekt om dilemman kring mänskliga rättigheter. Under 2008 och början av 2009 har nära 3 000 ungdomar genomfört det värderingstest som utgjorde en viktig del av projektet. Delegationen fick den 3 juli 2008 i tilläggsuppdrag att lämna förslag på en nationell mekanism för att främja, skydda och övervaka FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Delegationen har redovisat sitt tilläggsuppdrag genom betänkandet *Främja, Skydda, Övervaka – FN:s konvention om rättigheter för personer med*

funktionsnedsättning (SOU 2009:56). Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Delegationen samarbetar även sedan början av 2009 med Myndigheten för handikappolitisk samordning (Handisam) med att ta fram uppföljningsbara indikatorer för ett urval av de mänskliga rättigheterna.

Myndigheter, kommuner och landsting

Samtliga länsstyrelser och nio andra myndigheter som i regleringsbrevet för 2008 hade i uppdrag att på olika sätt arbeta med frågor om mänskliga rättigheter har återrapporterat dessa i samband med årsredovisningen för 2008. Tyngdpunkten i redovisningarna ligger på kompetensutveckling kring mänskliga rättigheter. För 2009 har samtliga länsstyrelser och sex andra myndigheter fått uppdrag relaterade till de mänskliga rättigheterna.

Kompetensrådet för utveckling i staten (KRUS) fick den 16 april 2009 i uppdrag av regeringen att redovisa hur ett uppdrag om ett offentligt etos kan utformas under 2010 och 2011. Syftet är bland annat att offentligt anställdas kunskaper om och förståelse för statsförvaltningens gemensamma värdegrund utgående från demokrati och mänskliga rättigheter ska öka.

Statskontoret redovisade i december 2008 en utvärdering av uppdraget från 2004 och 2005 till vissa länsstyrelser att ta fram handlingsplaner för mänskliga rättigheter. Statskontoret konstaterade bland annat att det är oklart om arbetet med handlingsplaner påverkat länsstyrelsernas arbete för mänskliga rättigheter. Statskontoret rekommenderade att regeringens styrning bör vara långsiktig och företrädesvis ske formellt genom instruktion och informellt genom dialog med myndighetscheferna. Länsstyrelseinstruktionen innehåller sedan 2008 krav relaterade till de mänskliga rättigheterna. Myndighetsstyrningen inom området mänskliga rättigheter sker under 2009 till större del än tidigare genom myndighetsdialogen.

Generellt har myndighetsstyrningen på området lett till en ökad medvetenhet om myndighetens eget ansvar för de mänskliga rättigheterna och i vissa fall även till att myndigheter tagit egna initiativ till nätverkande eller kunskapsinhämtning inom området.

Kommunerna och landstingen har en viktig roll och ett stort ansvar för att Sverige fullföljer sina åtaganden om mänskliga rättigheter. Sveriges kommuner och landsting har som inriktningsmål för mandatperioden 2007 till 2011 att verka för att medlemmarna får det stöd de behöver för att leva upp till det långsiktiga målet full respekt för de mänskliga rättigheterna. Sveriges kommuner och landsting anordnade den 6 oktober 2008 ett internationellt seminarium om systematiskt arbete för mänskliga rättigheter på lokal nivå i samarbete med Europarådet. Som uppföljning till seminariet har Europarådets kongress för lokal och regional demokrati utsett en rapportör om lokala och regionala myndigheters ansvar för de mänskliga rättigheterna. Den handbok i mänskliga rättigheter på kommunal nivå, som Göteborgs universitet, på regeringens uppdrag tog fram under 2008, har haft stor efterfrågan.

Delegationen för mänskliga rättigheter har genom ett uppdrag till Malmö högskola tagit fram en fördjupad studie i vilken man sett närmare på 16 kommuners arbete med de mänskliga rättigheterna. Studien ger bland annat flera exempel på kommuner som kommit långt i sitt människorättsorienterade arbete. Den pekar också på att rättighetsperspektivet vanligtvis är underförstått snarare än uttryckligt uttalat och att människorättsarbetet i de undersökta kommunerna överlag är inriktat på specifika perspektiv och grupper som exempelvis barnets rättigheter.

Ett antal kommuner har även bildat ett nätverk för mångfald och mänskliga rättigheter, som bland annat genomför utbildning kring mänskliga rättigheter.

Utbildning

God kunskap om de mänskliga rättigheterna bland beslutsfattare främst inom den offentliga sektorn är en förutsättning för att regeringens långsiktiga mål, full respekt för de mänskliga rättigheterna, ska kunna uppfyllas.

Högskoleverket utredde under 2008 hur de mänskliga rättigheterna beaktas i högskoleutbildningen. I sin rapport som överlämnades i december 2008, har Högskoleverket identifierat 29 examensbeskrivningar där undervisning om mänskliga rättigheter är ett krav och konstaterar att denna är integrerad och förhållandevis väl

tillgodosedd. Verket noterar även att det finns områden som bör utvecklas, bland annat att undervisningen om mänskliga rättigheter ofta inte är kopplad till svenska förhållanden, att rätten till hälsa och kulturella rättigheter sällan behandlas samt att det finns utrymme för större samverkan mellan olika ämnen.

Delegationen för mänskliga rättigheter har inlett ett arbete om verksamhetsanpassade utbildningsmodeller för ett urval av kommuner, landsting och statliga myndigheter. Bland annat har representanter från rättväsendet i Blekinge län, Socialstyrelsen och Eskilstuna kommun genomgått en utbildning i tre steg som bygger på att ha kunskap om mänskliga rättigheter, att arbeta med mänskliga rättigheter samt att agera utifrån mänskliga rättigheter.

För första gången ingick under 2008 ett avsnitt om mänskliga rättigheter i Regeringskansliets interna chefsutbildning. Dessutom har över 200 nyanställda inom Regeringskansliet under hösten 2008 och våren 2009 genomgått introduktionskursen för nyanställda i vilken nästan en halvdag ägnas åt de mänskliga rättigheterna. Utbildning om mänskliga rättigheter inom Regeringskansliet är en av åtgärderna i den nationella handlingsplanen för mänskliga rättigheter.

Regeringens webbplats

Regeringens webbplats om mänskliga rättigheter www.manskligarattigheter.se fortsätter att vara regeringens viktigaste verktyg för att informera om mänskliga rättigheter. Under de första fyra månaderna 2009 motsvarade antalet besökare samma period 2008. Webbplatsen har anpassats för att vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning och har sedan 2008 en uppdaterad grafisk design för att öka användbarheten.

9.6.3 Analys och slutsatser

Mänskliga rättigheter

För att regeringens långsiktiga mål, full respekt för de mänskliga rättigheterna i Sverige, ska kunna uppnås krävs ett fortsatt systematiskt angreppssätt.

Genomförandet av den nationella handlingsplanen för de mänskliga rättigheterna följs internt inom Regeringskansliet av den interdepartementala arbetsgruppen för mänskliga rättigheter. Halvtidsutvärderingen i februari 2008 visade att det stora flertalet åtgärder genomförs enligt tidsplanen. De mänskliga rättigheterna har fått ökad synlighet i propositioner och andra regeringsbeslut. Att regeringen på detta sätt arbetar med att lyfta upp de mänskliga rättigheterna har bidragit till att öka kännedomen om dem. Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige har bidragit till ökad kunskap och medvetenhet om de mänskliga rättigheterna i myndigheter, kommuner och landsting. En indikation på ökad kunskap om och intresse för frågor om de mänskliga rättigheterna ute i samhället är även att SKL och vissa myndigheter tagit egna initiativ angående respekten för de mänskliga rättigheterna. SKL har bland annat genomfört ett internationellt seminarium om systematiskt arbete för mänskliga rättigheter på lokal och regional nivå. Ett annat tecken på att intresset för de mänskliga rättigheterna växer är den stadigt ökande besöksfrekvensen på regeringens webbplats om mänskliga rättigheter.

9.7 Resultatredovisning för integritet, yttrandefrihet och en rättssäker förvaltning

9.7.1 Indikatorer och tidigare mål

Målet för integritet, yttrandefrihet och rättssäker förvaltning var för 2008 att värna integriteten, yttrandefriheten samt rättssäkerheten i den offentliga verksamheten.

De myndigheter som bidrar till målpuppfyllelsen för verksamhetsområdet är Justitiekanslern och Datainspektionen. Justitiekanslerns del av målet är att värna integriteten, yttrandefriheten samt rättssäkerheten i den offentliga verksamheten. Datainspektionen ska bidra till målet genom att värna integriteten vid behandling av personuppgifter. Regeringens övergripande bedömning är att målet för 2008 i huvudsak har uppfyllts. Justitiekanslern och Datainspektionen har i allt väsentligt bedrivit sina respektive verksamheter på ett effektivt sätt och med god kvalitet.

9.7.2 Resultat

Justitiekanslerns verksamhet

Antalet inkomna ärenden hos Justitiekanslern minskade från ca 8 700 år 2007 till ca 8 500 ärenden 2008. Minskningen hänför sig främst till tillsynsärenden. Antalet avgjorda ärenden ökade från drygt 8 400 ärenden 2007 till drygt 8 600 ärenden 2008. Antal ärenden i balans minskade från drygt 1 700 till ca 1 600.

Justitiekanslern har under 2008 bedrivit tillsyn över den offentliga verksamheten genom klagomålshantering, egeninitierad granskning, genomgång av myndigheternas ärendeförteckningar och viss inspektionsverksamhet. Justitiekanslerns allmänna intryck av den länsrätt och de myndigheter som inspekterades var att verksamheterna i allt väsentligt fungerade väl.

Arbetet med att värna tryck- och yttrandefriheten har fortgått under året. Liksom tidigare år har en stor del av anmälningarna även under 2008 avsett publiceringar som har fallit utanför det grundlagsskyddade området. Många ärenden rör exempelvis publiceringar på Internet där webbplatsen inte omfattats av den s.k. databasregeln i 1 kap. 9 § yttrandefrihetsgrundlagen. Detta innebär att ärendena ska hanteras av allmän åklagare och inte av Justitiekanslern. I de fall där Justitiekanslern har vidtagit någon form av åtgärd har det oftast rört sig om anmälningar om ifrågasatt hets mot folkgrupp.

Under 2008 kom 2 654 skadeståndsärenden in till myndigheten jämfört med 2 491 ärenden 2007. Mer än hälften av ärendena avsåg frihetsinskränkningar. Under 2008 betalades ca 45 miljoner kronor ut i ersättning enligt reglerna om ersättning vid frihetsinskränkning. Jämfört med 2007 har dessa kostnader ökat med 13 miljoner kronor. Det beror på att det blivit fler ärenden men också på att betydligt fler ärenden har föranlett utbetalningar överstigande 100 000 kronor jämfört med tidigare år.

Inkomna ärenden rörande integritetsfrågor minskade något under 2008. Minskningen hänför sig till ärenden om allmän kameraövervakning och beror på att antalet ansökningar till länsstyrelser om tillstånd till allmän kameraövervakning har minskat.

Under 2008 inkom drygt 2 000 ärenden om rättshjälp till myndigheten vilket är något färre än under 2007. Överklagande av beslut har skett i 58 ärenden och av de ärenden som avgjorts av

domstolar under året har Justitiekanslern helt eller delvis vunnit bifall i ca 75 procent av fallen.

Datainspektionens verksamhet

Datainspektionen har under året arbetat för att säkra individens rätt till integritet genom sin tillsyn över behandlingen av personuppgifter samt tillsyn och tillståndsgivning inom kreditupplysnings- och inkassoverksamhet.

Tillsyn över behandlingen av personuppgifter

Under 2008 lade Datainspektionen ca 90 procent av sina resurser på verksamhetsgrenen tillsyn över behandlingen av personuppgifter. Myndigheten har riktat in verksamheten mot känsliga områden, nya företeelser samt områden där risken för integritetskränkning är särskilt stor. Exempel på frågor som stått i fokus för tillsynen är hanteringen av kunddata, elektroniska spår i kollektivtrafiken, e-förvaltning, nya system för hanteringen av personuppgifter i skolan, kameraövervakning i skolan, GPS-övervakning av tjänstefordon, samt genetisk självtestning på Internet.

Tillsynen har omfattat kommuner, statliga myndigheter samt privata företag och har utformats som fältinspektioner, skrivbordsinspektioner och enkätinspektioner. Det totala antalet inledda tillsynsärenden inom verksamhetsområdet uppgick 2008 till 113. Antalet avslutade ärenden uppgick till 94. Myndighetens arbetssätt har under året effektiviserats så att många frågor har kunnat lösas på ett tidigt stadium utan att ett tillsynsärende har behövt initieras.

Datainspektionen har under 2008 arbetat aktivt med sin informationsverksamhet. Myndigheten har bland annat fokuserat på att utveckla sina mediekontakter och sin hemsida, besvara frågor samt arrangera särskilda utbildningstillfällen för de drygt 3 500 personuppgiftsombud som finns vid olika myndigheter och andra organisationer.

Vidare har Datainspektionen under året deltagit i internationellt samarbete i frågor som rör skydd för personuppgifter och personlig integritet samt i EU:s gemensamma tillsyn på dataskyddsområdet.

Datainspektionens arbete med att bidra till utvecklingen av en effektiv och rättssäker elektronisk förvaltning fortsatte under 2008.

Bland annat genomfördes tillsyn vid kommuner och statliga myndigheter. Informationsmaterial om hur arbetet med att utveckla en effektiv och rättssäker elektronisk förvaltning bör bedrivas togs även fram.

Tillsyn och tillståndsgivning inom kreditupplysnings- och inkassoverksamhet

Under 2008 gick ca 10 procent av Datainspektionens resurser till verksamhetsgrenen Tillsyn och tillståndsgivning inom kreditupplysnings- och inkassoverksamhet.

Datainspektionen påbörjade under 2008 13 tillsynsärenden enligt kreditupplysningslagen. 19 ärenden avgjordes. Tillsynen präglades 2008 liksom föregående år av de tjänster som erbjuder kreditupplysningar via Internet och SMS. Dessa tjänster tillhandahålls under återopande av grundlagsskydd vilket innebär att kreditupplysningslagens bestämmelser om legitimt behov och kreditupplysningskopia inte behöver tillämpas när företagen lämnar ut kreditupplysningar. En översyn av förhållandet mellan kreditupplysningslagen och yttrandefrihetsgrundlagen i fråga om den beskrivna problematiken bedrivs för närvarande i Justitiedepartementet.

Vad gäller Datainspektionens arbete med tillstånd och tillsyn enligt inkassolagen bedömer myndigheten att inkassobolagen i allt väsentligt följer god inkassosed. Under året har 143 tillsynsärenden påbörjats och lika många har avslutats.

Insatser av myndigheter inom andra utgiftsområden

Åklagarmyndigheten har låtit översätta grundläggande informationsmaterial om åklagarverksamheten till de territoriellt bundna minoritetsspråken samiska (nordsamiska), finska, och meänkieli. Bland annat har information till målgrupper som är direkt berörda av åklagarverksamheten – brottsoffer, misstänkta, vittnen och ungdomar – översatts. Informationen har publicerats på Åklagarmyndighetens webbplats www.aklagare.se.

9.7.3 Analys och slutsatser

Justitiekanslern

Under 2008 har Justitiekanslern uppfyllt de mål som regeringen har satt upp för verksamheten.

Det är positivt att målet att minska antalet ärenden i balans uppfyllts under 2008 då ärendebalansen ökat under flera år dessförinnan. Minskningen av ärendebalansen beror bland annat på att antalet avgjorda ärenden ökade. I genomsnitt avverkade varje handläggare 480 ärenden under 2008. För 2007 var motsvarande siffra 470 ärenden per handläggare. Sammantaget gör regeringen bedömningen att Justitiekanslern uppvisat ett gott verksamhetsresultat 2008.

Datainspektionen

Under 2008 har Datainspektionen i allt väsentligt uppfyllt de mål som regeringen har satt upp för verksamheten. När det gäller tillsynen över behandlingen av personuppgifter bedöms målet för 2008 ha uppnåtts.

Målet för kreditupplysningsverksamheten har inte kunnat uppfyllas. Som framgått av det föregående är detta dock hänförligt till förhållanden som myndigheten inte råder över. Beträffande inkassoverksamheten har verksamhetsmålet uppfyllts. Sammantaget bedömer regeringen att Datainspektionen under 2008 uppnått ett i stort sett gott verksamhetsresultat.

9.8 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har inte haft några invändningar i 2008 års revisionsberättelse avseende Valmyndigheten, Justitiekanslern och Datainspektionen.

9.9 Politikens inriktning

9.9.1 Demokratipolitik

Det övergripande målet för demokratipolitiken uppfylls framförallt genom insatser och strategier inom ramen för områdena demokrati och deltagande, mänskliga rättigheter samt

integritet, yttrandefrihet och en rättssäker förvaltning.

För att uppnå en levande demokrati, där individens möjligheter till inflytande förstärks och de mänskliga rättigheterna respekteras, krävs att det finns starka och väl fungerande demokratiska institutioner. Det krävs även att den offentliga makten ska utövas med respekt för de mänskliga rättigheterna samt att alla människor har goda möjligheter till insyn, inflytande och ansvarsutkrävande.

Regeringen kommer att verka för en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt för olikheter inom de gränser som följer av samhällets grundläggande demokratiska värderingar och som alla oavsett bakgrund ska vara delaktiga i och medansvariga för.

Valmyndigheten och Vetenskapsrådet bidrar med sin verksamhet till de mål som är uppsatta för demokratipolitiken.

9.9.2 Demokrati och deltagande

Målet för området demokrati och deltagande är att stärka individens närhet till de politiska besluten genom förbättrade möjligheter till aktivt deltagande och ansvarsutkrävande samt att skapa en god social sammanhållning där individens rätt till självbestämmande inte inskränks av andra individer.

Arbetet med demokrati och deltagande genomförs framförallt genom följande strategier:

- goda möjligheter till insyn och inflytande,
- förstärkta möjligheter till ansvarsutkrävande,
- dialog för en förstärkt gemensam värdegrund,
- motverka och förebygga hot mot demokratin.

Nedan följer en utförligare beskrivning av vilken inriktning som gäller för varje strategi. Efter det följer en presentation av arbetet med mänskliga rättigheter.

Goda möjligheter till insyn och inflytande

Vårt representativa politiska system rymmer möjlighet till medborgardialog där invånarna kan

uppleva närhet till de politiska besluten. Detta innebär en representativ deltagardemokrati där invånarna har möjligheter till inflytande.

Regeringen vill ge stöd åt demokratiskt medborgarengagemang och förtroende för politiken genom att främja vidgade möjligheter till engagemang för så stora medborgargrupper som möjligt. Detta görs genom att stödja utvecklingen inom kommuner och landsting, samt genom att på olika sätt främja tillgänglighet och deltagande. En lokal och medborgarnära utveckling av demokratin minskar avståndet mellan medborgare och beslutsfattare.

Att vidga möjligheten till inflytande är en kontinuerlig process. Som en konsekvens av detta ser regeringen över en rad åtgärder för vidgat medborgarinflytande, både nu och för framtiden. Tillgången till Internet är så stor att ett stort antal personer på ett naturligt sätt använder sig av det, vilket även innebär att många tjänster som stat och kommun tillhandahåller når allt fler. Tekniken bidrar till att hitta nya, enklare och snabbare vägar att kommunicera och kan därmed underlätta deltagande och möjligheten för invånarna att komma närmare och påverka beslutsfattandet. Informationsflödet underlättas liksom den politiska debatten. Tillgång till Internet kan även vidga demokratiskt deltagande och ge en större transparens och tillförlitlighet till demokratiska institutioner och processer.

Detta kan ske genom t.ex. dialog, IT-plattformar, e-petitioner och medborgarförslag. Lokala folkomröstningar är en annan intressant form. Olika förutsättningar att praktiskt ta del av möjligheterna med den nya tekniken skapar dock behov av stöd för vissa grupper.

E-demokrati inklusive vidgade möjligheter för medborgaren att delta kan leda till att förebygga och minska utanförskap. Om alla ges möjlighet att delta kan det leda till en känsla av tillhörighet och delaktighet i den demokratiska processen. Respekten för det demokratiska samhället kan därmed stärkas.

Ett vitalt civilt samhälle är av största vikt för en levande demokrati. Regeringen avser därför att främja ökad kunskap om nya metoder för politiskt deltagande. Intresseområdet omfattar effektivisering av förvaltningen med ny metodik och teknik och även ökat användar- och invånarinflytande i anslutning till begreppet e-demokrati. Regeringen vill främja möjligheterna till medborgardeltagande via kommunala

paneler, samråd, dialoger, e-petitioner och konsultationer. I ett fortsatt nära samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting kan dessa metoder vidareutvecklas, synliggöras och tillgängliggöras.

Regeringen främjar vidgade medborgardialoger där invånarna i ökande grad har möjlighet att uppleva närhet till de politiska besluten och själva utöva inflytande. Detta är ett centralt moment inom e-demokratin. Regeringen främjar också forskning om e-demokratiska processer, utförd med stöd av de statliga forskningsråden.

Sveriges Kommuner och Landstings medborgardialogprojekt med utvecklingen av en IT-plattform ska redovisas senast den 31 mars 2010. Projektet beräknas dock pågå i en utvecklad form under 2010, då verktygen kommer att implementeras och testas ur ett funktionalitetsperspektiv.

Förstärkta möjligheter till ansvarsutkrävande

I en väl fungerande demokrati är det centralt att väljarna kan utkräva ansvar för den förda politiken. Den ökade användningen av informationsteknik kan både underlätta och försvåra för medborgarna att inhämta kunskap om var ansvaret för de politiska besluten ligger. Grundlagsutredningen, som lämnade sitt slutbetänkande i december 2008 (SOU 2008:125), har föreslagit vissa åtgärder som kan påverka möjligheterna till ansvarsutkrävande från medborgarnas sida gentemot de förtroendevalda. Betänkandet har remissbehandlats och bereds nu vidare i Regeringskansliet.

Dialog för en förstärkt gemensam värdegrund

Dialogen för en förstärkt gemensam värdegrund initierades 2008. Syftet med dialogen är att fler människor ska få möjlighet att reflektera över och diskutera värdegrundsfrågor som utgår från demokrati och mänskliga rättigheter. På så sätt kan även kunskapen om och intresset för frågor om demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet stärkas. Dialog är ett verktyg som kan omfatta alla som vill delta. Dialog kan även öka förståelsen för varför den egna åsikten inte får leda till handlingar som inkräktar på andras rätt att välja själva.

Webbplattformen www.dialogvärdegrund.nu fungerar som mötesplats och informationskälla för många aktörer som är verksamma inom dialogarbetet, t ex. föreningsliv och kommuner. Webben förvaltas och vidareutvecklas av Ungdomsstyrelsen. I juli 2010 kommer en uppföljning av effekterna avseende webbplattformen att presenteras av Ungdomsstyrelsen.

Under hösten 2009 planerar regeringen överlämna en skrivelse till riksdagen som innehåller en strategi för det fortsatta arbetet med Dialog värdegrund.

Avsikten med Dialog värdegrund är inte att lansera ett antal punkter som utgör vår gemensamma värdegrund. Målet är att alla som bor i Sverige ska ges möjlighet att stärka sin relation till frågor om demokrati och mänskliga rättigheter. Det betyder dock inte att dialogen är värdeneutral. Utgångspunkten är och måste vara den svenska lagstiftningen med dess grundlagsskydd för allas lika värde, som i sin tur har sin utgångspunkt i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. De mänskliga rättigheterna är universella och odelbara. Däremot kan det uppstå konflikter mellan olika rättigheter och olika tolkningar av de mänskliga rättigheterna som kan behöva diskuteras.

Motverka och förebygga hot mot demokratin

Inom ramen för strategin hot mot demokratin ingår förebyggande arbete mot våldsam extremism inom vit makt-miljön, vänster-autonoma grupper eller grupper som förespråkar våldsam radikaliserings som kan ha t.ex. religiös inriktning. Detta innefattar även den organiserade brottsligheten samt kriminella gäng eftersom dessa inte sällan utövar hot och våld mot samhällsbärande funktioner.

Åtgärder för att motverka hot och våld mot förtroendevalda är en del av detta arbete. Regeringen anser att det i ett demokratiskt samhälle är oacceptabelt att människor som väljer att engagera sig politiskt därigenom utsätter sig själva och sina närstående för en reell risk att bli utsatta för hot eller våld. Det långsiktigt förebyggande arbetet med att bekämpa hot och våld mot förtroendevalda är en fortsatt prioriterad fråga för regeringen.

Den yttersta formen av hot mot demokratin är terrorism. Sverige har numera internationella åtaganden inom ramen för FN, Europarådet och

EU att arbeta aktivt mot terrorism såväl nationellt som internationellt. Regeringen presenterade under hösten 2007 en handlingsplan mot terrorism (skr. 2007/08:64). Inom ramen för denna genomför regeringen bland annat insatser inom demokratipolitiken för att förebygga fundamentalism och extremism.

Initiativ har tagits till två kunskapsöversikter inom området extremism. Dessa genomförs genom uppdrag till Försvarshögskolan samt till Brottsförebyggande rådet (Brå) och Säkerhetspolisen (Säpo). Vissa delar av underlaget är redan redovisat. Försvarshögskolan överlämnade den 28 januari 2009 rapporten "Hot mot demokrati och värdegrund – En lägesbild från Malmö" med syfte att skapa en lägesbild av bakomliggande faktorer och förhållanden som kan fungera som drivkrafter för radikaliserings i Malmö.

Regeringen gav den 18 december 2008 Brå och Säpo i uppdrag att sammanställa en rapport om våldsam extremism inom miljöer såsom vit makt-miljöer och den extrema autonoma miljön i Sverige. Regeringen har mottagit rapporten "Våldsam politisk extremism" och kommer under hösten 2009 redovisa det fortsatta arbetet med att förebygga våldsam extremism.

9.9.3 Mänskliga rättigheter

Regeringens arbete för att uppnå det långsiktiga målet att säkerställa full respekt för de mänskliga rättigheterna fortsätter. En rad nära förestående händelser kommer att påverka arbetets fortsatta inriktning. Den nationella handlingsplanen för de mänskliga rättigheterna (2006–2009) upphör att gälla den 31 december 2009 och Delegationen för mänskliga rättigheter i Sveriges mandat löper ut den 31 mars 2010. Värdefull kunskap om andra länders erfarenheter av systematiskt arbete för de mänskliga rättigheterna har erhållits genom den internationella konferensen om systematiskt arbete för de mänskliga rättigheterna som Sverige arrangerade i november 2008. Under hösten 2009 kommer arbetet med en utvärdering av handlingsplanen att påbörjas. Utvärderingen, slutrapporten från Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige och resultatet från den internationella konferensen kommer att ligga till grund för det fortsatt systematiska arbetet med mänskliga rättigheter i Sverige. Regeringen avser att även fortsättningsvis ha en hög ambitionsnivå när det gäller detta.

Regeringen avser att återkomma med en skrivelse till riksdagen och redogöra för sin syn på det fortsatta arbetet för att säkerställa full respekt för de mänskliga rättigheterna i Sverige.

En viktig del i det systematiska arbetet är att kunna följa hur olika frågor om mänskliga rättigheter genomförs. Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige och Handisam arbetar här med att ta fram uppföljningsbara indikatorer.

En annan viktig beståndsdel i arbetet är fortsatt stöd till statliga myndigheter, kommuner och landsting. Frågan om en nationell institution för mänskliga rättigheter har aktualiserats ett flertal gånger, t.ex. i samband med Sveriges rapportering till olika övervakningskommittéer inom FN. Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige kommer i sin slutredovisning att lämna förslag på hur fortsatt stöd i arbetet med att uppnå full respekt för de mänskliga rättigheterna i Sverige kan erbjudas den offentliga sektorn. I det ingår att se över hur tillsyn i enlighet med de så kallade Parisprinciperna om nationella institutioner med uppgift att bevaka frågor om mänskliga rättigheter ska lösas. De olika underlagen kommer att ligga till grund för regeringens fortsatta behandling av frågan.

En tredje beståndsdel i det systematiska arbetet är kopplingen till det internationella samarbetet kring dessa frågor. Sveriges EU-ordförandeskap visar att arbetet för de grundläggande rättigheterna inom EU är en oskiljaktig del av det nationella arbetet för de mänskliga rättigheterna i Sverige. Det framtida arbetet för de mänskliga rättigheterna måste därför på ett tydligare sätt än i dag inkludera arbetet inom den Europeiska unionen. Det arbete som EU:s byrå för grundläggande rättigheter genomför bör därför även i fortsättningen följas. Under det svenska ordförandeskapet anordnas en konferens om diskriminering av minoriteter tillsammans med EU:s byrå för grundläggande rättigheter. Konferensen behandlar bland annat romers utsatta situation.

En rad andra faktorer förväntas också påverka inriktningen för det fortsatta arbetet med de mänskliga rättigheterna i Sverige. Dessa är bland annat det ökade intresse för frågorna som dialogen för en förstärkt gemensam värdegrund väntas föra med sig, Diskrimineringsombudsmannens arbete samt arbetet för så kallade gömda personers mänskliga rättigheter. Under

2010 kommer Sverige även att rapportera inom ramen för FN:s råd för mänskliga rättigheter. Rådet granskar situationen för mänskliga rättigheter i alla FN:s 192 medlemsstater vart fjärde år genom den s.k. universella periodiska granskningen (Universal Periodic Review, UPR). UPR ger en möjlighet för alla stater att påvisa vilka åtgärder man vidtagit för att förbättra situationen för mänskliga rättigheter och ger en möjlighet för stater att dela med sig av goda erfarenheter från arbetet med mänskliga rättigheter. Rapporteringen kommer att vara viktig då den ger en bild av de utmaningar regeringen står inför när det gäller mänskliga rättigheter på nationell nivå.

9.10 Budgetförslag

9.10.1 6:1 Allmänna val och demokrati

Tabell 9.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2008	Utfall	24 382	Anslags- sparande	1 858
2009	Anslag	207 090 ¹	Utgifts- prognos	193 806
2010	Förslag	303 090		
2011	Beräknat	26 090		
2012	Beräknat	24 090		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för statens kostnader för valsedlar och annat valmaterial samt ersättningar till myndigheter och kommunerna för biträde i samband med val. Anslaget används också för uppföljning och utveckling av demokratipolitiken, arbete med dialog för en förstärkt gemensam värdegrund och Vetenskapsrådets satsning på mångvetenskaplig demokrati-forskning. Vidare får anslaget användas för vissa administrationskostnader som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Anslagets storlek beror till största delen på vilka val som hålls under året.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 6:1 *Allmänna val och demokrati* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 5 000 000 kronor under 2011, högst 5 000 000 kronor under 2012 och högst 5 000 000 kronor under 2013.

Tabell 9.3 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2008	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012–
Ingående åtaganden		15 000	15 000	15 000	
Nya åtaganden		5 000	5 000		
Infriade åtaganden		5 000	-5 000	-5 000	-10 000
Utestående åtaganden		15 000	15 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande		15 000	15 000		

Regeringens överväganden

Anslaget föreslås öka med 241 000 000 kronor 2010 för kostnader i samband med de allmänna valet. Ökningen avser Valmyndighetens kostnader i samband med genomförandet av allmänna valet samt ersättningen till kommunerna för genomförandet av förtidsröstningen.

Vidare föreslås anslaget ökas med 30 000 000 kronor 2010 för riksdagspartiernas informationsinsatser i samband med det allmänna valet. Inom ramen för denna satsning kommer även en uppföljning och utvärdering genomföras. Regeringen föreslår att 2 000 000 kronor tillförs detta anslag 2010 för att genomföra Skolval, samt 2 000 000 kronor för insatser för att förebygga och motverka hot mot demokratin. Sammantaget innebär regeringens förslag en nettoökning med 96 000 000 kronor 2010 jämfört med anvisade anslagsmedel för 2009.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 303 090 000 kronor anvisas under anslaget 6:1 *Allmänna val och demokrati* för 2010. För åren 2011 och 2012 beräknas anslaget till 26 090 000 kronor respektive 24 090 000 kronor.

Tabell 9.4 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 6:1 Allmänna val och demokrati

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	207 090	207 090	207 090
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	96 000	-181 000	-183 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	303 090	26 090	24 090

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

9.10.2 6:2 Justitiekanslern

Tabell 9.5 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2008	Utfall	25 328	Anslags-sparande	-867
2009	Anslag	26 163 ¹	Utgifts-prognos	23 528
2010	Förslag	27 088		
2011	Beräknat	27 354 ²		
2012	Beräknat	27 502 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 27 088 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 27 088 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget används för Justitiekanslerns förvaltningskostnader. Justitiekanslerns främsta uppgifter är att utöva tillsyn över den offentliga förvaltningen, att bevaka statens rätt i rättegångar, att svara för statens skadereglering, att vara regeringens juridiske rådgivare samt att vara åklagare i mål rörande tryck- och yttrandefrihetsbrott. Justitiekanslern utövar också tillsyn över advokatväsendet och har vissa uppgifter enligt lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning. Justitiekanslern bedriver även arbetet med att, för statens räkning, överklaga beslut om rättshjälp och ersättning till rättsliga biträden. Dessutom företräder Justitiekanslern svenska staten i de internationella oljeskadefonderna.

Regeringens överväganden

För att Justitiekanslern ska kunna upprätthålla hög kvalitet och effektivitet i verksamheten tillförs myndigheten 2 000 000 kronor år 2010.

Regeringen föreslår att 27 088 000 kronor anvisas under anslaget 6:2 *Justitiekanslern* för 2010. Åren 2011 och 2012 beräknas anslaget uppgå till 27 354 000 kronor respektive 27 502 000 kronor.

Tabell 9.6 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 6:2 Justitiekanslern

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	24 163	24 163	24 163
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	925	1 171	1 308
Beslut	2 000	2 020	2 031
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	27 088	27 354	27 502

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.10.3 6:3 Datainspektionen

Tabell 9.7 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2008	31 341		1 132
2009	Anslag 32 733 ¹		32 570
2010	Förslag 33 618		
2011	Beräknat 33 981 ²		
2012	Beräknat 34 170 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 33 618 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 33 618 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget används för Datainspektionens förvaltningskostnader. Datainspektionen har till uppgift att verka för att människor skyddas mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter och för att god sed iaktas i kreditupplysnings- och inkasso-verksamhet.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslaget 6:3 *Datainspektionen* för 2010 uppgår till 33 618 000 kronor. För 2011 och 2012 beräknas anslaget uppgå till 33 981 000 kronor respektive 34 170 000 kronor.

Tabell 9.8 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 6:3 Datainspektionen

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	32 733	32 733	32 733
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	931	1 294	1 484
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt ³	-46	-46	-47
Förslag/beräknat anslag	33 618	33 981	34 170

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

³ Övergångseffekten till följd av kostnadsmässig avräkning av myndigheternas förvaltningsutgifter redovisas under Övrigt.

9.10.4 6:4 Svensk författningssamling

Tabell 9.9 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2008	776		94
2009	Anslag 845 ¹		936
2010	Förslag 1 000		
2011	Beräknat 1 000		
2012	Beräknat 1 000		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används bland annat för den kostnadsfria tilldelningen av Svensk författningssamling (SFS) till kommuner, landsting och kommunbibliotek som regleras i 7 § författningssamlingsförordningen (1976:725), den s.k. frilistan.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslaget för 2010 fastställs till 1 000 000 kronor. För åren 2011 och 2012 beräknas anslaget uppgå till 1 000 000 kronor respektive 1 000 000 kronor.

Tabell 9.10 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 6:4 Svensk författningssamling

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	845	845	845
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	155	155	155
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 000	1 000	1 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

9.10.5 6:5 Valmyndigheten

Tabell 9.11 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2008	Utfall	14 202	Anslags-sparande	365
2009	Anslag	14 389 ¹	Utgifts-prognos	13 685
2010	Förslag	14 895		
2011	Beräknat	15 010 ²		
2012	Beräknat	15 090 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 14 895 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 14 895 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget används för Valmyndighetens förvaltningskostnader. Valmyndigheten är en förvaltningsmyndighet för frågor om val och folkomröstningar.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslaget 6:5 *Valmyndigheten* uppgår till 14 895 000 kronor 2010. För 2011 och 2012 beräknas anslaget uppgå till 15 010 000 kronor respektive 15 090 000 kronor.

Tabell 9.12 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 6:5 Valmyndigheten

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	14 389	14 389	14 389
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	506	621	701
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	14 895	15 010	15 090

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.10.6 6:6 Stöd till politiska partier

Tabell 9.13 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2008	Utfall	171 885	Anslags-sparande	3 421
2009	Anslag	170 200 ¹	Utgifts-prognos	165 000
2010	Förslag	170 200		
2011	Beräknat	170 200		
2012	Beräknat	170 200		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för stöd till de politiska partierna. Enligt lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier lämnas stöd dels som partistöd, dels som kanslistöd för ett år i taget räknat fr.o.m. den 15 oktober. Partistödet lämnas som mandatbidrag. Kanslistödet, som i princip är avsett endast för partier som är företrädare i riksdagen, lämnas som grundstöd och tilläggsstöd. Medlen betalas ut av partibidragsnämnden.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 6:6 *Stöd till politiska partier* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 170 200 000 kronor under 2011.

Tabell 9.14 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2008	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012–
Ingående åtaganden		0	170 200	170 200	
Nya åtaganden		170 200	170 200		
Infriade åtaganden			-170 200	-170 200	
Utestående åtaganden		170 200	170 200		
Erhållet/föreslaget bemyndigande		170 200	170 200		

Regeringens överväganden

Enligt lagen (2006:999) med ekonomiadministrativa bestämmelser för riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen krävs bemyndigande för beslut om bland annat bidrag som medför utgifter under senare budgetår än det år statsbudgeten avser, vilket gäller för stödet till politiska partier.

Regeringen föreslår att 170 200 000 kronor anvisas under anslaget 6:6 *Stöd till politiska partier* för 2010. För 2011 och 2012 beräknas anslaget uppgå till 170 200 000 kronor för respektive år.

Tabell 9.15 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 6:6 Stöd till politiska partier

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	170 200	170 200	170 200
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	170 200	170 200	170 200

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år

10 Nationella minoriteter

10.1 Omfattning

Området omfattar frågor om skydd och stöd för de nationella minoriteterna och de historiska minoritetsspråken. Området omfattar anslaget för åtgärder för nationella minoriteter.

10.2 Utgiftsutveckling

Tabell 10.1 Utgiftsutveckling inom område Nationella minoriteter

Milljoner kronor

	Utfall 2008	Budget 2009 ¹	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
<i>Nationella minoriteter</i>						
7:1 Åtgärder för nationella minoriteter	14	14	14	80	80	80
Totalt för området Nationella minoriteter	14	14	14	80	80	80

¹ Inklusivt tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

10.3 Mål

Målet för regeringens politik avseende nationella minoriteter är (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:KU1, rskr. 2008/09:83):

- att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande.

Regeringen har i propositionen Från erkännande till egenmakt – regeringens strategi för de nationella minoriteterna, som antogs av riksdagen den 10 juni 2009, uttalat att det finns anledning att konkretisera målet genom att bryta ned det i delområdena diskriminering och utsatthet, inflytande och delaktighet samt språk och kulturell identitet (prop. 2008/09:158). Delområdena ska följas upp särskilt i det fortsatta minoritetspolitiska arbetet. Regeringens och myndigheters uppföljning, analys och redovisning av arbetet för att främja det övergripande minoritetspolitiska målet bör därför särskilt belysa insatserna och effekterna av sådana insatser inom dessa delområden.

10.4 Resultatredovisning

10.4.1 Resultat

I detta avsnitt redovisas resultat av insatser inom området nationella minoriteter. Resultaten redovisas under rubriker som följer de ovan nämnda delområdena.

Diskriminering och utsatthet

Att skydda de nationella minoriteterna innebär att värna om de mänskliga rättigheterna, motverka diskriminering av personer som tillhör nationella minoriteter samt främja respekt i samhället för olikheter i ursprung, identitet, kultur och språk. Diskriminering på grund av etnicitet eller tillhörighet till nationell minoritet ska således bekämpas aktivt och de nationella minoriteterna ska ges förutsättningar att delta i samhällslivet på lika villkor.

Sverige har genom att ratificera Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter åtagit sig att vidta lämpliga åtgärder

för att inom alla områden av det ekonomiska, sociala, politiska och kulturella livet främja fullständig och effektiv jämlikhet mellan personer som tillhör en nationell minoritet och personer som tillhör majoritetsbefolkningen. Det innebär att de nationella minoriteterna fullt ut ska kunna utveckla sin potential och ha samma förutsättningar i samhället som majoritetsbefolkningen. Samhället ska därför motverka missgynnande och utsatthet av de nationella minoriteterna.

Den nya diskrimineringslagen (2008:567) trädde i kraft den 1 januari 2009. Resultat av andra insatser mot diskriminering, rasism och liknande former av intolerans redovisas under Diskriminering inom utgiftsområde 13.

Uppföljning av Europarådets rekommendationer
Integrations- och jämställdhetsdepartementet anordnade i samarbete med Europarådet en konferens den 5 och 6 februari 2009 för att följa upp Europarådets rekommendationer rörande genomförandet av ramkonventionens bestämmelser i Sverige. Vid konferensen behandlades bl.a. Sveriges nya diskrimineringslagstiftning, regeringens förslag till minoritetspolitisk reform, frågor om de nationella minoriteternas möjligheter till inflytande samt de nationella minoriteternas utbildningssituation. I konferensen deltog företrädare för Europarådet, Regeringskansliet, ett antal myndigheter samt företrädare för de nationella minoriteterna i Sverige.

Öka kunskapen om de nationella minoriteterna
En grundförutsättning för att Sveriges folkrättsliga åtaganden rörande nationella minoriteter ska förverkligas är att minoriteterna känner till sina rättigheter och att samhällets företrädare känner till sina skyldigheter. En ökad medvetenhet hos majoritetsbefolkningen om minoritetspolitikens syften gynnar på olika sätt bevarandet av de nationella minoriteternas språk och kultur.

Tidigare gjorda kartläggningar visar att kunskapen om de nationella minoriteterna och Sveriges folkrättsliga minoritetsåtaganden alltför begränsade och att ytterligare åtgärder kommer att behövas för att efterlevnaden av dessa åtaganden ska kunna förbättras (prop. 2008/09:1).

I Sverige förs ingen statistik på etnisk grund. Vid granskning av Sveriges efterlevnad av internationella konventioner framkommer bl.a.

kritik som rör bristande statistisk information om situationen för de nationella minoriteterna. Exempelvis har Europarådet anfört att bristen på sådan statistik gör det svårare att forma minoritetspolitiken, att följa upp och vidta effektiva åtgärder rörande nationella minoriteter och även att visa Europarådet att åtagandena är uppfyllda. Europarådet har därför efterfrågat andra typer av kartläggningar för att närmare undersöka de nationella minoriteternas behov.

Mot bakgrund av bl.a. detta har regeringen givit Statens folkhälsoinstitut i uppdrag att kartlägga hälsosituationen hos de nationella minoriteterna och lämna förslag på hälsofrämjande och förebyggande folkhälsoarbete. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2010.

Särskilda insatser för romer

Den av regeringen tillsatta delegationen för romska frågor (Ju 2006:10) har fortsatt sitt arbete under 2009. Enligt direktiven (dir. 2006:101) ska delegationen med utgångspunkt i Sveriges internationella åtaganden om att skydda och främja mänskliga rättigheter, vara nationellt pådrivande i arbetet med att förbättra romers situation i Sverige. Delegationen har bl.a. haft en aktiv dialog med olika berörda aktörer samt kartlagt situationen för romer i Sverige. Inom ramen för delegationens uppdrag att främja och stödja kommuner har en dialog förts med romska företrädare, romska lokalföreningar och riksorganisationer, statliga myndigheter och kommuner. Inom ramen för detta arbete anordnades i oktober 2008 konferensen "Med romer för romer" för kommuner och romska företrädare. Delegationen ska slutredovisa sitt uppdrag senast den 31 december 2009.

EU:s ministerråd antog i december 2008 slutsatser om inkludering av romer. I dessa anges bl.a. att romer är en grupp som är särskilt sårbar vad gäller social exkludering, fattigdom och diskriminering. Kommissionen uppmanas att i en första fas främja utbyte av erfarenheter och praxis mellan medlemsstaterna på området romernas integrering, att tillhandahålla stöd för analys och att stimulera samarbetet mellan alla parter som berörs av frågor med anknytning till romerna, däribland organisationer som företräder romerna, inom en integrerad europeisk plattform. I juni 2009 har EPSCO-rådet antagit rådsslutsatser som i huvudsak syftar till att bättre riktlinjer för inkludering av romer ska utformas.

Kommissionen och medlemsstaterna inbjuds att använda sig av den integrerade europeiska plattformen för romafrågor för att utbyta erfarenheter och goda exempel.

Jämställdhetsatsningen inom minoritetspolitiken

Under 2008 påbörjade regeringen en särskild satsning för att stärka nationella minoritetskvinnors ställning i samhället (prop. 2007/08:1).

Inom ramen för denna satsning har Sametinget genomfört en särskild satsning för att stärka samiska kvinnors delaktighet i samhällslivet. Sametinget har under 2008 och 2009 genomfört informationsseminarier rörande jämställdhet som riktat sig till Sametingets partier, samiska organisationer, sameföreningar och samebyar. Sametinget har även fördelat medel till de samiska partiernas interna arbete med jämställdhetsfrågor. Resultaten från Sametingsvalet i maj 2009 innebär att av Sametingets 31 ledamöter ökar nu antalet kvinnor från 11 till 15. Det av Sametinget beslutade målet om jämn könsfördelning vid valet 2013 har således redan uppnåtts.

I mars 2009 har Uppsala universitet på uppdrag av regeringen redovisat en studie om behovet av riktade utbildningsinsatser för kvinnor som tillhör nationella minoriteter och lämnat förslag på fortsatta åtgärder. Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Ungdomsstyrelsen har på uppdrag av regeringen genomfört insatser för att stödja jämställdhetsarbetet bland nationella minoriteter. Ungdomsstyrelsen har under 2008 och 2009 påbörjat arbetet med att kartlägga och analysera behovet av jämställdhetsinsatser bland organisationer som företräder nationella minoriteter. Ungdomsstyrelsen har även beviljat projektbidrag med 1 250 000 kronor för jämställdhetsprojekt till organisationer som företräder nationella minoriteter. Bidrag har bl.a. beviljats till projekt som syftar till att öka samarbetet och erfarenhetsutbyte mellan minoriteterna och projekt i syfte att kartlägga behov på jämställdhetens område.

Därutöver har Statens folkhälsoinstitut fått i uppdrag av regeringen att undersöka hur våldsutsatta kvinnor som tillhör nationella minoriteter bemöts och stöds av offentliga myndigheter.

Inflytande och delaktighet

I målet för minoritetspolitiken ingår att stärka de nationella minoriteternas möjligheter till inflytande i frågor som berör dem inom viktiga samhällsområden. Att stärka de nationella minoriteternas möjligheter till inflytande innebär att formerna för samråd ska förbättras och de nationella minoriteter ska ges reellt inflytande i frågor som berör dem. Politiskt deltagande ska uppmuntras, såsom deltagande i Sametingsvalen. Utarbetande av olika former för inflytande inom de nationella minoriteterna bör främjas. Det kan t.ex. handla om deltagande i olika brukarråd eller andra samverkansfora. Kvinnors och ungas deltagande ska främjas. De nationella minoriteterna ska ges tillgång till olika nationella, regionala och lokala dialogfora på likvärdiga villkor som majoritetsföreträdare. Strukturella hinder mot inflytande ska, så långt det är möjligt, undanröjas (prop. 2009/08:158 s. 46).

Statsbidrag till företrädare för de nationella minoriteterna

Ungdomsstyrelsen fördelar årligen statsbidrag till organisationer som företräder nationella minoriteter enligt förordningen (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter. För 2008 har totalt 3,8 miljoner kronor utbetalats i bidrag – efter ansökan – till elva organisationer som företräder andra nationella minoriteter än samer. Stöd till samiska organisationer går via Sametinget som för 2009 av regeringen erhållit 200 000 kronor ur samma anslag för detta ändamål.

Det övergripande syftet med statsbidraget är att stödja och underlätta verksamheten för Sametinget och de organisationer som företräder nationella minoriteter. Enligt förordningen ska den verksamhet som organisationerna bedriver syfta till att stärka inflytandet för den nationella minoriteten, främja den egna nationella minoritetsgruppens identitet, kultur och språk, motverka diskriminering eller sprida kunskap om den egna gruppen.

Utredningen om vissa frågor om bidrag till ungdomsorganisationer har i april 2009 överlämnat betänkandet Fritid på egna villkor (SOU 2009:29). Utredningen föreslår bl.a. införandet av regler som tar särskild hänsyn till förutsättningarna för ungdomsorganisationer som företräder de nationella minoriteterna i

Sverige. Förslagen har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Samrådsmöten och samrådsformer

Integrations- och jämställdhetsdepartementet har under 2008 genomfört samrådsmöten med ansvarigt statsråd och företrädare för de nationella minoriteterna där frågor som berör dessa grupper behandlats. Fokus för dessa möten under 2008 har framför allt varit utformningen av regeringens nya strategi inom minoritetspolitiken.

Insatser för att förbättra samråd

Svenska Tornedalingarnas riksförbund, STR-T, och Kommunförbundet Norrbotten har under 2008 på uppdrag av Integrations- och jämställdhetsdepartementet genomfört parallella uppdrag att utarbeta en modell för att förbättra samrådsformerna mellan kommuner inom de s.k. förvaltningsområdena i Norrbotten och företrädare för de nationella minoriteterna. Syftet var att ge de nationella minoriteterna bättre förutsättningar till inflytande på lokal nivå i frågor som berör dem. Uppdraget slutredovisades i december 2008 vid en konferens i Gällivare som anordnades i samarbete med Länsstyrelsen i Norrbottens län och Regeringskansliet. Projekten har rört arbetet i de kommuner som i dag ingår i förvaltningsområdena i Norrbotten. Arbetet med projekten visar att det finns ett behov av att diskutera minoritetsfrågor på lokal nivå och att öka kunskapen och medvetenheten om minoritetspolitikens syften och konventionsåtagandena bland lokala beslutsfattare, tjänstemän och de nationella minoriteterna. I dialogen med kommunföreträdare och de nationella minoriteterna har det bl.a. framkommit att samråd är viktigt eftersom det innebär en bekräftelse av de nationella minoriteternas närvaro i lokalsamhället. Samrådet kan skapa balans mellan majoriteten och minoriteten som leder till att de nationella minoriteternas behov kan beaktas på ett bättre sätt och att beslutsunderlag kan bli bättre. Ett fungerande samråd, som innebär ett erfarenhetsutbyte och förankring av olika synsätt, kan även motverka konflikter i lokalsamhället. Samråd är också viktigt för att ge de nationella minoriteterna insyn i frågor som berör dem. Arbetet visar också på att det finns behov av att lyfta fram goda exempel på samråd.

Språk och kulturell identitet

De nationella minoriteternas språk och kultur är en del av Sveriges kulturarv. Genom ratificeringen av Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk (minoritetsspråskonventionen) har Sverige åtagit sig att aktivt främja minoritetsspråkens fortlevnad som levande språk i landet.

Att stödja de nationella minoritetsspråken så att de hålls levande innebär att de nationella minoriteterna ska ges möjligheter att tillägna sig, bruka och utveckla sitt modersmål samt utveckla en egen kulturell identitet. De nationella minoriteterna ska kunna överföra sitt minoritetsspråk och sin kultur till nästa generation. De nationella minoritetsspråken, som utgör en del av det svenska kulturarvet, ska kunna bevaras och utvecklas som levande språk i Sverige.

Regeringen har i den minoritetspolitiska propositionen Från erkännande till egenmakt - regeringens strategi för de nationella minoriteterna (prop. 2008/09:158) betonat behovet av samordnade parallella åtgärder för att förstärka revitaliseringen av de nationella minoritetsspråken och även lämnat förslag på sådana åtgärder.

Minoritetsspråkslagarna

I sju kommuner i Norrbottens län gäller särskilda minoritetsspråklagar som ger enskilda i dessa kommuner rätt att använda samiska, finska och meänkieli i kontakter med förvaltningsmyndigheter och domstolar (lagen 1999:1175 om rätt att använda samiska hos förvaltningsdomstolar och domstolar och lagen 1999:1176 om rätt att använda finska och meänkieli hos förvaltningsdomstolar och domstolar). Inom de s.k. förvaltningsområdena för samiska respektive finska och meänkieli har enskilda även rätt att få förskola och äldreomsorg helt eller delvis på dessa minoritetsspråk.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har i uppdrag att följa tillämpningen av minoritetsspråkslagarna om rätt att använda samiska, finska och meänkieli i kontakter med förvaltningsmyndigheter och domstolar. Länsstyrelsen har också i uppgift att fördela statsbidrag till dessa kommuner och landstinget i Norrbottens län enligt förordningen (2000:86) om statsbidrag för

att stödja användningen av samiska, finska och meänkieli. Länsstyrelsen ska årligen redovisa hur statsbidraget har fördelats till kommunerna och landstinget samt resultaten av dessa regionala insatser.

Riksdagen har den 10 juni 2009 beslutat att nuvarande minoritetsspråklagar ska ersättas med en ny lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk i enlighet med regeringens förslag i den minoritetspolitiska propositionen. Lagen (2009:857) om nationella minoriteter och minoritetsspråk träder i kraft den 1 januari 2010.

Ny språklag införs

Riksdagen beslutade den 20 maj 2009 att införa en ny språklag (2009:600) i enlighet med regeringens förslag i Språk för alla - förslag till språklag (prop. 2008/09:153). Den nya språklagen trädde i kraft den 1 juli 2009.

I språklagen regleras bl.a. de fem nationella minoritetsspråken. I lagen anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken samt att alla som tillhör en nationell minoritet ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda sitt minoritetsspråk.

Kultur och språkvård

Statens kulturråd har i uppdrag att stödja och främja de nationella minoriteternas språk och kultur. Sedan 2002 lämnas för detta ändamål bl.a. ett allmänt kulturstöd som för 2008 uppgick till 8 miljoner kronor. Kulturrådet lämnar också särskilda bidrag för bokutgivning och tidskriftsproduktion på de nationella minoritetsspråken. Därutöver fördelades under 2008 drygt 14 miljoner kronor i bidrag för samisk kultur och samiska organisationer, bl.a. till Sámi Teáhter.

Från och med 2006 har Institutet för språk och folkminnen i uppdrag att utveckla och främja vården av de nationella minoritetsspråken finska, meänkieli, romani chib och jiddisch. Särskilda medel har tillskjutits för detta inom ramen för myndighetens anslag. Verksamheten under 2008 har handlat om att dels fortsätta bygga upp en verksamhet för meänkieli och romani chib, dels fortsätta arbetet med finska språket. Den samiska språkvården bedrivs av en gemensam nordisk samisk språknämnd.

De nationella minoritetsspråken inom utbildningsväsendet

En viktig del av minoritetspolitiken är att stödja minoritetsspråken så att de hålls levande samt att respektive minoritetskultur utvecklas och förs vidare. I detta syfte har regeringen ändrat bestämmelserna och utökat rätten till modersmålsundervisning i finska och jiddisch från och med läsåret 2008/09. Dessa språk jämföras nu med övriga minoritetsspråk. För att stärka tillgången till läromedel på minoritetsspråken har regeringen givit Myndigheten för skolutveckling (sedan oktober 2008 Statens skolverk) i uppdrag att under 2008 och 2009 undersöka behovet samt stödja utveckling och produktion av läromedel för de nationella minoriteterna. Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2009. Sameskolstyrelsen har fått en miljon kronor för utveckling och produktion av läromedel på de samiska varieteterna. Regeringen avser att göra en förnyad bedömning av läromedelsituationen när uppdragen slutredovisats.

Utredningen om en ny lärarutbildning lämnade i december 2008 sitt betänkande En hållbar lärarutbildning (SOU 2008:109). Utredaren hade bl.a. i uppdrag att lämna förslag på hur utbildningen till lärare i modersmål bör utformas för att täcka behovet av lärare i minoritetsspråk i grundskolan och gymnasieskolan. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet (se även utgiftsområde 16, 4.11.7).

För att kunna tillhandahålla undervisning i modersmål trots att lärare med utbildning för ämnet saknas bedömer regeringen att distansundervisning kan vara en väg att gå. Regeringen har därför gett Skolverket i uppdrag att föreslå hur distansundervisning för elever som är bosatta i Sverige ska få anordnas i grundskolan, gymnasieskolan och motsvarande fristående skolor samt sameskolan. Skolverket avrapporterade uppdraget i juli 2008. Verket föreslog att distansundervisning får erbjudas när den egna skolan saknar tillräckligt elevunderlag eller när lärare med adekvat utbildning saknas inom kommunen. För de statliga skolformerna sameskolan och specialskolan medgav inte utredningstiden att ett tillräckligt underlag kunde tas fram. Regeringen har därför givit Skolverket i uppdrag att föreslå hur distansundervisning ska få anordnas i sameskolan och

specialskolan. Uppdraget ska redovisas senast den 15 september 2009.

10.4.2 Analys och slutsatser

När det gäller diskriminering och utsatthet har regeringen i den minoritetspolitiska propositionen konstaterat att diskriminering av de nationella minoriteterna behöver bekämpas och synliggöras. Regeringen anser att skyddet av de nationella minoriteterna behöver bli en naturlig del av kommuners och myndigheters dagliga arbete med att förverkliga de mänskliga rättigheterna.

En ökad kunskap om minoritetsrättigheter bland de nationella minoriteterna stärker de nationella minoriteternas egenmakt. En enskild individ som inte känner till sina rättigheter och inte förstår i vilket sammanhang han eller hon kan hävda sina rättigheter, kommer knappast att använda sig av den möjligheten. Det krävs också att samhällets företrädare känner till lagstiftningen och informerar i tillräcklig omfattning om de rättigheter som finns.

Det främjandearbete bland de nationella minoriteterna som Diskrimineringsombudsmannen påbörjat behöver därför fortsätta. Inom ramen för Diskrimineringsombudsmannens arbete med att verka för lika rättigheter och möjligheter för olika grupper i samhället kan t.ex. utbildningsinsatser för de nationella minoriteterna genomföras i syfte att öka kunskapen om diskrimineringsfrågor och hur grupperna kan ta till vara sina rättigheter.

De förslag som regeringen lämnat i den minoritetspolitiska propositionen bedöms vara viktiga insatser för att öka kunskapen hos beslutsfattare, tjänstemän och även den breda allmänheten.

Regeringen bedömer att det fortsatta minoritetspolitiska arbetet bör präglas av en aktiv dialog med företrädare för de nationella minoriteterna. När det gäller samråd på nationell nivå bedöms insatserna som genomförts under 2008 bidra till att stärka de nationella minoriteternas möjligheter till inflytande. Samråd och dialog med de nationella minoriteterna på nationell, regional och lokal nivå är viktiga verktyg i det fortsatta arbetet att förverkliga den minoritetspolitiska reformen.

Regeringen bedömer vidare att de insatser som föreslås i den minoritetspolitiska

propositionen för att öka de nationella minoriteternas inflytande ger de nationella minoriteterna bättre verktyg för att göra sina röster hörda.

De nationella minoritetsspråkens fortlevnad är alltjämt oviss i Sverige och i regeringens minoritetspolitiska proposition vidtas därför en rad insatser för att bryta och vända den pågående språkbytesprocessen bland de nationella minoriteterna. Som framgår av den minoritetspolitiska propositionen bedömer regeringen att det behövs åtgärder på samhälls-, grupp- och individnivå för att minoritetsspråken får högre status, revitaliseras och synliggörs.

Europarådets ministerkommitté har i maj 2009 lämnat rekommendationer till Sverige rörande efterlevnaden av den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk (minoritetsspråkskonventionen). Sverige rekommenderas att precisera det geografiska området där förstärkt skydd ges för finska och samiska språken, aktivt stärka tillgången på nationella minoritetsspråk genom att anpassa det svenska regelverket till kraven i artikel 8 i minoritetsspråkskonventionen samt erbjuda tvåspråkig undervisning och lärarutbildning, förbättra förutsättningarna för minoritetsspråken inom högskolan, omgäende vidta flexibla och innovativa åtgärder för att bevara sydsamiskan, vidta åtgärder för att förbättra möjligheterna att använda samiska, finska och meänkieli i kontakter med myndigheter och domstolar samt underlätta skapandet av dagstidningar på samiska och meänkieli.

Regeringen bedömer att den minoritetspolitiska propositionen innehåller en rad åtgärder som möter Europarådets kritik. Detta gäller särskilt regeringens förslag att utvidga nuvarande förvaltningsområden för finska och samiska, åtgärder för att stärka sydsamiskan samt åtgärder för att underlätta användningen av minoritetsspråk i kontakter med myndigheter. När det gäller insatser på utbildningsområdet har regeringen redan aviserat att ett antal frågor bereds inom Regeringskansliet.

10.5 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har inte haft några invändningar när det gäller Länsstyrelsen i Norrbottens läns verksamhet avseende nationella minoriteter.

10.6 Politikens inriktning

En minoritetspolitisk strategi

Regeringens minoritetspolitiska arbete under 2010 kommer att fokusera på genomförande av den beslutade reformen som framgått i regeringens proposition Från erkännande till egenmakt – regeringens strategi för de nationella minoriteterna (prop. 2008/09:158, bet. 2008/09:KU23, rskr. 2008/09:272).

Strategin för de nationella minoriteterna omfattar åtgärder för att:

- förtydliga den rättsliga regleringen av de nationella minoriteternas rättigheter genom en sammanhållen lag som gäller i hela landet och inte enbart i en viss region av landet,
- motverka diskriminering och utsatthet,
- säkerställa en bättre efterlevnad av Europarådets ramkonvention och minoritetsspråkskonventionen och uppföljning av vidtagna åtgärder,
- stärka de nationella minoriteternas egenmakt och inflytande, samt
- främja bevarandet av de nationella minoritetsspråken.

Detta innebär att ambitionsnivån i genomförandet av minoritetspolitiken höjs genom regeringens nya strategi som anger den övergripande och långsiktiga inriktningen på den fortsatta minoritetspolitiken. Syftet är att bättre möta de nationella minoriteternas behov och förbättra efterlevnaden av Sveriges folkrättsliga åtaganden på området.

Under 2009 har förberedelsearbetet med att förverkliga reformen inletts, bl.a. genom genomförandet av dialoger med berörda kommuner och nationella minoriteter. Regeringen har även inletts ett samarbete med de myndigheter som fr.o.m. årsskiftet 2009/2010 kommer att få ett uppföljningsansvar för minoritetspolitiken, dvs. Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget, samt regeringen kommer att initiera en särskild informations-satsning under hösten 2009.

Regeringens kraftsamling på området bör följas av ett samarbete mellan samtliga involverade aktörer. Detta är en förutsättning för att reformen ska få fäste och uppnå avsedd effekt.

Diskriminering och utsatthet

Diskriminering av de nationella minoriteterna måste bekämpas och synliggöras. Den nya diskrimineringslagen (2008:567) är ett viktigt verktyg för detta arbete. Det av Diskrimineringsombudsmannen påbörjade främjandearbetet bland de nationella minoriteterna kommer därför att fortsätta under 2010. Vidare anser regeringen att det utåtriktade metodarbete som Delegationen för romska frågor påbörjat för att främja och stödja kommunalt arbete för att förbättra romers situation behöver fortsätta under 2010.

Det arbete som påbörjats på jämställdhetsområdet för att stärka nationella minoritetskvinnors ställning och egenmakt fortsätter också under 2010. Ungdomsstyrelsen kommer att stödja jämställdhetsarbetet ekonomiskt och på andra sätt.

Inflytande och delaktighet

En viktig utgångspunkt för den minoritetspolitiska reformen är att finna metoder för att öka de nationella minoriteternas reella och effektiva inflytande över frågor som berör dem. Regeringen anser att de nationella minoriteternas möjlighet till inflytande är en nyckel till förbättrad efterlevnad av Europarådets ramkonvention och minoritetsspråkskonventionen. En fungerande dialog och reellt inflytande, inte minst på lokal nivå, skulle synliggöra de nationella minoriteternas förutsättningar och behov i majoritetssamhället. Genom att synliggöra behoven kan en process för att förbättra situationen påbörjas. Nya samrådsformer kan dessutom bidra till att överbrygga motsättningar och motverka fördomar mot de nationella minoriteterna.

Genom den nya lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (SFS 2009:724) lagregleras de nationella minoriteternas rätt till inflytande. Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för minoriteterna i sådana frågor.

För att stärka de nationella minoriteternas egenmakt ytterligare höjs det ekonomiska stödet till organisationer som företräder de nationella minoriteterna. Regeringen avser även att under 2010 påbörja en dialog med ungdomsförbunden för de nationella minoriteterna på nationell nivå i

syfte att öka ungdomars möjligheter till inflytande.

Tydligare myndighetsansvar

Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget ges fr.o.m. januari 2010 uppföljningsansvaret för minoritetspolitikens genomförande. Syftet är att driva på genomförandet av de i den nya lagen angivna rättigheterna och skyldigheterna på det kommunala planet. Andra relevanta myndigheter, såsom Statens kulturråd, Socialstyrelsen, Statens folkhälsoinstitut och Institutet för språk och folkminnen, ska lämna underlag till de uppföljningsansvariga myndigheterna.

Regeringen bedömer att det finns behov av statliga informations- och kompetenshöjande insatser med anledning av de ytterligare steg som nu tas för att reformera minoritetspolitiken. Syftet ska vara att synliggöra de nationella minoriteterna och sprida kunskap om minoritetsrättigheterna till beslutsfattare, tjänstemän och allmänheten. Det finns också ett behov av att sprida kunskap om de nationella minoritetsspråkens utsatta situation och påverka majoritetssamhällets förståelse för språkbevarande insatser. Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget ska därför genomföra samordnade utbildnings- och informationsinsatser som riktar sig till förvaltningsmyndigheter.

Språk och kulturell identitet

Regeringen vidtar från 2010 en rad åtgärder för att stärka bevarandet och utvecklingen av de nationella minoritetsspråken. I den minoritetspolitiska propositionen konstateras att den pågående språkbytesprocessen bland de nationella minoriteterna behöver brytas och vändas. För de mindre samiska varieteterna, såsom syd- och lulesamiskan, bedöms läget vara akut och revitaliseringsinsatser behövs därför omgående.

För att säkerställa minoritetsspråkens fortlevnad på sikt behöver samhället ta bättre vara på potentiella minoritetsspråkstalare och ge de barn och ungdomar som vill tillägna sig sitt minoritetsspråk möjligheter att göra det för att antalet ska kunna öka. Även barnkonventionens krav på att barn ska ges möjlighet att utveckla en egen kulturell minoritets- eller urfolksidentitet behöver beaktas tydligare i sammanhanget.

Genom den nya minoritetsspråkslagen införs från den 1 januari 2010 en skyldighet för det allmänna att främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur

och sitt språk. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

Det förstärkta minoritetsskydd som ges inom de s.k. förvaltningsområdena utökas genom att förvaltningsområdet för samiska utvidgas till ytterligare 13 kommuner i det sydsamiska området. Förvaltningsområdet för finska utökas till ytterligare 18 kommuner inom Stockholms- och Mälardalsområdet. Förvaltningsområdet för meänkieli är oförändrat. Även andra kommuner än de som anges i lagen kan efter anmälan till och beslut av regeringen få ingå i förvaltningsområdet för finska, meänkieli eller samiska. I kommuner inom förvaltningsområdena ges enskilda rätt till förskoleverksamhet respektive äldreomsorg helt eller delvis på dessa språk.

Bevarandet av minoritetsspråket stärks genom att språket används i offentliga sammanhang. Genom reformen ska fler enskilda kunna använda finska respektive samiska vid kontakter med förvaltningsmyndigheter i kommuner inom förvaltningsområdena. Mot bakgrund av det samiska språkets hotade ställning ska fler barn ges möjlighet till undervisning på samiska. Tillgången på s.k. integrerad samisk undervisning utökas därför.

Medel för särskilda revitaliseringsinsatser för de nationella minoritetsspråken avsätts från och med 2010. Syftet är att medlen ska användas till insatser för att stärka enskildas språkfärdigheter i minoritetsspråket. Två samiska språkcentrum inrättas i det sydsamiska området, vilka kommer att utgöra en värdefull resurs även för kommuner och myndigheter i det utvidgade samiska förvaltningsområdet. Därtill ska medel avsättas för språkvård av samtliga nationella minoritetsspråk. I detta skede bör åtgärder rörande meänkieli prioriteras särskilt.

Internationellt arbete

Sverige har bilateralt utbyte i frågor som rör nationella minoriteter med bland annat Norge och Finland. I det internationella samarbetet uppmärksammas särskilt romernas situation i till exempel EU, Europarådet och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE). Under de senaste åren har denna uppmärksamhet ökat ännu mer, särskilt inom EU, Europarådet och FN. Inom EU har den första rådsslutsatsen om romer antagits i december 2008 och den andra i juni 2009. Arbetet med frågan inom EU kommer att fortsätta

intensifieras. Regeringen kommer även i fortsättningen att ge arbetet med romernas situation i Europa hög prioritet. Mot bakgrund av det samiska språkets hotade situation anser regeringen att det nordiska samarbetet i språkfrågor är viktigt för att finna gemensamma sätt att stärka samiskan.

10.7 Budgetförslag

10.7.1 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter

Tabell 10.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2008	Utfall	14 418	Anslags- sparande	32
2009	Anslag	14 437 ¹	Utgifts- prognos	14 087
2010	Förslag	80 417		
2011	Beräknat	80 417		
2012	Beräknat	80 417		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används till åtgärder för nationella minoriteter såsom statsbidrag till kommunerna i förvaltningsområden, för uppföljningsansvaret till Länsstyrelsen i Stockholms län och Sameetinget.

Regeringens övervägande

Anslaget tillförs 70 miljoner kronor fr.o.m. 2010 för att finansiera de insatser som ska genomföras inom ramen för den beslutade minoritetspolitiska propositionen Från erkännande till egenmakt – regeringens strategi för de nationella minoriteterna (prop. 2008/09:158, bet. 2008/09:KU23, rskr. 2008/09:272). Medel för detta beräknades i budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:KU1, rskr. 2008/09:83).

Regeringen avser att under hösten 2009 lämna en proposition om politiken för den ideella sektorn, i vilken föreslås att det fr.o.m. 2010 genomförs ett tioårigt forskningsprogram om det civila samhället (se utgiftsområde 17, avsnitt 15.4.3.) För att bidra till finansieringen av forskningsprogrammet föreslås att anslaget 7:1 *Åtgärder för nationella minoriteter* minskas med

20 000 kronor för att tillföras anslaget 13:6 *Insatser för den ideella sektorn*.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 80 417 000 kronor anvisas under anslaget 7:1 *Åtgärder för nationella minoriteter* för 2010. För 2011 och 2012 beräknas anslaget till 80 417 000 kronor respektive 80 417 000 kronor.

Tabell 10.3 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	14 437	14 437	14 437
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut ²	65 980	65 980	65 980
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	80 417	80 417	80 417

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Anslaget minskas med 4 miljoner kronor 2010 jämfört med 2009 eftersom den tillfälliga satsningen för att förbättra romers situation avslutas. Sammantaget innebär regeringens förslag en nettoökning med 65 980 000 kronor.

11 Medier

11.1 Omfattning

Kapitlet omfattar dagspress, radio och television samt skydd av barn och unga mot skadligt innehåll i massmedierna. Området är delat mellan utgiftsområdena 1 Rikets styrelse och 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. I den del av budgetpropositionen som behandlar det senare utgiftsområdet återfinns en mer utförlig beskrivning och analys av medieområdet.

11.2 Budgetförslag

11.2.1 8:1 Presstödsnämnden och Taltidningsnämnden

Tabell 11.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2008	Utfall	6 468	184
2009	Anslag	6 583 ¹	6 604
2010	Förslag	6 787	
2011	Beräknat	6 827 ²	
2012	Beräknat	6 862 ³	

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 6 787 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 6 787 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget används för förvaltningskostnader hänförliga till presstöd och stöd till taltidningar.

Regeringens överväganden

Tabell 11.2 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 8:1 Presstödsnämnden och Taltidningsnämnden

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009 ¹	6 583	6 583	6 583
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	204	244	279
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	6 787	6 827	6 862

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 6 787 000 kronor anvisas under anslaget 8:1 *Presstödsnämnden och Taltidningsnämnden* för 2010. För 2011 och 2012 beräknas anslaget till 6 827 000 kronor respektive 6 862 000 kronor.

11.2.2 8:2 Presstöd

Tabell 11.3 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2008	Utfall	502 847	81 285
2009	Anslag	567 119 ¹	551 359
2010	Förslag	567 119	
2011	Beräknat	567 119	
2012	Beräknat	567 119	

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för bidrag till dagspressen i enlighet med bestämmelserna i presstödsförordningen (1990:524). Presstöd lämnas i form av driftsstöd och distributionsstöd. Utgifterna för stödet styrs bl.a. av antalet stödberättigade tidningar och storleken på dessa tidningars upplagor.

Riksdagen beslutade i juni 2006 om nya villkor för driftsstödet till dagstidningarna (prop. 2005/06:201, bet. 2005/06:KU40, rskr. 2005/06:367). Dessa ändringar trädde genom regeringens beslut i kraft den 1 januari 2009. De 60 miljoner kronor på anslaget som varit villkorade mot beslutet får användas för utbetalning av presstöd från och med 2009.

Regeringens överväganden

Tabell 11.4 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 8:2 Presstöd

Tusental kronor			
	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	567 119	567 119	567 119
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	567 119	567 119	567 119

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Regeringen föreslår att 567 119 000 kronor anvisas under anslaget 8:2 *Presstöd* för 2010. För 2011 och 2012 beräknas anslaget till 567 119 000 kronor respektive 567 119 000 kronor.

11.2.3 8:3 Stöd till radio- och kassettidningar

Tabell 11.5 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
			Anslags-sparande	
2008	Utfall	132 389		14 337
2009	Anslag	123 456 ¹	Utgifts-prognos	124 148
2010	Förslag	125 456		
2011	Beräknat	125 456		
2012	Beräknat	125 456		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för bidrag till dagstidningar i enlighet med bestämmelserna i förordningen (1988:582) om statligt stöd till radio- och kassettidningar.

Regeringens överväganden

Anslaget minskades tillfälligt med 2 000 000 kronor för 2009 för omprioriteringar inom medieområdet. Medlen återförs till anslaget från och med 2010.

Tabell 11.6 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 8:3 Stöd till radio och kassettidningar

Tusental kronor			
	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	123 456	123 456	123 456
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	2 000	2 000	2 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	125 456	125 456	125 456

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 125 456 000 kronor anvisas under anslaget 8:3 *Stöd till radio- och kassettidningar* för 2010. För 2011 och 2012 beräknas anslaget till 125 456 000 kronor respektive 125 456 000 kronor.

11.2.4 8:4 Radio- och TV-verket

Tabell 11.7 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
			Anslags-sparande	
2008	Utfall	14 256		318
2009	Anslag	13 791 ¹	Utgifts-prognos	13 646
2010	Förslag	13 348		
2011	Beräknat	13 494 ²		
2012	Beräknat	13 566 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 13 383 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 13 383 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget används för förvaltningskostnader kopplade till tillstånd, avgifter och registrering som rör ljudradio- och tv-sändningar riktade till allmänheten.

Regeringens överväganden

Tabell 11.8 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 8:4 Radio- och TV-verket

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	14 991	14 991	14 991
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	452	580	664
Beslut	-2 060	-2 077	-2 088
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt ³	-35	0	0
Förslag/beräknat anslag	13 348	13 494	13 566

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

³ Övergångseffekten till följd av kostnadsmissig avräkning av myndigheternas förvaltningsutgifter redovisas under Övrigt.

För 2009 tillfördes anslaget 2 000 000 kronor engångsvis i syfte att täcka myndighetens kostnader för tillståndsgivningsarbetet. För 2010 återgår anslaget till tidigare nivå.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 13 348 000 kronor anvisas under anslaget 8:4 *Radio- och TV-verket* för 2010. För 2011 och 2012 beräknas anslaget till 13 494 000 kronor respektive 13 566 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 11.9 Offentligrättslig verksamhet – Koncessionsavgift på televisionens område (fast+ rörlig)

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2008	2 270	0		
Prognos 2009	0	0		
Budget 2010	0	0		

Fastställande och inbetalning av rörlig avgift sker halvårsvis i efterskott. Avgiften för 2008 uppgick till totalt 2 270 000 kronor.

Tabell 11.10 Offentligrättslig verksamhet - Lokalradioavgift

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2008	139 663	0		
Prognos 2009	136 190	0		
Budget 2010	137 143	0		

Tabell 11.11 Offentligrättslig verksamhet särskild avgift (bötesmedel)

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2008	600			
Prognos 2009	600			
Budget 2010	600			

Sedan 2003 är Radio- och TV-verket ansvarigt för inkassering och eventuell indrivning av särskild avgift enligt radio- och TV-lagen (1996:844). Under 2008 inkasserades sammanlagt 600 000 kronor i särskilda avgifter. Beslut om särskilda avgifter fattas av Granskningsnämnden för radio och TV.

Tabell 11.12 Offentligrättslig verksamhet – Avgifter för tillstånd att sända tv

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2008	2 610		2 700	-90
Prognos 2009	0		0	0
Budget 2010	2 000		2 000	0

Möjligheten att utlysa och meddela tillstånd för marksänd tv är beroende av hur stort frekvensutrymme som fördelats för sådana sändningar. Hur många tillstånd som kan meddelas är också beroende av hur det tillgängliga utrymmet fördelats mellan olika tjänster och tekniska lösningar. Till exempel kräver sändningar med hög upplösning (HDTV) mer kapacitet än sändningar i standardupplösning (SDTV). Nya tjänster som mobil-tv och pushtjänster kan också komma att bli aktuella att fördela tillstånd för. Med den teknikutveckling av utsändningsstandarder som sker kan också antalet möjliga tillstånd komma att förändras. Det är dock svårt att bedöma hur många ansökningar som kan komma att behandlas under 2010. Ansökningsavgiften uppgick 2008 till 30 000 kronor per ansökt programtjänst.

Tabell 11.13 Uppdragsverksamhet – Utgivningsbevis

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2008 (varav tjänsteexport)	248	708	-460
Prognos 2009 (varav tjänsteexport)	250	700	-450
Budget 2010 (varav tjänsteexport)	250	700	-450

Sedan 2003 får Radio- och TV-verket utfärda utgivningsbevis för webbsidor m.m. Ansökan sker på särskild blankett hos verket och en ansökningsavgift om 2 000 kronor per ansökan eller ändringsansökan tas ut enligt förordningen (2002:916) om avgifter i vissa yttrandefrihets-ärenden. Verksamheten är avgiftsfinansierad och målet är att eftersträva att avgifterna ska täcka myndighetens kostnader fullt ut.

Radio- och TV-verket arbetar aktivt med att informera om möjligheten att söka utgivningsbevis för att på detta sätt få in mer avgiftsintäkter. Trots detta råder fortfarande ett underskott för denna verksamhet. Regeringen har för avsikt att även fortsättningsvis följa upp intäkter och avgifter för utgivningsbevisen.

11.2.5 8:5 Granskningsnämnden för radio och TV

Tabell 11.14 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2008	Utfall	10 284	1 106
2009	Anslag	11 275 ¹	11 203
2010	Förslag	11 660	
2011	Beräknat	11 744 ²	
2012	Beräknat	11 807 ³	

¹ Inklusive tillägsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tillägsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 11 660 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 11 660 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget används för förvaltningskostnader hänförliga till granskning och tillsyn av programföretagen samt bevakning av utländska radio- och tv-sändningar som riktas till den svenska allmänheten.

Regeringens överväganden

Granskningsnämndens verksamhet finansieras delvis genom att medel anvisas från rundradiokontot till statsbudgetens inkomstsida. För 2010 föreslås att 7 570 000 kronor delfinansierar nämndens verksamhet (se utgiftsområde 17, avsnitt 13.6.5).

Tabell 11.15 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 8:5 Granskningsnämnden för radio och TV

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009 ¹	11 275	11 275	11 275
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	385	469	532
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	11 660	11 744	11 807

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tillägsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att anslaget 8:5 *Granskningsnämnden för radio och TV* anvisas 11 660 000 kronor för 2010. För 2011 och 2012 beräknas anslaget till 11 744 000 kronor respektive 11 807 000 kronor.

12 Sieps samt EU-information

12.1 Budgetförslag

12.1.1 9:1 Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information

Tabell 12.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2008	Utfall	13 014	Anslags-sparande	-84
2009	Anslag	18 381 ¹	Utgifts-prognos	17 616
2010	Förslag	18 920		
2011	Beräknat	19 090 ²		
2012	Beräknat	19 208 ³		

¹ Inklusiva tillägsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tillägsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 18 920 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 18 920 tkr i 2010 års prisnivå.

Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps) tar fram forskningsbaserade analyser och annat underlag i frågor om utvecklingen av Europeiska unionen och Sveriges europapolitik.

Inom anslaget finansieras vidare viss verksamhet från regeringens sida för information om EU och utvecklingen i samarbetet inom unionen.

Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har inga erinringar och bedömer att årsredovisningen för Sieps i allt väsentligt är rättvisande.

Regeringens överväganden

Sieps ska ta fram forskningsbaserade analyser och annat underlag i frågor om utvecklingen av Europeiska unionen och Sveriges europapolitik, göra analyser och underlag tillgängliga för regeringen och andra aktörer samt delta i internationellt utbyte. Sieps forsknings- och utredningsverksamhet bedrivs huvudsakligen inom ramen för tre övergripande teman: makt och demokrati i EU, EU:s roll i världen samt effekter av EU:s politik.

Under 2008 och 2009 har Sieps anordnat ett antal välbesökta seminarier samt publicerat olika skrifter och analyser. Myndigheten har även utvecklat sitt internationella utbyte.

En utvärdering av Sieps verksamhet har skett genom utredningen Vägval för Sieps – en översyn av Svenska institutet för Europapolitiska studier (SOU 2007:109). På grundval av utredningens förslag och remissinstansernas synpunkter har regeringen beslutat en ny instruktion för Sieps, förordningen (2008:748) med instruktion för Svenska institutet för europapolitiska studier. Med förordningen ändrade regeringen Sieps ledningsform från en styrelsemyndighet till en enrådgiftsmyndighet.

För 2010 föreslår regeringen att anslaget ska uppgå till 18 920 000 kronor. För 2011 beräknas anslaget uppgå till 19 090 000 kronor och för 2012 till 19 208 000 kronor.

Tabell 12.2 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 9:1 Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information*Tusental kronor*

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	18 381	18 381	18 381
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	539	709	827
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	18 920	19 090	19 208

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

Bilaga 1

Förteckning över
Sveriges
utlandsmyndigheter samt
ackrediteringar för de
Stockholmsbaserade
ambassadörerna

Bilaga 1

Förteckning över Sveriges utlandsmyndigheter samt ackrediteringar för de Stockholmsbaserade ambassadörerna

Innehållsförteckning

I. Beskickningar	5
II. Delegationer	6
III. Karriärkonsulat	6
IV. Stockholmsbaserade ambassadörer	6

1.1 Förteckning över Sveriges utlandsmyndigheter samt ackrediteringar för de Stockholmsbaserade ambassadörerna

I. Beskickningar

(sidoackrediteringar inom parentes)

Abu Dhabi
(Doha, Manama)
Abuja
(Accra, Niamey, Porto Novo, Lomé)
Addis Abeba
(Djibouti)
Alger
Amman
Ankara
Athén
Bagdad
Bangkok
(Manila, Phnom Penh³, Rangoon, Vientiane)
Belgrad
(Podgorica)
Berlin
Bern
(Vaduz)
Bogotá D.C.
(Caracas, Quito, Panamá)
Brasilia
(Paramaribo)
Bratislava
Bryssel
Budapest
Buenos Aires
(Asunción, Montevideo, La Paz³)
Bukarest
(Chisinau³)
Canberra
(Apia, Nuku`alofa, Suva, Honiara,
Port Moresby, Port Vila, Wellington)
Colombo^{2,4}
Dakar
(Banjul, Bissau, Praia, Bamako³, Conakry,
Nouakchott, Freetown, Monrovia³)
Damaskus
(Beirut)
Dar es Salaam
(Antananarivo)
Dhaka
Dublin
Guatemala
(San Salvador, Tegucigalpa³, Belmopan, San José,
Managua)
Haag
Hanoi

Harare
(Lilongwe, Port Louis)
Havanna
Helsingfors
Islamabad
Jakarta
Kabul
Kampala
Kairo
(Alexandria⁵)
Khartoum
Kiev
Kinshasa
(Bangui, Brazzaville, Libreville, Malabo,
N'Djamena, Yaoundé)
Kuala Lumpur
Köpenhamn
Lissabon
(Sao Tomé)
Ljubljana
London
Luanda
Lusaka
Luxemburg
Madrid
(Andorra la Vella)
Maputo
(Mbabane)
Mexico
Minsk
Moskva
Nairobi
(Bujumbura, Kigali³, Moroni, Victoria,
Mogadishu)
New Delhi
(Colombo, Kathmandu, Thimphu, Malé)
Nicosia
Oslo
Ottawa
(Nassau)
Paris
Peking
(Ulan Bator)
Prag
Pretoria
(Gaborone, Maseru, Windhoek)
Pyongyang
Rabat
Reykjavik
Riga

Riyadh
(Muscat, Kuwait, Sana'a)
Rom
(San Marino)
Santiago de Chile
(Lima)
Sarajevo
Seoul
Singapore
(Bandar Seri Bagawan)
Skopje
(Pristina³, Tirana³)
Sofia
Tallinn
Teheran
Tel Aviv
Tokyo
(Koror, Majuro, Pohnpei)
Vilnius
Warszawa
Washington
Wien
Zagreb

¹⁾ Utlandsmyndighet stängs under 2009

²⁾ Utlandsmyndighet stängs under 2010

³⁾ Sektionskansli bemannat av utsänd personal

⁴⁾ Beskickningen förestås av en chargé d'affaires

⁵⁾ Svenska institutet i Alexandria

II. Delegationer

Sveriges ständiga representation vid Europeiska Unionen (EU) i Bryssel

Sveriges ständiga representation vid Förenta nationerna i New York

Sveriges ständiga representation vid de internationella organisationerna i Genève

Sveriges delegation vid Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) i Paris

Sveriges ständiga representation vid Europarådet i Strasbourg

Sveriges ständiga delegation vid Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) i Wien

Sveriges delegation vid NATO i Bryssel

III. Karriärkonsulat

- a) Generalkonsulat
- Hongkong
  - Istanbul
  - Jerusalem
  - Kaliningrad¹
  - Kanton¹
  - Los Angeles¹
  - Mariehamn
  - New York²
  - S:t Petersburg
  - Shanghai

IV. Stockholmsbaserade ambassadörer

De sju sändebuden har följande ackrediteringar:

1. Basseterre (St Christopher och Nevis), Bridgetown (Barbados), Castries (St Lucia), Georgetown (Guyana), Kingston (Jamaica), Kingstown (St Vincent och Grenadinerna), Port-au-Prince (Haiti), Port of Spain (Trinidad och Tobago), Roseau (Dominica), Santo Domingo (Dominikanska Republiken), St George's (Grenada), St John's (Antigua och Barbuda)
2. Tripoli (Libyen), Tunis (Tunisien)
3. Heliga Stolen, Valletta (Malta)
4. Asmara (Eritrea)
5. Astana (Kazakstan), Asjchabad (Turkmenistan), Bisjkek (Kirgizistan), Dusjanbe³ (Tadzjkistan), Tasjkent, (Uzbekistan)
6. Baku (Azerbajdzjan) Tbilisi³, (Georgien), Jerevan (Armenien)
7. Abidjan (Elfenbenskusten), Ouagadougou³ (Burkina Faso)